

2N 81a

RAZISKAVA BIVALNEGA OKOLJA V MESTNIH
NASELJIH SLOVENSKE ISTRE

Repolusk Peter

Ljubljana, 1989

RAZISKAVA BIVALNEGA OKOLJA V MESTNIH NASELJIH
SLOVENSKE ISTRE

Sodajalec: Mirjana Poljšak - Robinson, mag. Metka Spas

Nosilec raziskave: Peter Repolusk

Republična obdelava: Tatjana Dgrinc

Izvajalec: Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja

Obdelava arhiva: Ljuba Čarnc

Naročnik: Obalna raziskovalna skupnost Koper

Avtor karte: Božena Antonič

Priloge:

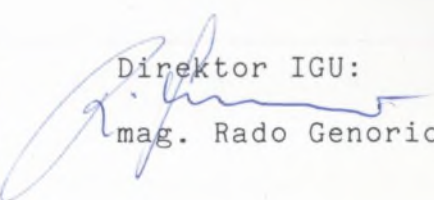
1. Karta "Raba tal v letu 1969" - 12 listov 1 : 5 000
2. Karta "Obseg pozidanih površin v letih 1953, 1969 in 1985" - 12 listov 1 : 5 000

Nosilec raziskave:

Peter Repolusk

Direktor IGU:

mag. Rado Genorio

Avtor teksta: Peter Repolusk

Sodelavci: Mirjana Požeš - Bohinec, mag. Metka Špes

Računalniška obdelava: Tatjana Ogrinc

Obdelava ankete: Dora Černe

Avtor kart: Božena Antonič

1.1. STANOVANJSKA STRUKTURA PREBIVALSTVA	15
1.2. MIGRACIJSKA OBSEVANJA PREBIVALSTVA	21
1.3. ZAPOLNITVENA ZNAČILNOSTI PREBIVALSTVA	40
1.4. OSNOVNE ZNAČILNOSTI SOCIJALNE TOPOGRAFIJE HEKTINGA PROSTORA	45
2.1. NAČRTNA KVALITESE BIVALNEGA OKOLJA S POMOČJO ANKETE	47
2.1.1. METODOLOGIJA	47
2.1.2. NEKATERE ZNAČILNOSTI ANKETIRANEGA PREBIVALSTVA	51
2.1.3. STANOVANJSKE RAZMEPE	54
2.1.4. GOSTI PREBIVALSTVA PO ELEMENTOV BIVALNEGA OKOLJA	62
2.1.5. STOPNJE NADELJA V OKOLJU	83
3.1. PIVPOTNI REZULTATI NAČRTNE	86
3.2. SKLEPI, UPOŠABLJIVE LITERATURE IN VIROV	89

V S E B I N A

Stran

1.	UVOD	1
1.1.	IZHODIŠČE RAZISKAVE	1
1.2.	OPREDELITEV OBMOČJA RAZISKAVE	3
1.3.	VIRI PODATKOV	5
2.	PREBIVALSTVENI RAZVOJ IN SOCIALNA TOPOGRAFIJA NASELIJ KOT ELEMENTA ALI POSLEDICI BIVALNEGA OKOLJA	6
2.1.	SPLOŠNE ZNAČILNOSTI RASTI PREBIVALSTVA	6
2.2.	GOSTOTA POSELITVE V MESTNIH NASELJIH	10
2.3.	STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALSTVA	15
2.4.	MIGRACIJSKA GIBANJA PREBIVALSTVA	21
2.5.	ZAPOSLOTVENE ZNAČILNOSTI PREBIVALSTVA	40
2.6.	OSNOVNE ZNAČILNOSTI SOCIALNE TOPOGRAFIJE MESTNEGA PROSTORA	45
3.	RAZISKAVA KVALITETE BIVALNEGA OKOLJA S POMOČJO ANKETE	47
3.1.	METODOLOGIJA	47
3.2.	NEKATERE ZNAČILNOSTI ANKETIRANEGA PREBIVALSTVA	51
3.3.	STANOVANJSKE RAZMERE	54
3.4.	ODNOS PREBIVALSTVA DO ELEMENTOV BIVALNEGA OKOLJA	62
3.5.	ŠIRJENJE NASELJA V OKOLICO	83
4.	POVZETKI REZULTATOV RAZISKAVE	86
	SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV	89
	PRILOGE	

1. UVOD

1.1. IZHODIŠČE RAZISKAVE

Pojem bivalno (ali bivanjsko) okolje v mestnem prostoru zajema zelo širok spekter pojavov, ki so navezani bodisi na širši prostor ali ožje na prostor urbanega tipa. Elementi kvalitete bivanja segajo od ekoloških značilnosti (zrak, voda), grajenih značilnosti (kvaliteta stanovanjskega fonda in infrastrukture v mestih), socialne in demografske strukture posameznih delov ali četrti do individualnega vrednotenja s strani različnih prebivalstvenih skupin.

V zadnjih letih je bilo v okviru slovenske geografije opravljenih precej študij o kvaliteti bivalnega okolja v slovenskih mestih. Raziskave so bile usmerjene v analizo kvalitete naravnih elementov (voda, zrak) in socialne ekologije v tistih mestih, kjer je polucija zaradi ekonomske usmerjenosti znatno presegla kritične meje - Mežiška dolina, Jesenice, Trbovlje, Celje, Kidričevo (predvsem: Špes M., 1985; Špes M., 1981; Plut D., Radinja D., Špes M., 1985). Drugi del raziskav, predvsem v sedemdesetih letih, se je ukvarjal s socialno in demografsko strukturo mestnih naselij in opredeljevanjem posamičnih elementov slumizacije (predvsem Pak M., 1967; Pak M., Bervar G., 1971; Pak M., 1974).

V naših analizah smo večino pozornosti namenili socialnim in demografskim elementom okolja in vrednotenju fizičnih in naravnih sestavin s strani različnih skupin prebivalstva. Vzroki so bili naslednji:

- naravni (ekološki) elementi onesnaženosti okolja v večji meri zaostajajo za vrednostmi v ^{na}bolj onesnaženih predelih Slovenije ali pa so prostorsko ožje omejeni in njihovo vlogo v prostoru ugotavljamo na osnovi odziva prebivalstva (anketa). Izjema glede toksičnosti sta onesnaženost morja

- (ki je regionalno širši pojem) ter z njim povezan problem komunalne ureditve starih mestnih predelov. Oba problema sta skupna vsem urbanim naseljem v Slovenski Istri ter specifična v odnosu do ostalih slovenskih mest. V analizi smo ju upoštevali v povezavi z različnih kategorij prebivalstva v različnih naseljih ali delih naselij.
- območje, zlasti urbano, je bilo v preteklih desetletjih v pogledu razvoja prebivalstva zelo dinamično. Odselitev velike večine prvotnega prebivalstva in po drugi strani priseljevanje s področja cele Slovenije in Jugoslavije so vzporedno s širjenjem novih oblik gospodarskih dejavnosti spremenili socialno strukturo mest in tradicionalno gospodarsko usmeritev. Zaradi lege ob morju je pridobilo območje celo vrsto komparativnih prednosti za razvoj in širjenje številnih dejavnosti, od goste poselitve do razvoja turizma, prometa in industrije. Prostorško kopičenje dejavnosti, ki se v perspektivi lahko izključujejo (industrija - turizem, slaba socialna struktura stanovalcev - renovacija in revitalizacija starih mestnih jeter idr.) ter hitra rast prebivalstva, povezana s priseljevanjem, visoko gostoto v posameznih predelih ter fizično širitvijo, ki je pogosto v nasprotju s tradicionalno identiteto območja, sta verjetno osnovna generatorja padanja kvalitete bivanja oziroma poglobljanja razlik med posameznimi naselji ali deli naselij.

Kazalci, s katerimi smo skušali prikazati kvaliteto bivalnega okolja in razlika med posameznimi predeli, so naslednji:

- demografska in socialna struktura prebivalstva kot element okolja
- premiki prebivalstva, predvsem znotraj mestnega prostora
- obdobja in območja fizičnega širjenja mest
- odnos prebivalstva do naravnih in grajenih elementov okolja (arhitekturna dediščina, stanovanjski fond, kvaliteta zraka, vode in morja, hrup)

- razlike v odnosu različnih skupin prebivalstva (starostnih, izobrazbenih, priseljeno-nepriseljeno prebivalstvo) do bivalnega okolja
- prostorska razporeditev posamičnih pojavov razvrednotenja bivalnega okolja znotraj naselij
- širjenje urbanih naselij in okolica

1.2. OPREDELITEV OBMOČJA RAZISKOVANJA

Pri prostorski opredelitvi območja raziskovanja se je izkazalo, da bi bila obravnava po statistično opredeljenih območjih treh občinskih centrov - Izole, Kopra in Pirana - preozka. Ugotovitev izhaja iz dejstva, da je za celoten niz naselij v bližini obale značilen močan proces urbanizacije tako v fizičnem kot socialno-ekonomskem pomenu besede. Leta 1981 so ^{imela} podeželska naselja ob obali ali v neposrednem zaledju samo še 5,9 % kmečkega prebivalstva (celotna Slovenija 9,2 %, podeželje v Sloveniji pa 17,1 %), indeks rasti podeželskega prebivalstva pa je le malenkostno zaostajal za rastjo prebivalstva v Sloveniji kot celoti med leti 1971 in 1981 (Slovenija 109,5, podeželska naselja ob obali pa 109,0). Prostorski razvojni trendi kažejo na oblikovanje bolj ali manj strnjene urbane cone od Ankarana do Lucije.

Drugi razlog širjenja območja raziskovanja je v administrativni opredelitvi območja naselja. Za vsa tri mesta je v morfološkem oziru značilno, da jih sestavlja staro mesto na majhni površini z zelo gosto pozidavo in majhno možnostjo širjenja ter nove četrti v neposrednem zaledju, kamor se je širil cel niz funkcij, zlasti proizvodna in stanovanjska. Stari in novi del mesta tvorita funkcionalno celoto. Leta 1981 sta bila novi in stari del mesta opredeljena kot eno naselje samo v primeru Kopra, satelitska urbana naselja Izole in Pirana pa so bila statistično tretirana kot samostojne enote.

Pri vrednotenju posameznih pojavov smo upoštevali različne prostorske nivoje in omejitve:

- a) razširjeno urbanizirano območje naselja
  - območje Izole (Izola, Jagodje, Livade, Polje)
  - območje Kopra (naselje Koper)
  - območje Pirana (Lucija, Piran, Portorož)
- b) posamezna zgoraj navedena naselja
- c) posebno pozornost smo namenili razliki med starimi mestnimi jedri in novimi deli urbanih območij (ne glede na meje med posameznimi naselji)
- d) statistični okoliši; ker so naselja zaradi notranje strukturiranosti prebivalstva, kvalitete stanovanj in bližine potencialno motečih nestanovanjskih funkcij heterogena, so bila kot celota manj primerna za raziskavo. Posamična naselja smo zlasti pri analizi podatkov popisa prebivalstva analizirali po statističnih okoliših, ki so imeli leta 1981 povprečno prebivalstveno velikost 900. Razmejitev po mejah statističnega okoliša je omogočila ločeno obravnavo starih in na novo nastalih delov urbanih območij kot celot in posameznih naselij. Število in šifra statističnih okolišev po naseljih:

Izola 9 okolišev (1-9)

Jagodje 1 - " - (10)

Livade 3 - " - (11-13)

Polje 3 - " - (14-16)

Skupaj območje Izole 16 okolišev, staro mestno jedro zajema okoliše od št. 1 do št. 6.

Koper 22 okolišev (17-38); staro mestno jedro zajema okoliše od št. 17 do št. 26.

Lucija 3 okoliši (39-41)

Piran 7 - " - (42-48)

Portorož 4 - " - (49-52)

Skupaj območje Pirana 14 okolišev, staro mestno jedro zajema okoliše od št. 42 do št. 47.

Na osnovi meja statističnih okolišev je bilo izdelano tudi kartografsko gradivo.

a) homogena območja; za potrebe terenskega dela (anketiranje) smo opredelili območja, ki kažejo podobnosti na osnovi treh skupin kriterijev:

- starost mestnega predela in tip gradnje
- socialna struktura prebivalstva
- bližina nestanovanjskih objektov in pojavov, ki posredno ali neposredno vplivajo na bivalno okolje

12 izbranih območij bo natančneje opredeljenih pri poglavju o terenskem raziskovanju.

1.3. VIRI PODATKOV

Podatkovna baza za raziskavo je bila zajeta:

- iz popisa prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj leta 1981 za analizo prebivalstvene strukture mest
- iz podatkov občinskih in republiških geodetskih služb o fizičnem širjenju naselja
- iz nekaterih specializiranih virov o onesnaženosti zraka ter vplivu prometa na okolje
- večji del podatkov je bil povzet iz terenskih raziskav - anketiranja prebivalstva poleti 1988 - o odnosu posameznih skupin prebivalstva v nekaterih mestnih delih in četrtih.

2. PREBIVALSTVENI RAZVOJ IN SOCIALNA TOPOGRAFIJA NASELIJ KOT ELEMENTA ALI POSLEDICI BIVALNEGA OKOLJA

2.1. SPLOŠNE ZNAČILNOSTI RASTI PREBIVALSTVA

Razlike v smeri in dinamiki povojnega razvoja med obalno regijo in ostalimi deli Slovenije so občutne, diferenciacija pa se pojavlja tudi znotraj regije. Vzroki za razliko so deloma pogojeni z razvojem pred letom 1945, vendar so se razlike, ki so danes najbolj očitne, okrepile v povojnem razdobju.

Prebivalstveno je tako v obdobju 1953 - 1981 kot v obdobju 1971 - 1981 najhitreje naraščalo območje Kopra (indeks 324,1 oziroma 133,9), sledita Piran in Izola. Trend je razumljiv, saj se Koper ni krepil samo kot urbano naselje, ki je bilo leta 1954 vključeno v okvir LRS, ampak tudi kot regionalni center in razvojni pol širšega območja. Rast naselij je bila zlasti v obdobju do leta 1961, povezana v pretežni meri z mehanskim gibanjem prebivalstva, z imigracijo, ki se za SR Slovenijo nadpovprečno dinamiko nadaljuje tudi v sledečih obdobjih. Zanimiv je podatek, da je leta 1960 v obalnih mestih ostalo le 33 % domačinov, iz česar je razvidno, da se je skoraj 2/3 prebivalcev izmenjalo (J. Titl, Populacijske spremembe v Koprskem primorju, 1961). Imigracija se je še nadaljevala, saj je bilo leta 1981 še vedno okrog 45 % prebivalstva, katerih rojstni kraj je bil izven občin Slovenske Istre, v avtohtonem prebivalstvu pa večino predstavljajo potomci priseljencev, ki so bili v času priselitve povečini mlado prebivalstvo.

Priseljevanje iz drugih republik in pokrajin SFRJ je v vseh treh mestnih območjih približno enako močno (15 - 17 %). Zaradi širše regionalne vloge Kopra je veliko bolj očitno priseljevanje iz ostalih delov SR Slovenije, po drugi strani pa nekoliko manj očitna migracija znotraj ožje regije kot na območju Izole in Pirana. Razlika v intenzivnosti lokalnih

migracij izvira tudi iz že omenjene različne administrativno upravne opredelitve novih mestnih delov. Ker le-ti v primeru Izole in Pirana niso vključeni v mesto, ampak so posebna naselja, so po metodologiji statistike vsi premiki prebivalstva med temi predeli označeni kot migracije.

Omenjeni demografski trendi so povzročili, da območje izkazuje izrazito nadpovprečno prostorsko mobilnost prebivalstva v okviru SR Slovenije, predvsem pa mlajše prebivalstvo, kar je z ekonomskega in sociološkega vidika razvoja ugodno, prostorsko in ekološko pa terja številne razmisleke, saj intenzivno širjenje urbanih aglomeracij še ni končano. Indeks staranja, ki ga izrazimo z razmerjem med starim in mladim prebivalstvom, znaša skupaj za Izolo, Koper in Piran s sosednjimi naselji 29,8, za SR Slovenijo 48,1 in za naselja mestnega tipa v SR Sloveniji 39,3. Razlika med mestnimi naselji Slovenske Istre in ostalimi slovenskimi mesti je realno nekoliko manjša, saj ne gre v tolokšni meri za prevlado v številu najmlajšega prebivalstva, pač pa za manjše število starega prebivalstva in nekoliko višji delež prebivalstva v starosti od 15 do 64 let, kot posledica imigracije.

Notranji premiki prebivalstva v urbanih območjih v zadnjih petnajstih letih, ponekod pa že prej, kažejo na trend, ki je v osnovnih potezah enak kot v večini slovenskih mest pa tudi drugje v Srednji in Zahodni Evropi. Stari deli mest glede števila prebivalstva nazadujejo, spreminja pa se tudi njegova struktura.

Tabela 1: NEKATERE DEMOGRAFSKE IN SOCIOEKONOMSKE ZNAČILNOSTI MESTNIH NASELIJ V SLOVENSKI ISTRI

	Izola	Barodje	Livade	Polje	Skup. Izola	Skup. Koper	Lucija	Piran	Portorož	Skup. Piran	Skupaj
št.prebivalstva 1981	8694	1323	1076	184	11277	23581	4072	4951	2949	11972	46830
indeks gibanje števila preb.1981/53	144,7	540,0	1076,0	122,7	173,4	324,1	494,8	138,5	193,1	202,1	237,7
indeks gibanja števila preb.1981/71	101,1	407,1	588,0	94,4	121,8	133,9	244,3	90,3	114,1	123,0	127,9
indeks staranja prebivalstva	38,2	26,0	24,1	35,3	34,1	23,5	23,1	41,4	39,6	35,6	29,8
% priseljenega prebivalstva	71,5	87,3	82,8	56,0	74,2	70,6	80,5	70,0	75,1	74,8	72,5
% priselj.iz občin Slov.Istre	26,3	70,0	62,2	24,5	34,5	23,0	52,7	13,9	31,5	31,5	27,9
% priselj.iz drugih republik SFRJ	17,2	6,9	6,6	16,9	15,2	16,6	10,6	21,6	17,2	16,8	16,4
% priselj.po letu 1971	19,9	72,3	52,2	13,0	29,2	21,8	51,2	19,9	32,7	33,7	26,3
% prebivalstva slov.in italijan.nar.	72,7	78,1	80,2	81,5	74,3	73,4	74,9	67,7	76,5	72,4	72,4
% kmečkega prebivalstva	1	2	1	13	1	1	2	0	2	1	1
% aktivnega prebivalstva	50	53	49	45	50	50	48	48	50	48	50
% zaposlenih v II.sektorju	49,5	44,0	45,6	55,9	48,6	32,0	20,9	27,2	17,0	22,5	33,6
% zaposlenih v III.sektorju	25,5	32,8	26,6	28,8	26,5	32,3	51,0	44,8	56,1	49,7	35,4
% zaposlenih v IV. sektorju	23,1	19,4	25,5	11,9	22,7	34,5	26,4	24,9	24,6	25,3	29,3
% preb.starega 15 ali več let z izobrazbo,višjo od osnovnošolske	43,1	51,0	50,6	27,8	44,5	53,1	58,4	50,5	60,0	55,5	51,6
% stanovanj,zgrajenih po letu 1960	39,2	80,2	80,1	30,8	47,4	67,3	83,5	7,6	53,4	43,4	56,3

Vir: Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj leta 1981. Zavod SR Slovenije za statistiko

Tabela 2: Gibanje števila prebivalstva med leti 1982 in 1986

	št. živo- rojenih	št. umr- lih	nar. rast	migracijski saldo	rast ali padec
Izola	587	319	268	- 312	- 44
Jagodje	106	38	68	337	405
Livade	73	32	41	508	549
Polje	7	8	- 1	9	8
<hr/>					
območje					
Izole	773	397	376	542	918
Koper	1481	664	817	- 209	608
<hr/>					
Lucija	281	116	165	714	879
Piran	368	227	141	- 231	- 90
Portorož	239	109	130	58	188
<hr/>					
območje					
Pirana	888	452	436	541	977
Skupaj	3142	1513	1629	874	2503

Vir: Centralni register prebivalstva

Piran po številu prebivalstva nazaduje že dalj časa, Izola pa je med popisoma leta 1971 in leta 1981 stagnirala. V Izoli se je pojavil negativni migracijski saldo leta 1983, v Kopru leta 1984 in v Portorožu leta 1984. Odseljivanje iz teh naselij se stopnjuje ali vsaj ostaja na istem nivoju. Stagnacija ali počasnejše upadanje vzdržuje relativno visoka naravna rast prebivalstva. Odliv prebivalstva iz Izole in Pirana je v glavnem usmerjen na širše urbano območje teh dveh mest, zato urbani območji Izole in Pirana kljub praznjenju starejših delov še vedno hitro rasteta - od leta 1981 do 1986 se je na obeh območjih število prebivalstva povečalo za približno 8 %. Vzrok je tudi v majhnosti in

hribovitosti podeželskega zaledja v obeh občinah, kamor se urbano območje lahko širi le v obliki individualne gradnje z manjšim številom prebivalstva. Koprška mestna aglomeracija, se je v istem obdobju povečala le za slabe 3 odstotke, predvsem na račun odliva prebivalstva v okoliška naselja (Ankaran, Šmarje, Marezige, Pobege, Čezarje, Pridvor).

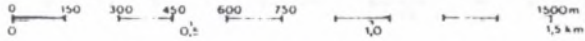
2.2. GOSTOTA POSELITVE V MESTNIH NASELJIH

Gostoto poselitve mestnega prebivalstva smo izračunali za leto 1981. Pri izračunu površine posameznih statističnih okolišev smo uporabili planimeter, upoštevali pa nismo celotne površine geodetsko in statistično opredeljenega naselja, ampak samo strnjeno pozidano območje. Mestna prebivalstvena gostota je v primeru, da je prenizka, znak intenzivnega prostorskega in manj intenzivnega prebivalstvenega širjenja. Zaradi zelo intenzivne individualne gradnje v slovenskih mestih je fizično širjenje naselij v ospredju in pogosto v škodo kmetijskim zemljiščem. Problem je potencialno prisoten v vseh treh urbanih conah, zlasti v občinah Izola in Piran zaradi skromnih prostorskih možnosti. Gostote poselitve so sorazmerno nizke - območje Izole 37 prebivalcev na hektar, Koper 38 in območje Pirana 26 prebivalcev na hektar.* Nizke gostote gredo predvsem na račun posameznih prostorsko obsežnih predelov individualne gradnje (Portorož, Žusterna, Jagodje). Zelo visoke pa so gostote v posameznih predelih starih mestnih jeder, predvsem v Piranu in Izoli. Gostota 300 ali več prebivalcev na hektar je v starem jedru Izole v njenem jugovzhodnem delu nad Kidričevim nabrežjem

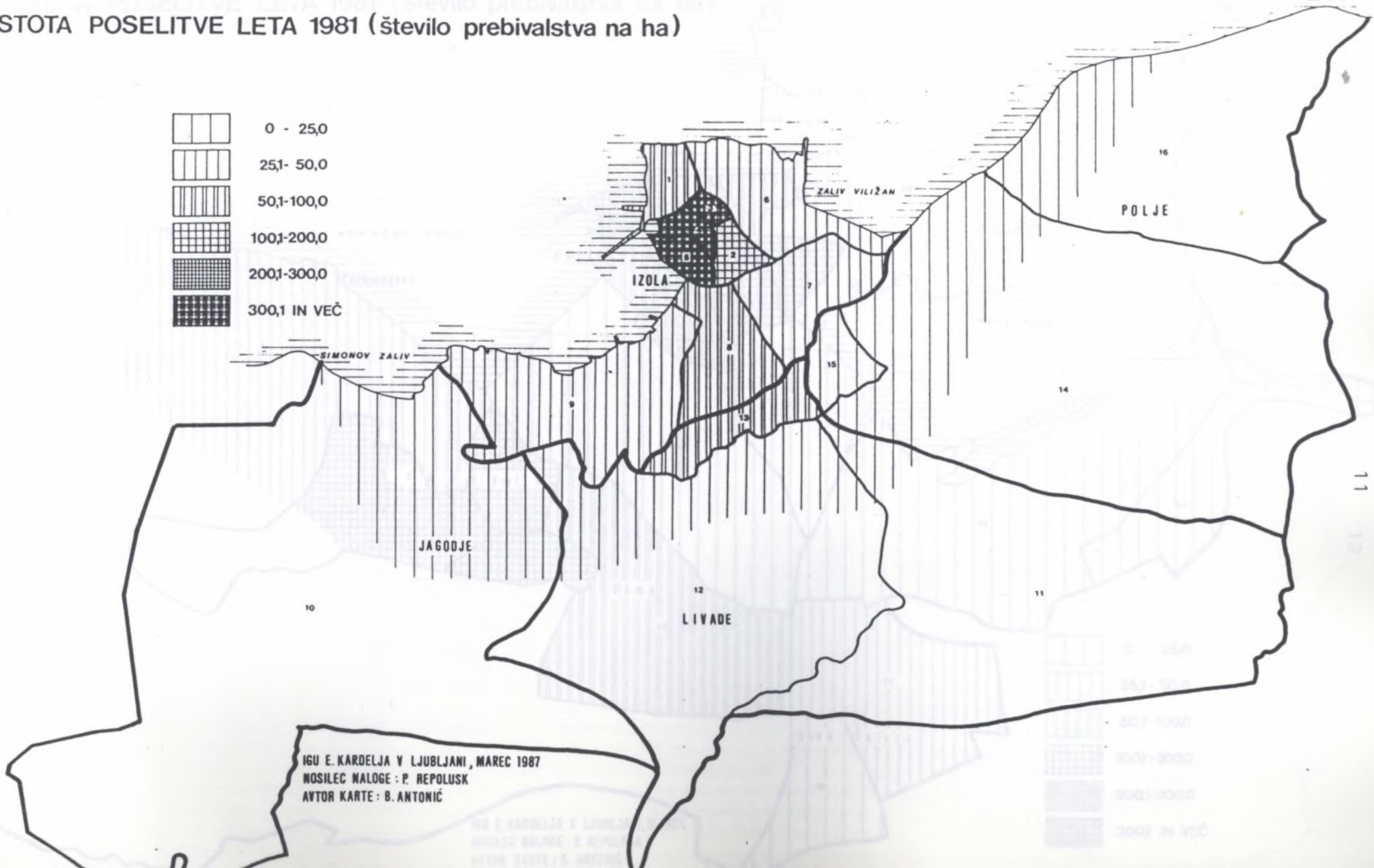
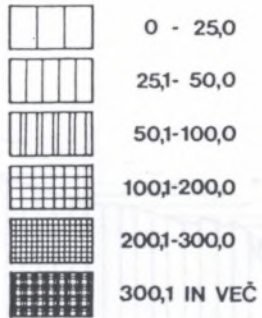
-----

*Primerjava z Ljubljano kaže na višje gostote v republiškem središču. Gostota poselitve v občini Ljubljana Center je bila leta 1981 65, v občini Bežigrad pa skupaj z nepozidanimi deli 12 (Klemenčič T., 1985, str. 32).

RAZŠIRJENO URBANIZIRANO OBMOČJE IZOLE

GOSTOTA POSELITVE LETA 1981 (število prebivalstva na ha)

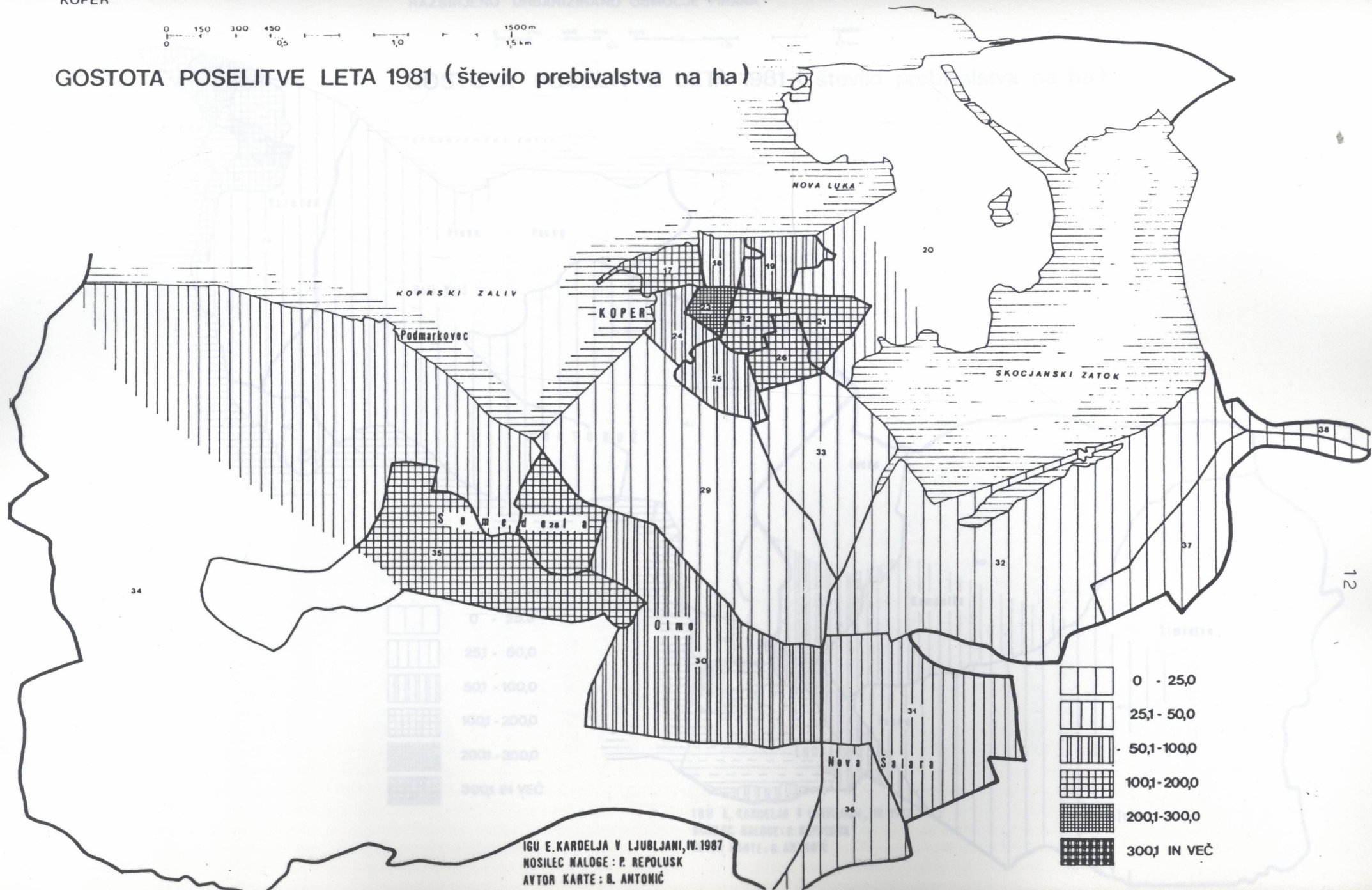

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, MAREC 1987
NOSILEC NALOGE: P. REPOLUSK
AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

KOPER

GOSTOTA POSELITVE LETA 1981 (število prebivalstva na ha)

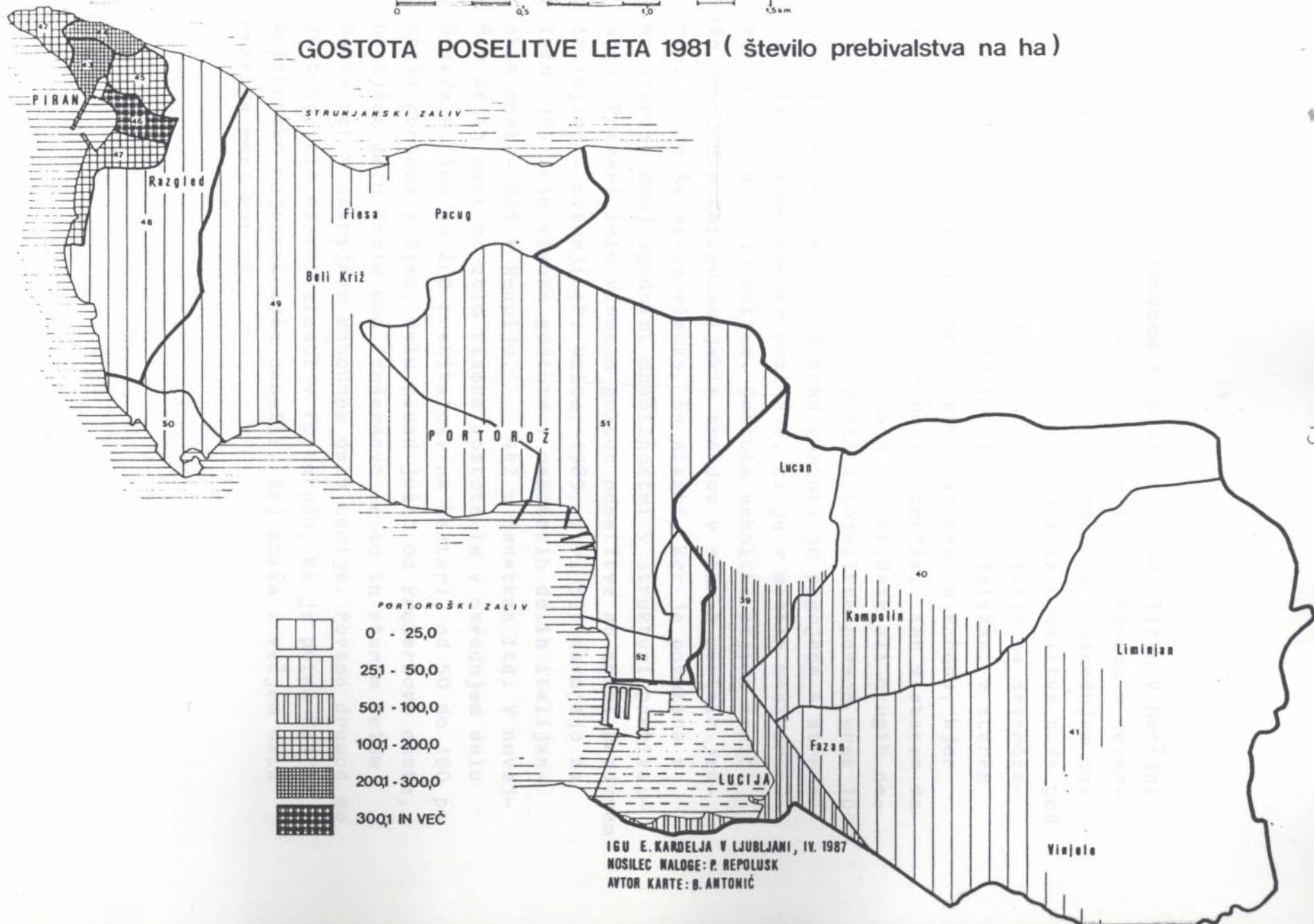

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, IV. 1987
NOSILEC NALOGE: P. REPOLUSK
AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

GOSTOTA POSELITVE LETA 1981 (število prebivalstva na ha)

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, IV. 1987
NOSILEC NALOGE: P. REPOLUSK
AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

ter v Piranu na vzhodnem delu zaledja luke Piran v Marčani. Od 200 do 300 prebivalcev na hektar živi v Piranu v severnem delu Marčane in v Pusterli, v Kopru pa v osrednjem delu, jugozahodno od Titovega trga. Gostota poselitve pade pod 100 prebivalcev na hektar v starem delu Izole na severozahodnem in na vzhodnem delu proti zalivu Viližan, v starem delu Kopra pa upada v smeri proti severu in vzhodu, kjer se prično luški objekti ter proti Bonifiki. Ker v starem delu Pirana ni nobenih obsežnejših proizvodnih ali drugih nestanovanjskih objektov, je gostota poselitve povsod prek 100 prebivalcev na hektar. Visoka gostota je pogojena s strnjanim tipom srednjeveške pozidave, ki je v mestih mediteranskega tipa še bolj očitna. Gostota nekoliko pojema zaradi že omenjenih depopulacijskih trendov v starih mestnih jedrih, a je še vedno visoka, še zlasti, ker je povezana z nekaterimi manj ugodnimi značilnostmi v strukturi prebivalstva. Primeri zelo visokih gostot poselitve so znani predvsem iz tujine - avtorji (P. White, 1985, str. 53) navajajo za leto 1951 zelo visoke gostote v nekaterih delih italijanskih mest - 825 v Neaplju, 442 v Benetkah itd. V novejših delih mest so zelo visoke gostote le v osrednjem delu Smedele (100 do 200 prebivalcev na hektar), od 50 do 100 pa znaša gostota v Olmu, delu Livad južno od Prešernove ceste, novejšem delu Izole med Prešernovo cesto in starim delom mesta ter v starejšem zahodnem delu Lucije. Povsod drugod so gostote zelo nizke, zlasti v Portorožu, ki je poleg Kopra prostorsko najobsežnejše naselje, saj znaša v večjem delu naselja manj kot 15.

- ni je dinamika obnove stanovanjskega fonda kot celote
- manjša prostorska aktivnost pri izboljševanju bivalnega okolja
- celovita reševanja in revitalizacija zaradi pogostejših socijalnih problemov

... in ...

Tabela 3: Gostota poselitve starih in novih mestnih delov leta 1981

	stari deli mesta			novi deli mesta		
	povr. (ha)	št.preb.	gostota	povr. (ha)	št.preb.	gostota
območje						
Izole	35.08	4467	127,3	269.91	6810	25,2
Koper	73.50	6343	86,3	547.06	17238	31,5
območje						
Pirana	21.40	4316	201,7	442.30	7656	17,3
Skupaj	129.98	15126	116,4	1259.27	31704	25,2

Vir: Popis prebivalstva leta 1981

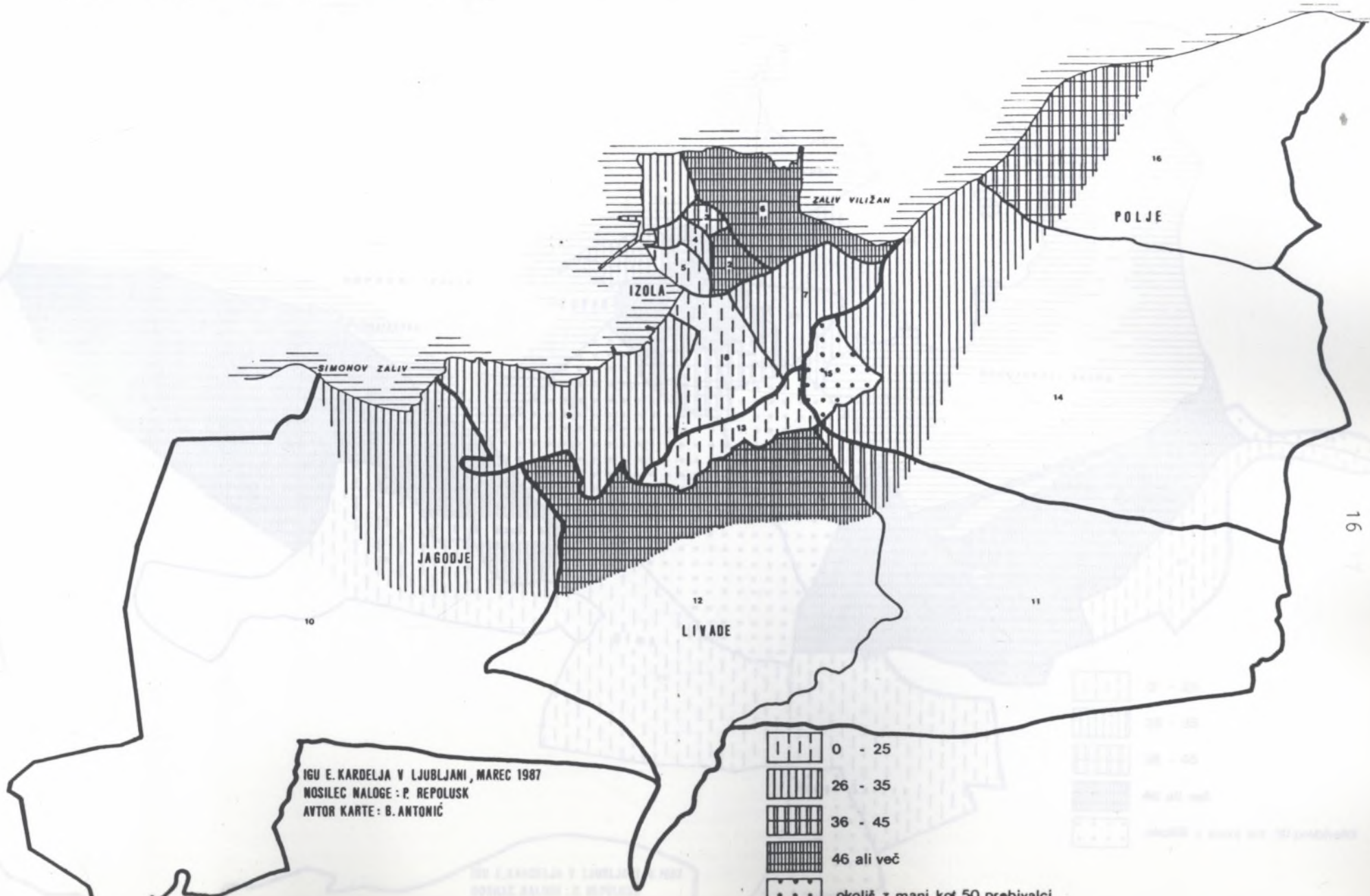
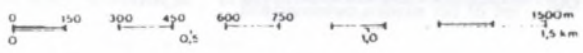
2.3. STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALSTVA

Starostna struktura prebivalstva sodi poleg izobrazbene in socialne strukture prebivalstva, strukture lastništva stanovanj ter deleža ekonomskih imigrantov med osnovne kazalce kvalitete bivanjskega okolja s strani prebivalstvenih struktur. Starejše prebivalstvo, zlasti nižji socialni sloji s šibkejšimi aspiracijami do spremembe v kvaliteti bivalnih standardov zaradi manjših denarnih izdatkov za stanovanje pogosto ostajajo v posameznih manj kvalitetnih stanovanjskih delih mest. Potencialni problemi zaradi koncentracije starejšega prebivalstva so predvsem:

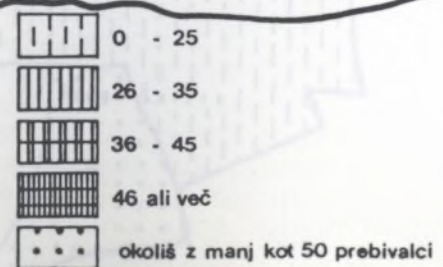
- nižja mobilnost prebivalstva
- nižja dinamika obnove stanovanjskega fonda kot celote
- manjša samoiniciativnost pri izboljševanju bivalnega okolja
- težavna renovacija in revitalizacija zaradi pogostejših socialnih problemov

Med mestnimi naselji Slovenske Istre so glede starosti prebivalstva precejšnje razlike. Najstarejše je prebivalstvo Izole, Pirana in Portoroža (tabela 1). Razlika v starosti prebivalstva med starimi in novimi deli mest je velika.

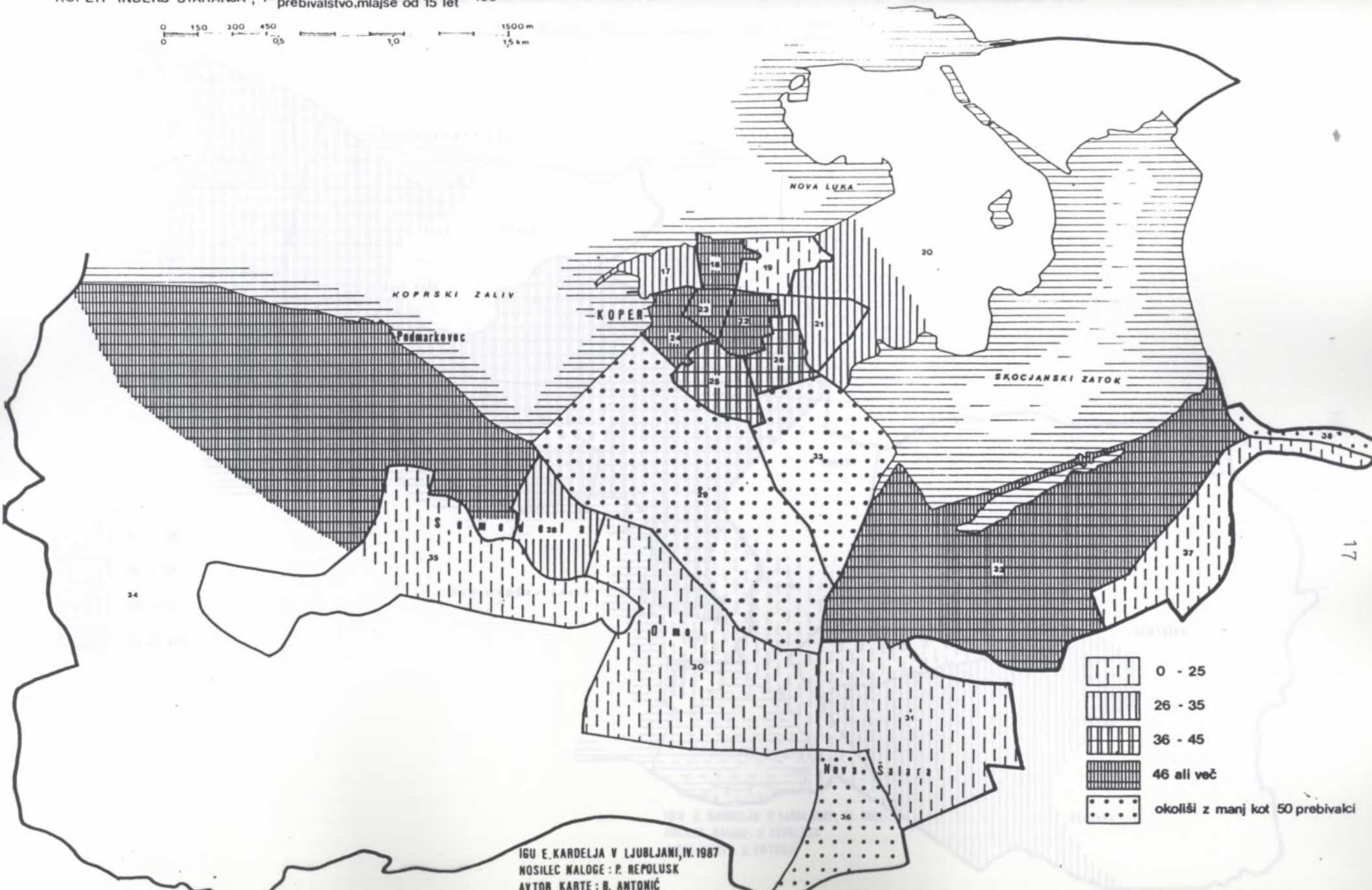
RAZŠIRJENO URBANIZIRANO OBMOČJE IZOLE - INDEKS STARANJA; I = $\frac{\text{prebivalstvo, staro 65 let ali več}}{\text{prebivalstvo, mlajše od 15 let}} \cdot 100$

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, MAREC 1987
 NOSILEC NALOGE: P. REPOLUSK
 AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

KOPER - INDEKS STARANJA ; I- prebivalstvo, staro 65 let ali več -100
prebivalstvo, mlajše od 15 let

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, IV. 1987
NOSILEC NALOGE : P. REPOLUSK
AVTOR KARTE : B. ANTONIČ

RAZŠIRJENO URBANIZIRANO OBMOČJE PIRANA - INDEKS STARANJA ; $I = \frac{\text{prebivalstvo, staro 65 let ali več}}{\text{prebivalstvo, mlajše od 15 let}} \cdot 100$

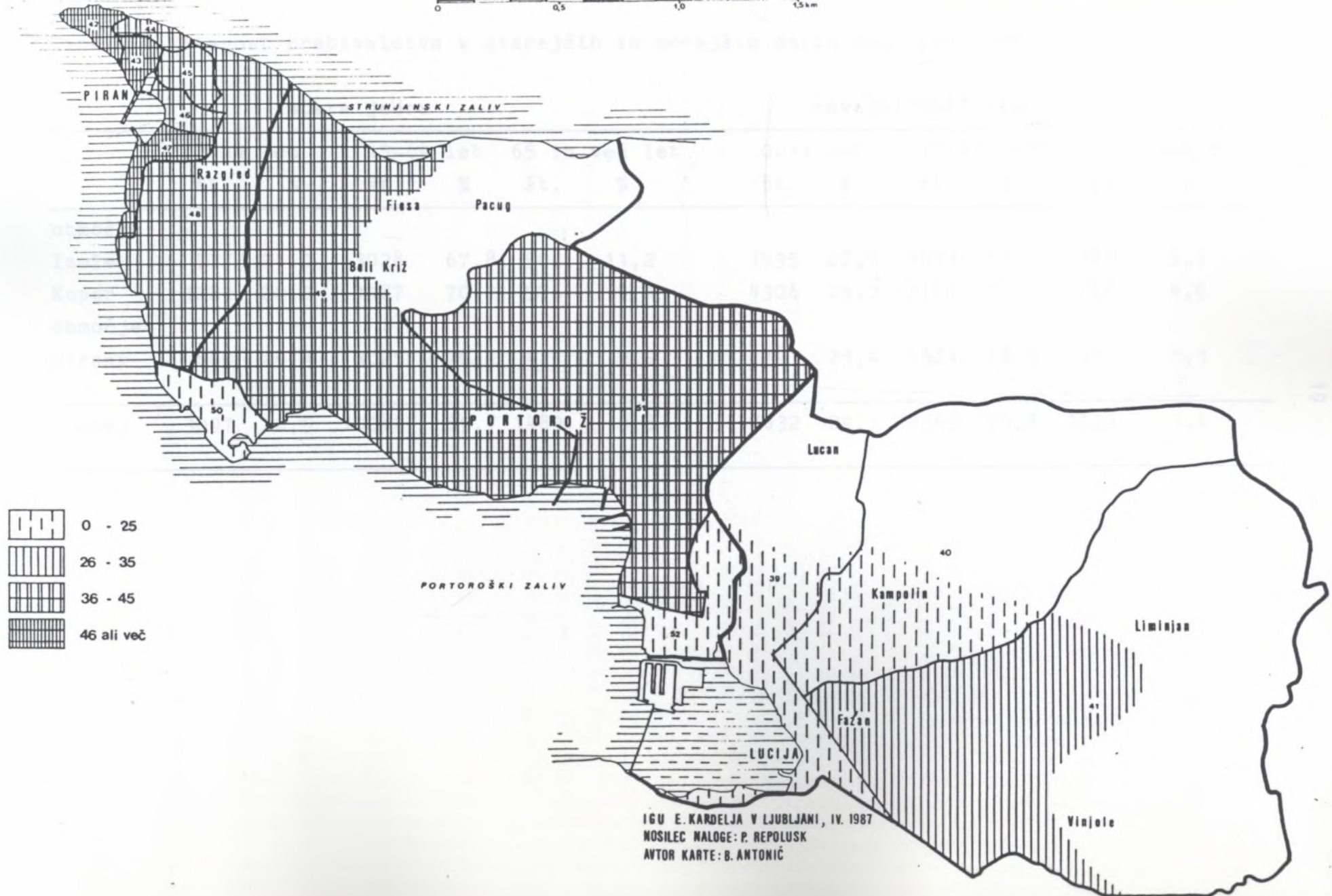

Tabela 4: Starost prebivalstva v starejših in novejših delih mest leta 1981

	stara jedra						novejši deli mest					
	0-14 let		15-64 let		65 in več let		0-14 let		15-64 let		65 in več let	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
območje												
Izole	937	21,0	3028	67,8	502	11,2	1535	22,5	4893	71,9	382	5,6
Koper	1280	20,2	4487	70,7	576	9,1	4306	25,0	12146	70,5	786	4,6
območje												
Pirana	880	20,4	3025	70,1	411	9,5	1791	23,4	5324	69,5	541	7,1
Skupaj	3097	20,5	10540	69,7	1489	9,8	7632	24,1	22363	70,5	1709	5,4

Glede na metodologijo demografske statistike (Vogelnik D., 1981, str. 106) štejemo za staro prebivalstvo tisto, pri katerem znaša delež prebivalstva, starega 65 in več let, nad 7 % ali pa je vrednost indeksa staranja nad 25,0. Delež starega prebivalstva v vseh treh starih mestnih jedrih presega 7 % (tabela 4), pa tudi indeksi staranja močno presegajo mejo 25,0 (Izola 53,3, Koper 45,0, Piran 46,6). Nove mestne četrti urbanih območij imajo znatno mlajše prebivalstvo, zlasti novi deli Kopra, kjer je delež starega prebivalstva pod 5 %, indeks staranja pa je samo 18,4. Populacija novih delov urbanega območja Izole je za spoznanje starejša in se nahaja v prehodni fazi oziroma fazi staranja. Novi deli urbanega območja Pirana so glede starostne strukture ugodnejši od starega mesta, vendar že kažejo sliko starega prebivalstva, predvsem zaradi visokega deleža starejših ljudi, v Luciji pa je situacija obratna.

Na mikronivoju se situacija precej spreminja. Posamični deli starih delov mesta kažejo ugodnejšo starostno strukturo, zlasti zaradi precej močne imigracije v sedemdesetih in osemdesetih letih, ki je v glavnem prihajala iz drugih republik. Priselilo se je povečini mlajše prebivalstvo, v glavnem z visoko natalitetnih predelov. Po drugi strani tudi posamezni novejši predeli kažejo večji delež starejšega prebivalstva. Poleg Portoroža je tak tudi del Žusterne, del Livad ter del Kopra v smeri proti Škocjanu. V zadnjih dveh primerih gre za prebivalstveno manj številčna območja, deli Portoroža in Žusterne pa so glede starosti stanovanjskega fonda že starejše soseske, z večjim deležem stanovanj, zgrajenih do leta 1945.

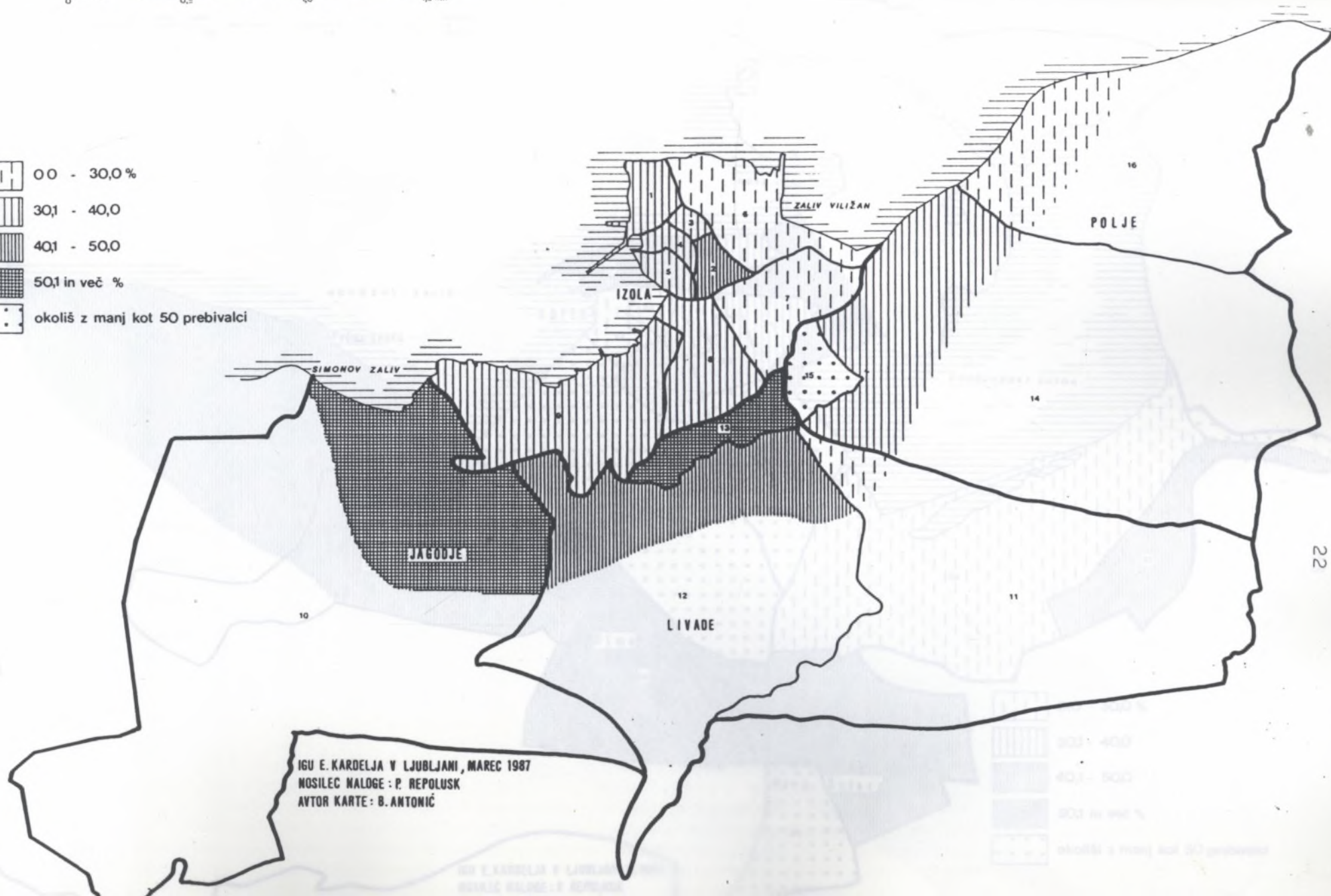
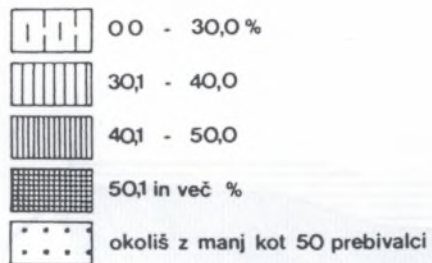
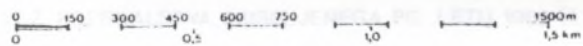
2.4. MIGRACIJSKA GIBANJA PREBIVALSTVA

Glede vpliva premikov prebivalstva na kvaliteto bivalnega okolja sta nas zanimala predvsem dva tokova migracij:

- tokovi prebivalstva znotraj urbanih območij
- priseljevanje prebivalstva iz drugih republik SFRJ. Oba migracijska tokova sta si po smeri in vzrokih v glavnem različna in močno vplivata na socialno topografijo posameznih mestnih predelov. Migracijski tok znotraj urbane cone je večinoma usmerjen iz slabših bivalnih četrti v boljše, kjer prihaja do večje koncentracije mlajšega in višje izobraženega prebivalstva, ki ima tudi višjo stopnjo zahtevnosti do kvalitet prostora. Deloma se je prebivalstvo doseljevalo v novejše predele iz območij izven regije neposredno, deloma pa gre za tako imenovano "migracijsko koleno", ko se je prebivalstvo najprej naselilo v starejše dele naselij in se vzporedno z rastjo materialnih možnosti gospodinjstva kasneje odselilo v novo zgrajene soseske. V tem migracijskem toku sodelujejo tudi potomci priseljencev v stara mestna jedra.

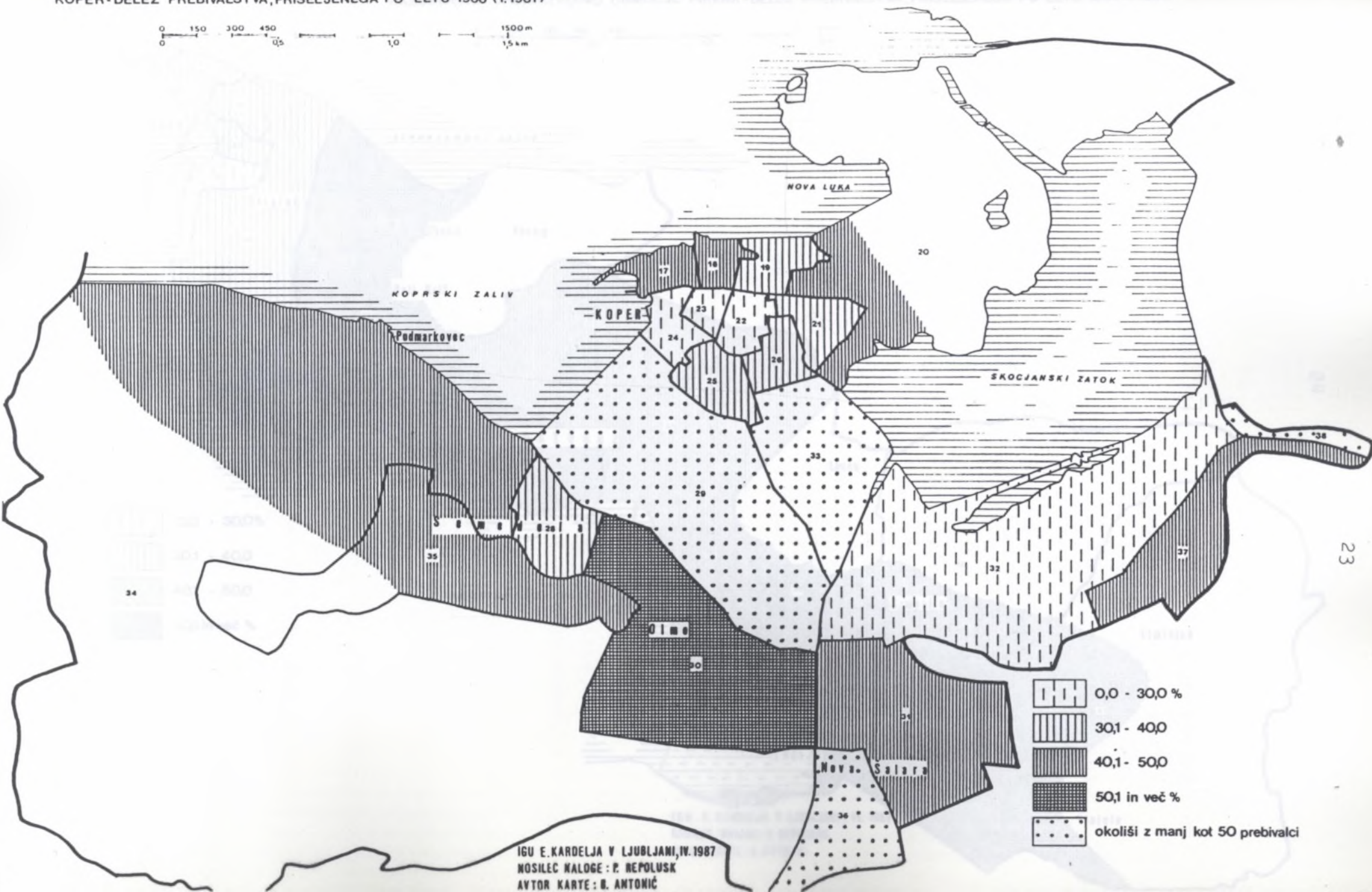
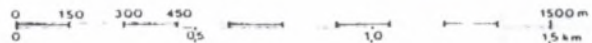
Priseljevanje industrijske delovne sile in delovne sile v terciarnih dejavnostih iz ostalih republik Jugoslavije je bilo v veliki meri usmerjeno v stare mestne predele, kjer je bila pridobitev stanovanja povezana z manjšimi materialnimi izdatki. Problem bivališča je poleg zaposlitve pri ekonomskih migrantih v ospredju. Zato je v nekaterih delih starih mest prišlo do razmeroma velike koncentracije, ki je negativna prav zaradi razmeroma nizke izobrazbene stopnje prebivalstva, ki v prvi fazi ne kaže velikih zahtev po izboljšanju bivalnega okolja, po drugi strani pa do visokih gostot poselitve in večjih možnosti za razvoj socialnopatoloških pojavov. Ti priseljenci so pogosto skoncentrirani v neposredni bližini delovnih mest, ki so večkrat povezana z industrijskimi ali pristaniškimi conami, kar še bolj otežkoča nekatere probleme migrantov v novem okolju in znižuje vrednosti bivalnega okolja.

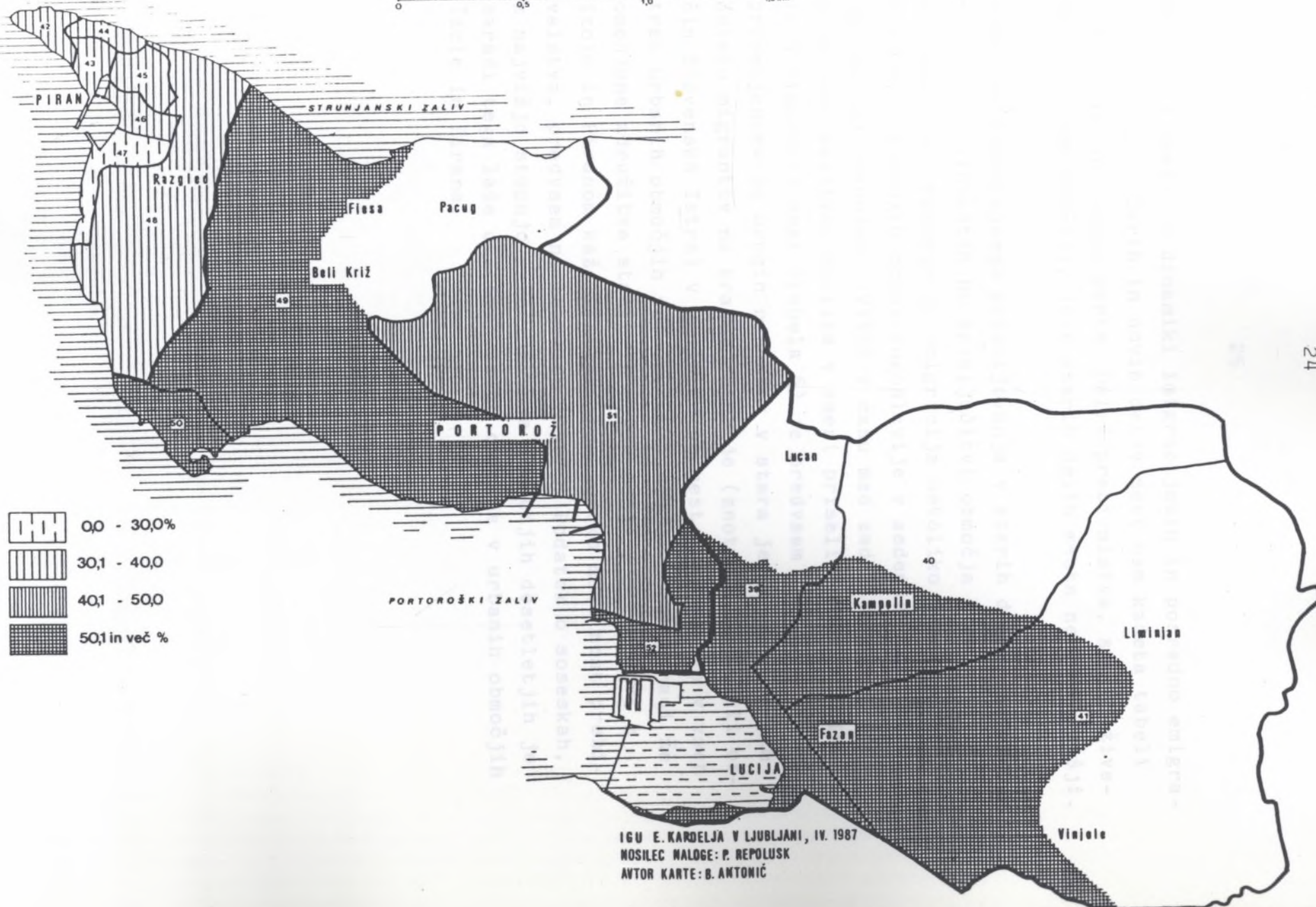
RAZŠIRJENO URBANIZIRANO OBMOČJE IZOLE-DELEŽ PREBIVALSTVA, PRISELJENEGA PO LETU 1960 (I. 1981)

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, MAREC 1987
NOSILEC NALOGE: P. REPOLUSK
AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

KOPER-DELEŽ PREBIVALSTVA, PRISELJENEGA PO LETU 1960 (I. 1981)

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, IV. 1987
NOSILEC NALOGE: P. REPOLUSK
ANTOR KARTE: B. ANTONIČ

Razliko v smeri in dinamiki imigracijskih in posredno emigracijskih tokov starih in novih delov mest nam kažeta tabeli 5 in 6 ter priložene karte. Delež prebivalstva, stalno živečega v istem naselju, je v starih delih mesta nekoliko višji.

Obdobje najmočnejšega priseljevanja v starih delih je bilo zlasti v prvih letih po priključitvi območja k Jugoslaviji, do leta 1961. Kasneje je imigracija nekoliko upadla, zaradi migracij iz drugih delov Jugoslavije v sedemdesetih letih pa nastopa sekundarni višek v času med zadnjima dvema popisoma prebivalstva. Razlika v smeri priselitev med starimi in novimi deli mest (tabela 6) je predvsem v večjem deležu priseljencev iz drugih republik v stara jedra in v večjem deležu migrantov na krajše razdalje (znotraj občine ali občin Slovenske Istre) v novih delih mest. Razmere so v vseh treh urbanih območjih zelo podobne, le da Koper zaradi že omenjene združitve starih in novih delov v primerjavi z Izolo in Piranom kaže prenizko prostorsko mobilnost prebivalstva, predvsem na lokalnem nivoju. Podatek o soseskah, z najvišjo stopnjo priseljevanja v zadnjih desetletjih je zaradi tega lažje dostopen le za območja v urbanih območjih Izole in Pirana.

Tabela 5: Migracijska obeležja prebivalstva - obdobje priselitve (l. 1981) - v %

	stara jedra						novejši deli mesta					
	ves čas živi v istem naselju	do 1945	1946- 1953	1954- 1961	1962- 1971	1972- 1981	ves čas žive v istem naselju	do 1945	1946- 1953	1954- 1961	1962- 1972	1972- 1981
obm. Izole	28.2	1.0	4.4	27.1	14.3	25.0	24.9	0.9	2.8	21.7	15.0	34.7
Koper	29.7	1.5	9.3	23.0	15.6	20.9	29.2	0.4	4.9	19.1	23.0	23.4
obm. Pirana	30.5	0.8	4.7	29.0	12.0	23.0	22.2	1.5	3.4	13.6	16.0	43.3
Skupaj	29.5	1.2	6.5	25.9	14.2	22.7	26.6	0.8	4.1	18.3	19.6	30.6

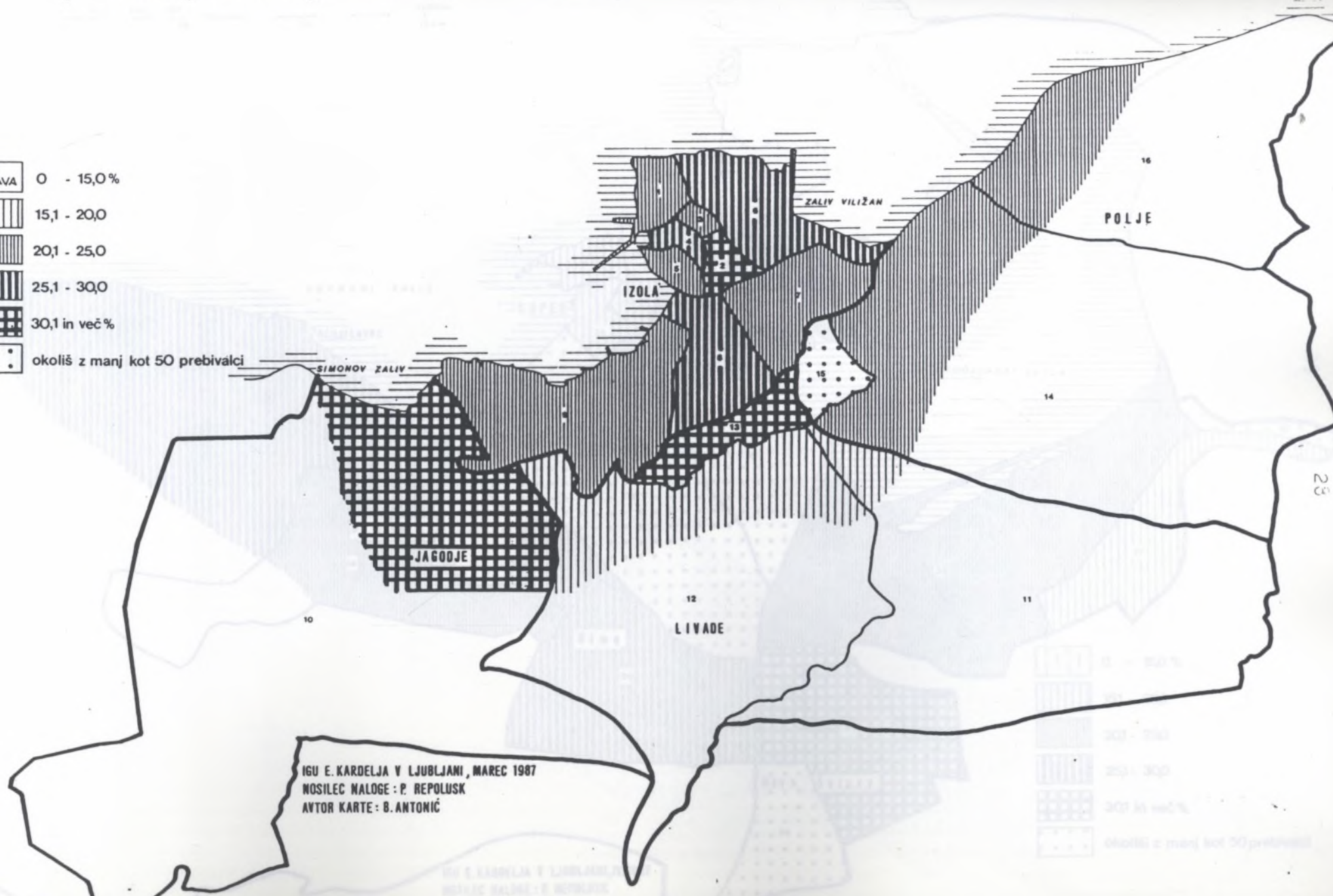
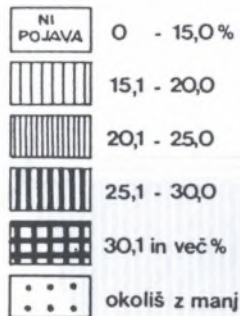
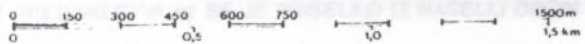
Vir: Popis prebivalstva leta 1981

Tabela 6: Migracijska obeležja prebivalstva - prejšnji kraj bivanja (1. 1981) - v %

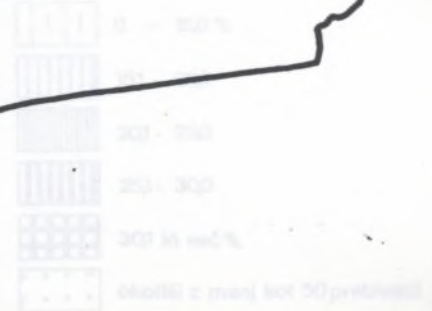
	Stara jedra					Novejši deli mest				
	ves čas živi v istem naselju	drugo nas. iste občine	drugo nas. obč. Iz., Koper, Piran	druge obč. SRS	drugo (SFRJ, tujina)	ves čas živi v istem nas.	drugo nas. iste občine	drugo nas. obč. Izola, Koper, Piran	druge občine SRS	drugo (SFRJ, tujina)
obm. Izole	28.2	6.8	20.0	23.3	21.7	24.9	19.4	20.2	22.7	12.7
Koper	29.7	14.5	5.4	28.2	22.2	29.2	14.9	9.1	29.5	17.3
obm. Pirana	30.5	5.56	7.4	30.9	25.6	22.2	30.4	11.4	21.0	15.0
Skupaj	29.5	9.7	10.3	27.5	23.0	26.6	19.6	12.1	26.0	15.8

Vir: Popis prebivalstva leta 1981

RAZŠIRJENO URBANIZIRANO OBMOČJE IZOLE-DELEŽ PREBIVALSTVA, KI SE JE PRISELILO IZ NASELIJ OBČIN IZOLA, KOPER, PIRAN (I. 1981)

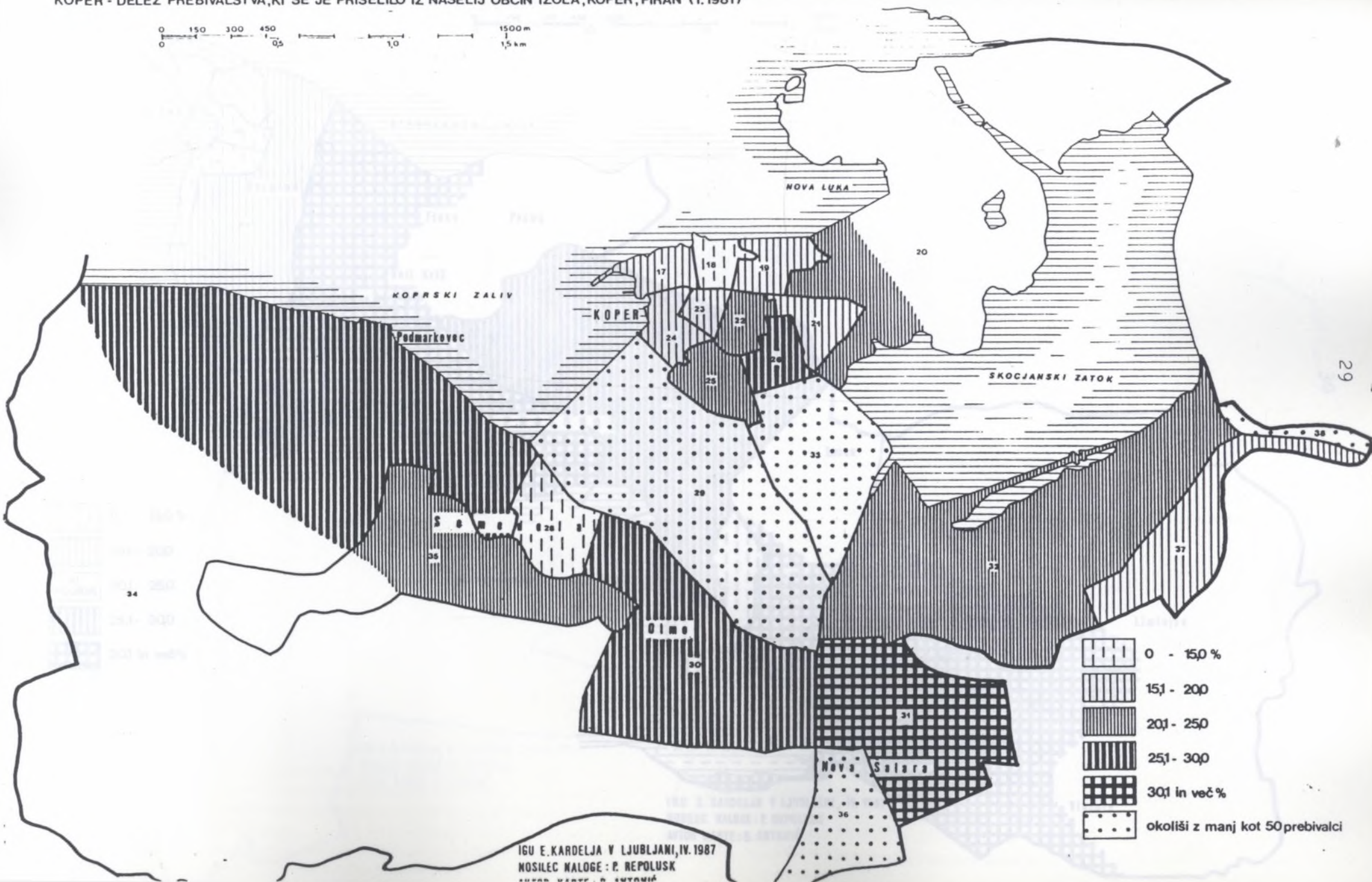

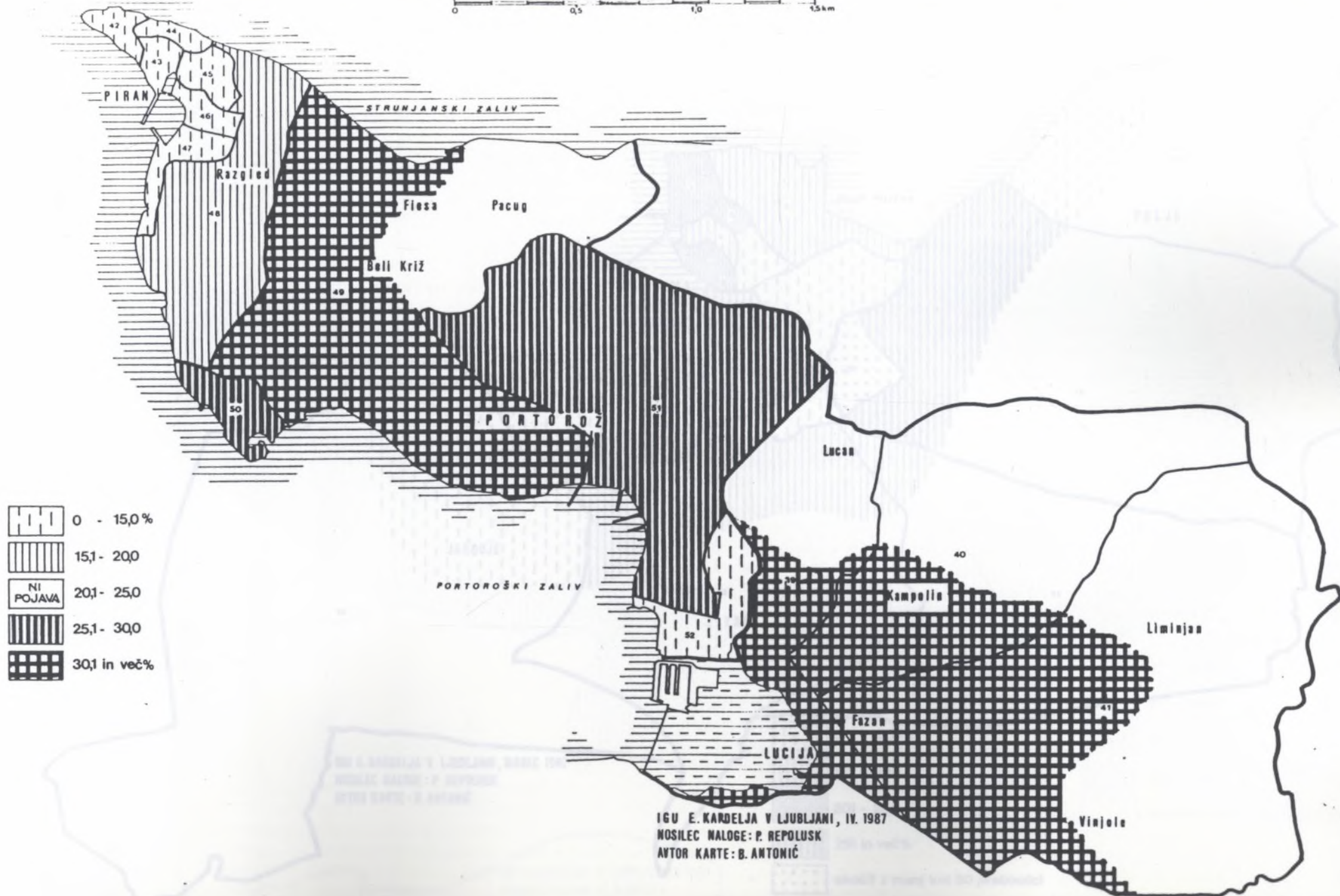
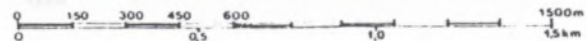
IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, MAREC 1987
NOSILEC NALOGE: P. REPOLUSK
AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

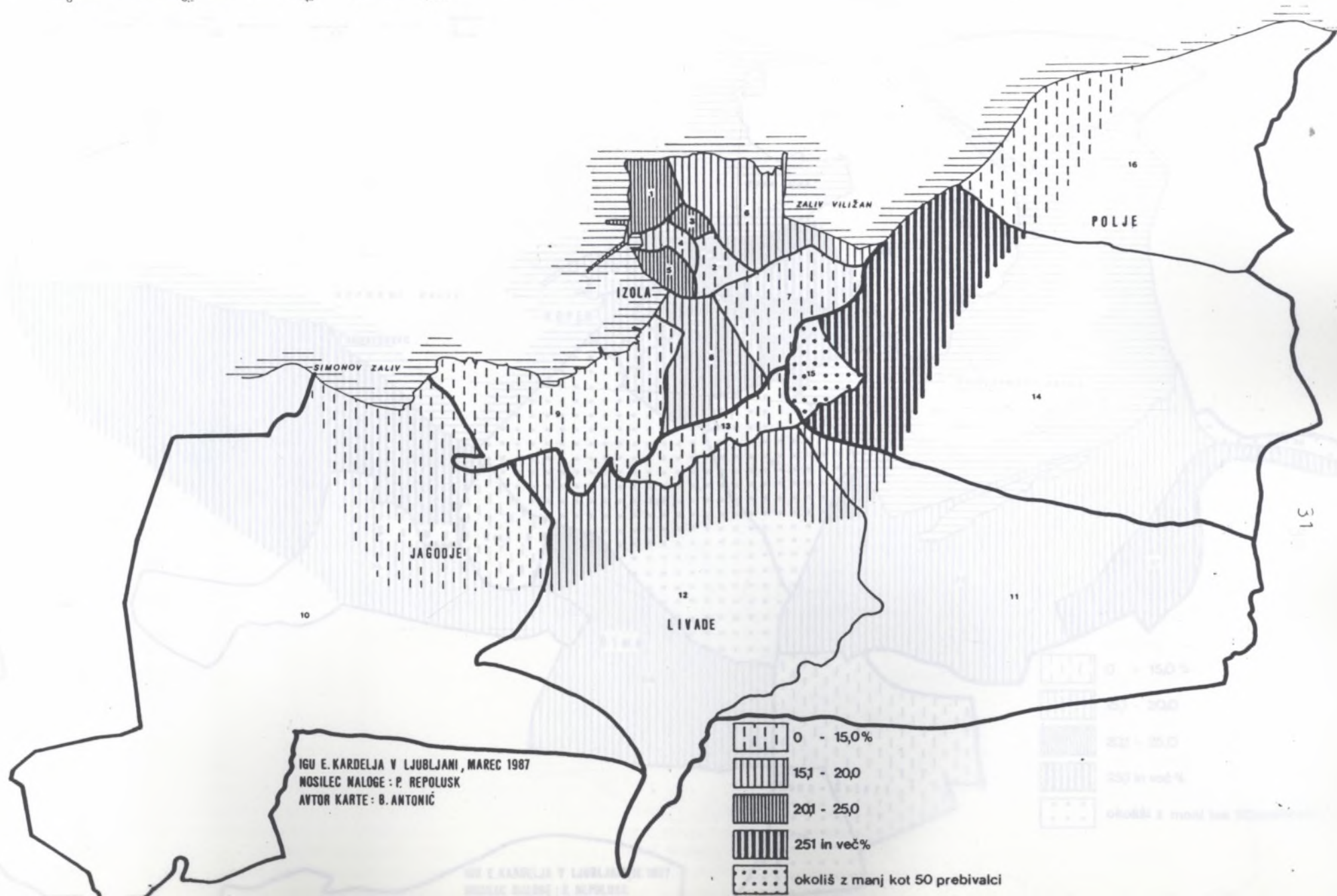
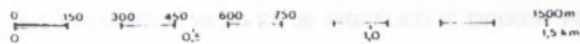

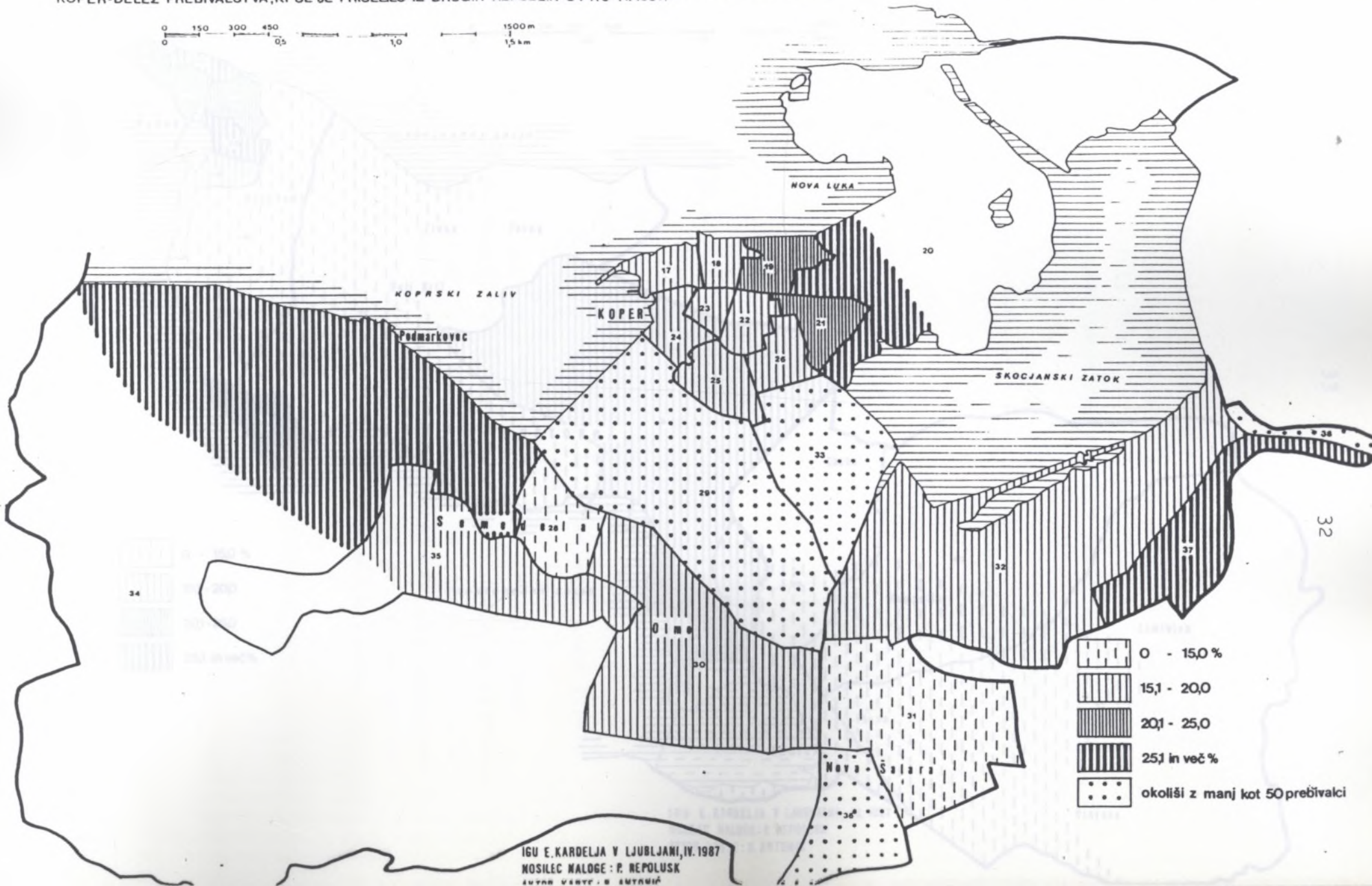
KOPER - DELEŽ PREBIVALSTVA, KI SE JE PRISELILO IZ NASELIJ OBČIN IZOLA, KOPER, PIRAN (I. 1981)

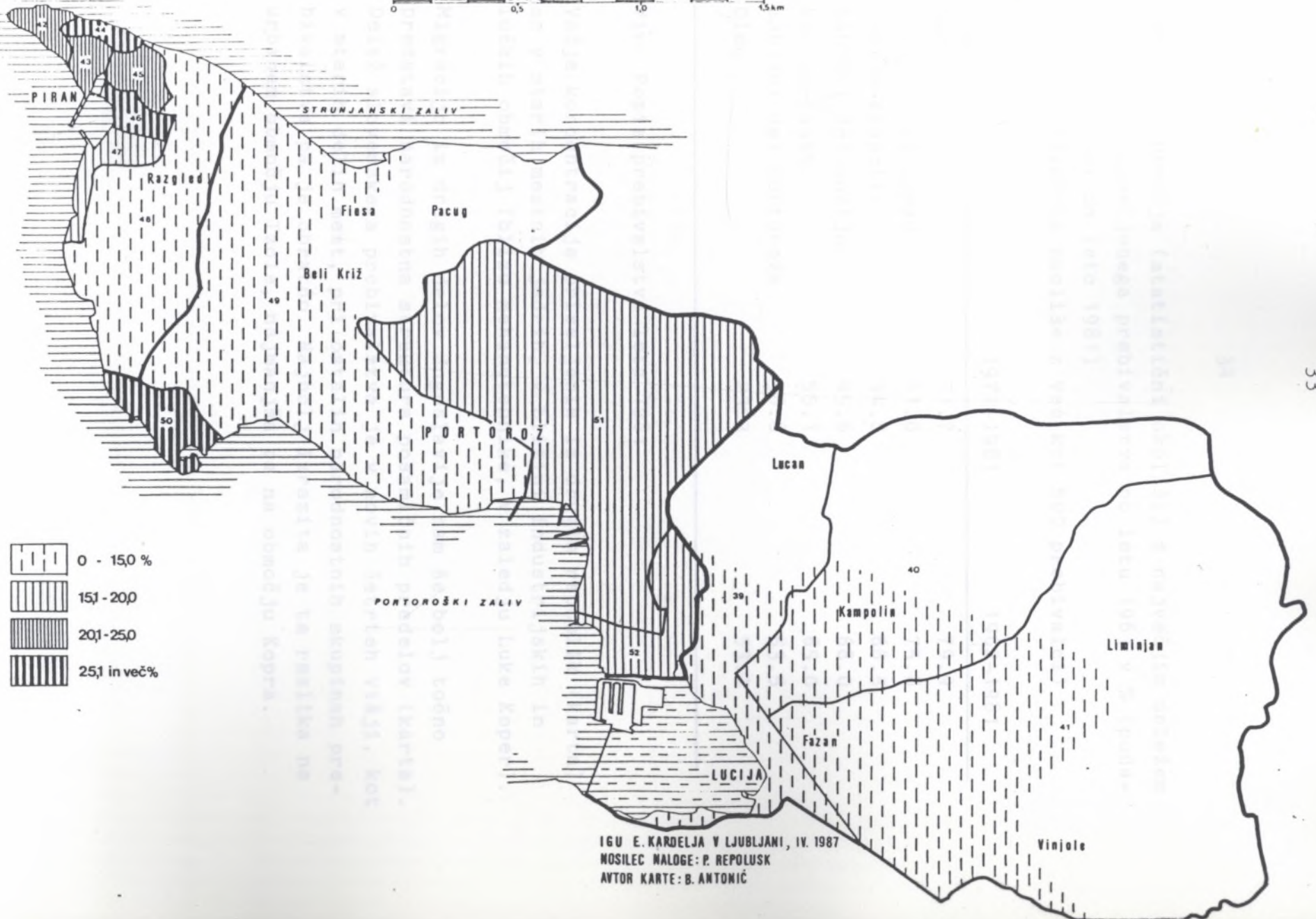

RAZŠIRJENO URBANIZIRANO OBMOČJE IZOLE - DELEŽ PREBIVALSTVA, KI SE JE PRISELILO IZ DRUGIH REPUBLIK SFRJ (I. 1981)

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, IV. 1987
NOSILEC NALOGE: P. REPOLUSK
AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

Tabela 7: Območja (statistični okoliši) z največjim deležem priseljenega prebivalstva po letu 1961 v % (podatek za leto 1981)

(samo za okoliše z več kot 500 prebivalci)

	1972-1981	1962-1981
Jagodje	71.7	79.9
severni del Livad	61.0	75.8
Lucija-Kampolin	54.8	68.5
zahodni del Lucije	45.6	68.0
Lucija-Fazan	55.1	65.0
zahodni del Portoroža	36.8	53.5
Olmo	23.3	53.1
Skupaj	45.126	32.3

Vir: Popis prebivalstva leta 1981

Večje koncentracije priseljenih iz drugih republik (karta) so v starih mestnih jedrih, v bližini industrijskih in luških območij (blizu Mehanotehnike, v zaledju Luke Koper).

Migracijo iz drugih delov Jugoslavije nam še bolj točno predstavi narodnostna struktura posamičnih predelov (karta). Delež slovenskega prebivalstva je v novih četrtih višji, kot v starih delih mest, pri ostalih narodnostnih skupinah prebivalstva pa je obratno. Najbolj izrazita je ta razlika na urbanem območju Izole, najmanjša pa na območju Kopa.

Tabela 7: Delež pripadnikov posameznih narodnosti (v %) v urbanih naseljih, ki je leta 1981 živel v starih mestnih jedrih

	št. 1981	št. v starih jedrih	%
Makedonci	144	91	63.2
Albanci	95	55	57.9
Muslimani	578	328	56.7
Srbi	2149	940	43.7
Italijani	1355	565	41.7
Hrvati	5910	2025	34.3
Črnogorci	144	47	32.6
Slovenci	32958	9737	29.5
ostali	3497	1338	38.3
Skupaj	46830	15126	32.3

Vir: Popis prebivalstva leta 1981

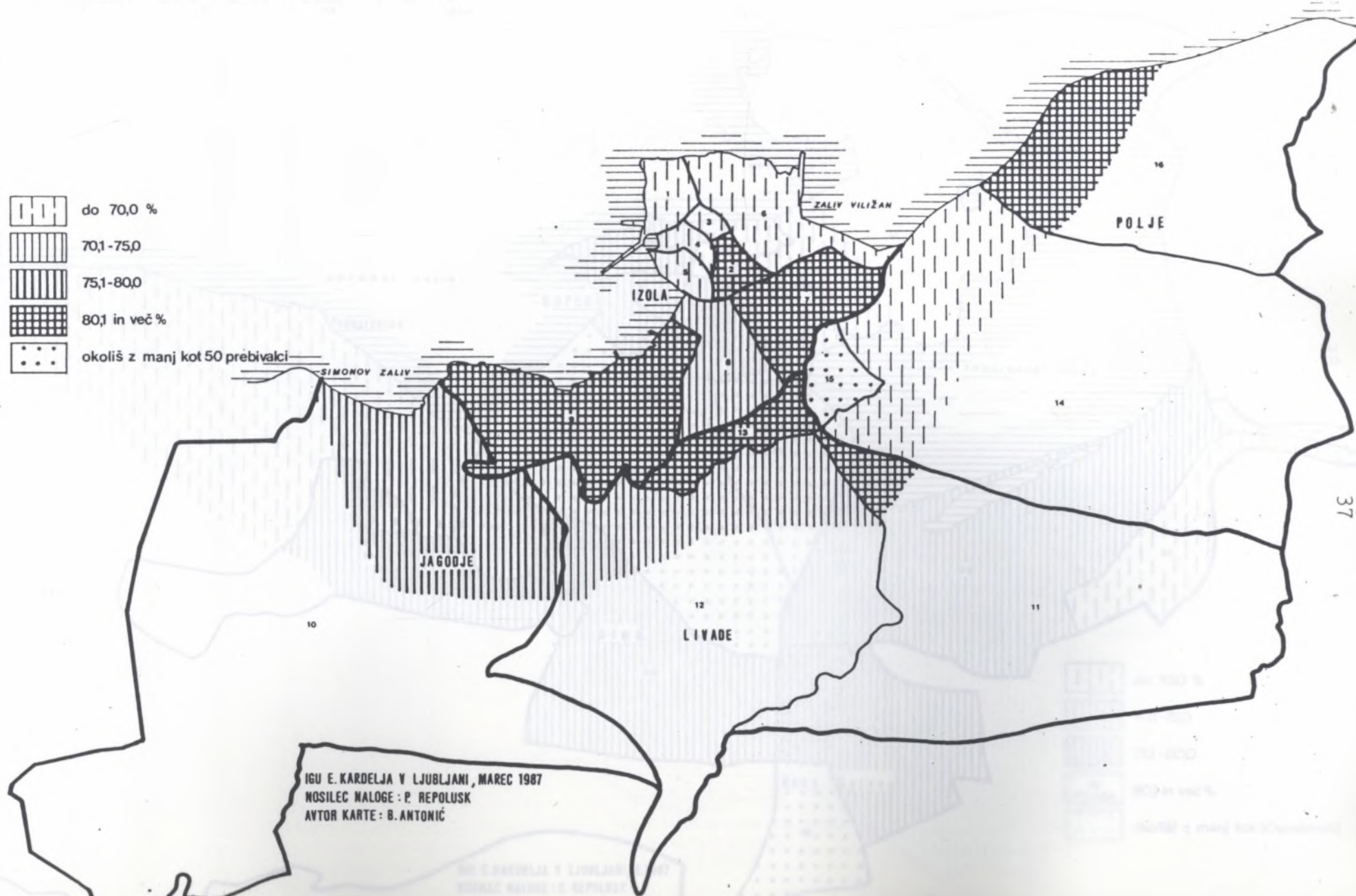
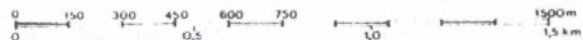
Tabela 8: Narodnostna struktura v starejših in novejših delih mesta leta 1981 (v %)
(številčnejše narodnostne skupine)

	Stara jedra							Novejši deli mest						
	št. preb. 1981	Slo- venci	Itali- jani	Hrva- ti	Srbi	Musli- mani	ostali	št. preb. 1981	Slo- venci	Itali- jani	Hrva- ti	Srbi	Musli- mani	ostali
obm. Izole	4467	63.3	3.6	16.4	6.5	2.5	7.6	6810	76.1	2.5	12.8	2.8	0.6	5.2
Koper	6343	67.2	3.5	10.1	6.9	2.4	9.9	17238	72.9	1.5	11.9	4.4	1.1	8.1
obm. Pirana	4316	61.4	4.2	15.1	4.9	1.4	13.0	7656	71.4	4.8	12.4	3.3	0.3	7.8
Skupaj	15126	64.4	3.7	13.4	6.2	2.2	10.1	31704	73.2	2.5	12.3	3.8	0.8	7.4

Vir: Popis prebivalstva leta 1981

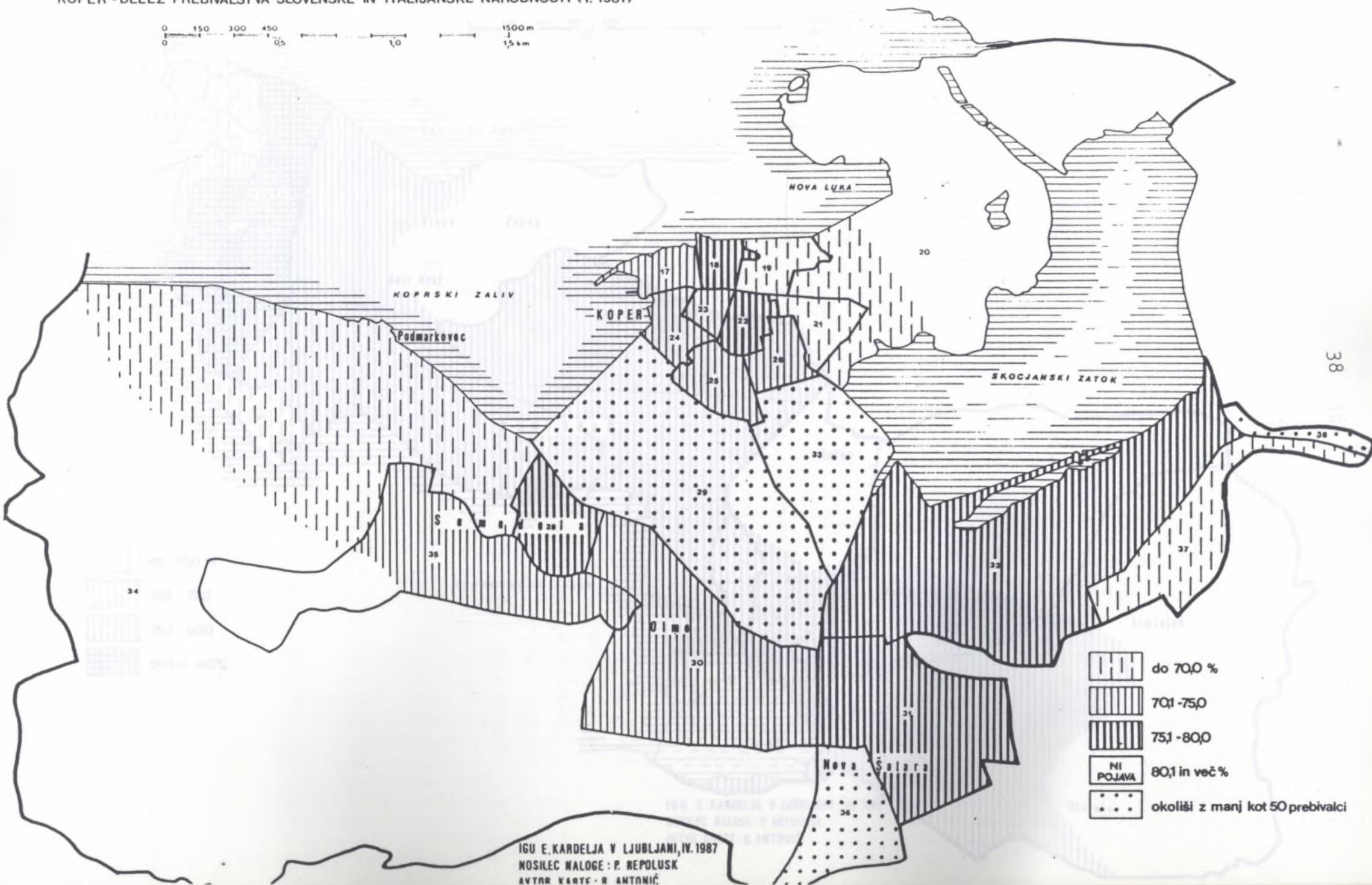
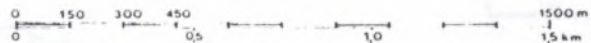
RAZŠIRJENO URBANIZIRANO OBMOČJE IZOLE - DELEŽ PREBIVALSTVA SLOVENSKE IN ITALIJANSKE NARODNOSTI (I.1981)

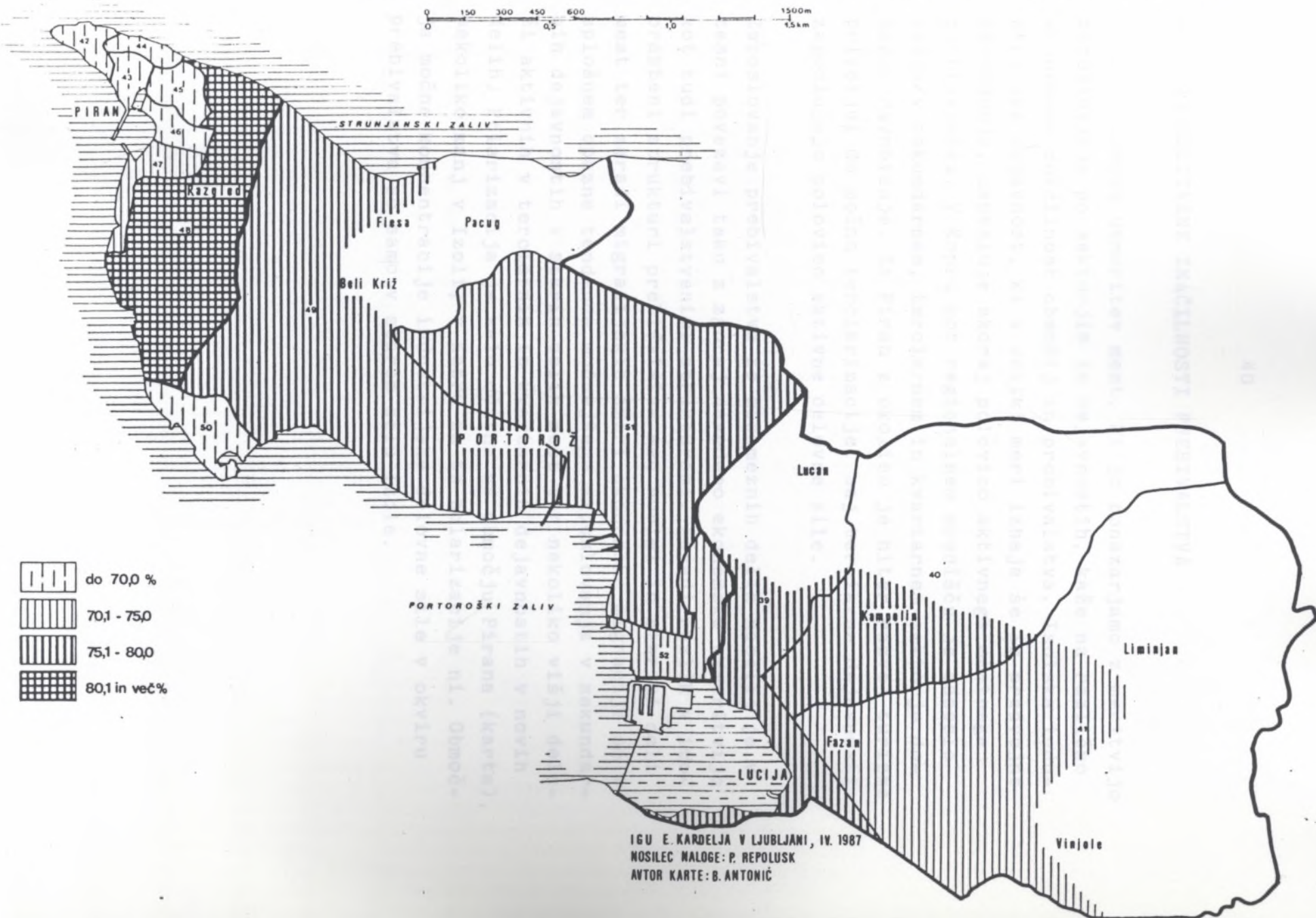
IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, MAREC 1987
NOSILEC NALOGE: P. REPOLUSK
AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

KOPER - DELEŽ PREBIVALSTVA SLOVENSKE IN ITALIJANSKE NARODNOSTI (I. 1981)

RAZŠIRJENO URBANIZIRANO OBMOČJE PIRANA - DELEŽ PREBIVALSTVA SLOVENSKE IN ITALIJSKE NARODNOSTI (I.1981)

2.5. ZAPOSLOVITVENE ZNAČILNOSTI PREBIVALSTVA

Socioekonomska usmeritev mest, ki jo ponazarjamo z meritvijo zaposlovanja po sektorjih in dejavnostih, kaže na različno ekonomsko značilnost območij in prebivalstva. Izolska industrijska dejavnost, ki v veliki meri izhaja še iz predvojnega obdobja, zaposluje skoraj polovico aktivnega mestnega prebivalstva. V Kopru kot regionalnem središču je zaposlovanje v sekundarnem, terciarnem in kvartarnem sektorju doseglo ravnovesje. Za Piran z okolico je hiter razvoj turizma pripeljal do močne terciarizacije, saj terciarne dejavnosti zaposlujejo polovico aktivne delovne sile.

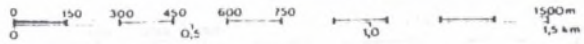
Zaposlovanje prebivalstva po posameznih delih naselij je v tesni povezavi tako z zgoraj navedeno ekonomsko usmeritvijo kot tudi prebivalstvenimi strukturami. Zaradi razlik v izobrazbeni strukturi prebivalstva med novimi in starimi deli mest ter zaradi migracijskih smeri ekonomske migracije so v splošnem opazne tendence močnejšega zaposlovanja v sekundarnih dejavnostih v starih delih mest ter nekoliko višji deleži aktivnih v terciarnih in kvartarnih dejavnostih v novih delih. Polarizacija je zelo očitna na območju Pirana (karta), nekoliko manj v Izoli, v Kopru pa te polarizacije ni. Območja močne koncentracije industrijske delovne sile v okviru prebivalstva so samo v starem delu Izole.

Tabela 9: Struktura aktivnega mestnega prebivalstva po sektorju dejavnosti leta 1981 v %

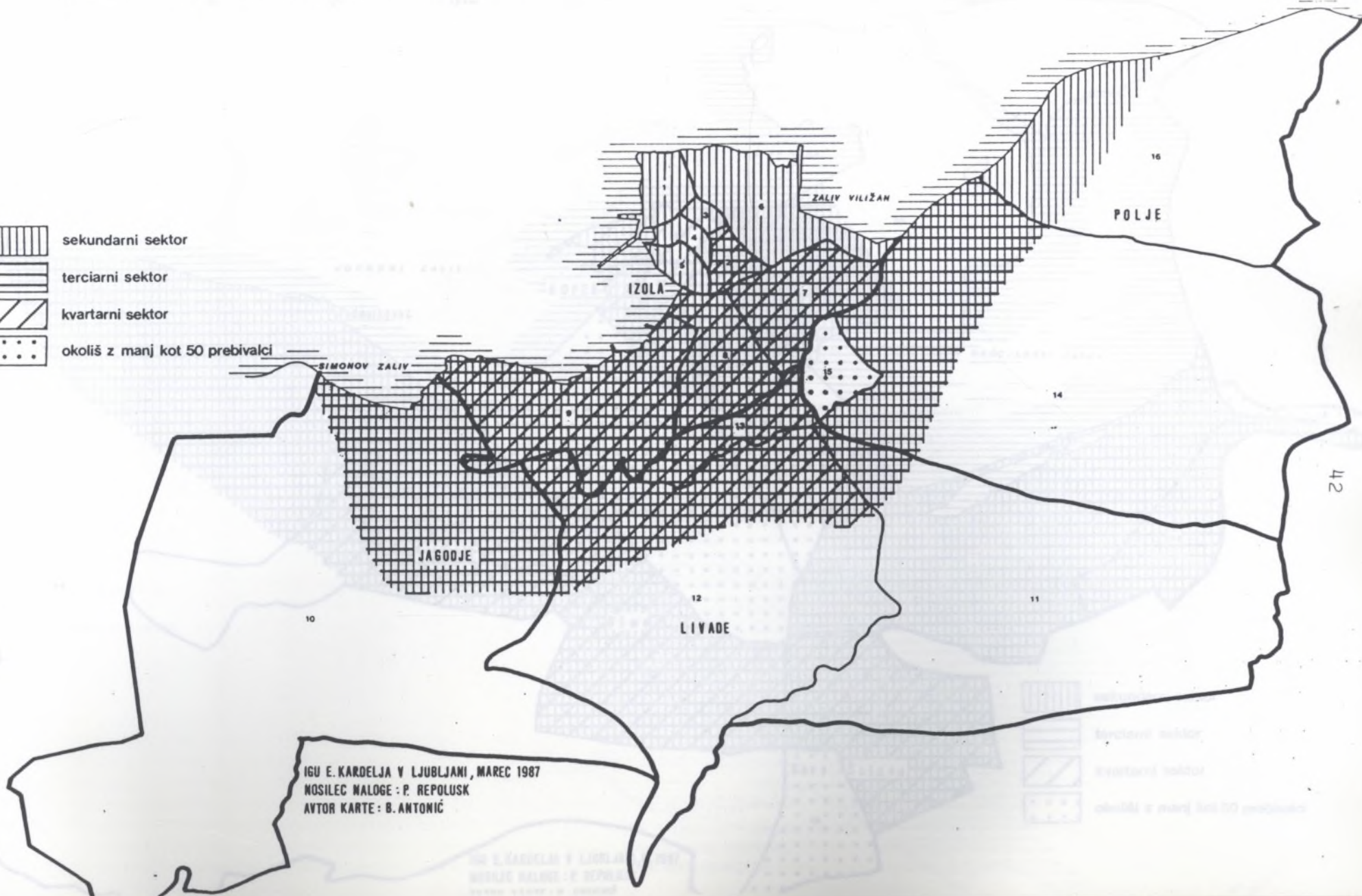
	Stara jedra					Novejši deli mest				
	št. akt. 1981	% pri-mar	% se-kun-dar	% ter-ciar	% kvar-tar	št. akt. 1981	% pri-mar	% se-kun-dar	% ter-ciar	% kvar-tar
obm. Izole	2016	2.3	55.2	26.6	15.9	3285	2.3	41.6	30.4	25.7
Koper	2983	0.7	30.5	35.4	33.4	8318	1.5	31.1	33.8	33.6
obm. Pirana	1830	1.5	28.1	46.1	24.3	3495	2.0	18.7	53.9	25.5
Skupaj	6829	1.4	37.2	35.7	25.8	15098	1.8	30.5	37.7	30.0

Vir: Popis prebivalstva leta 1981

RAZŠIRJENO URBANIZIRANO OBMOČJE IZOLE-OSNOVNA ZAPOSILITVENA USMERJENOST PREBIVALSTVA (po sektorjih dejavnosti I. 1981)

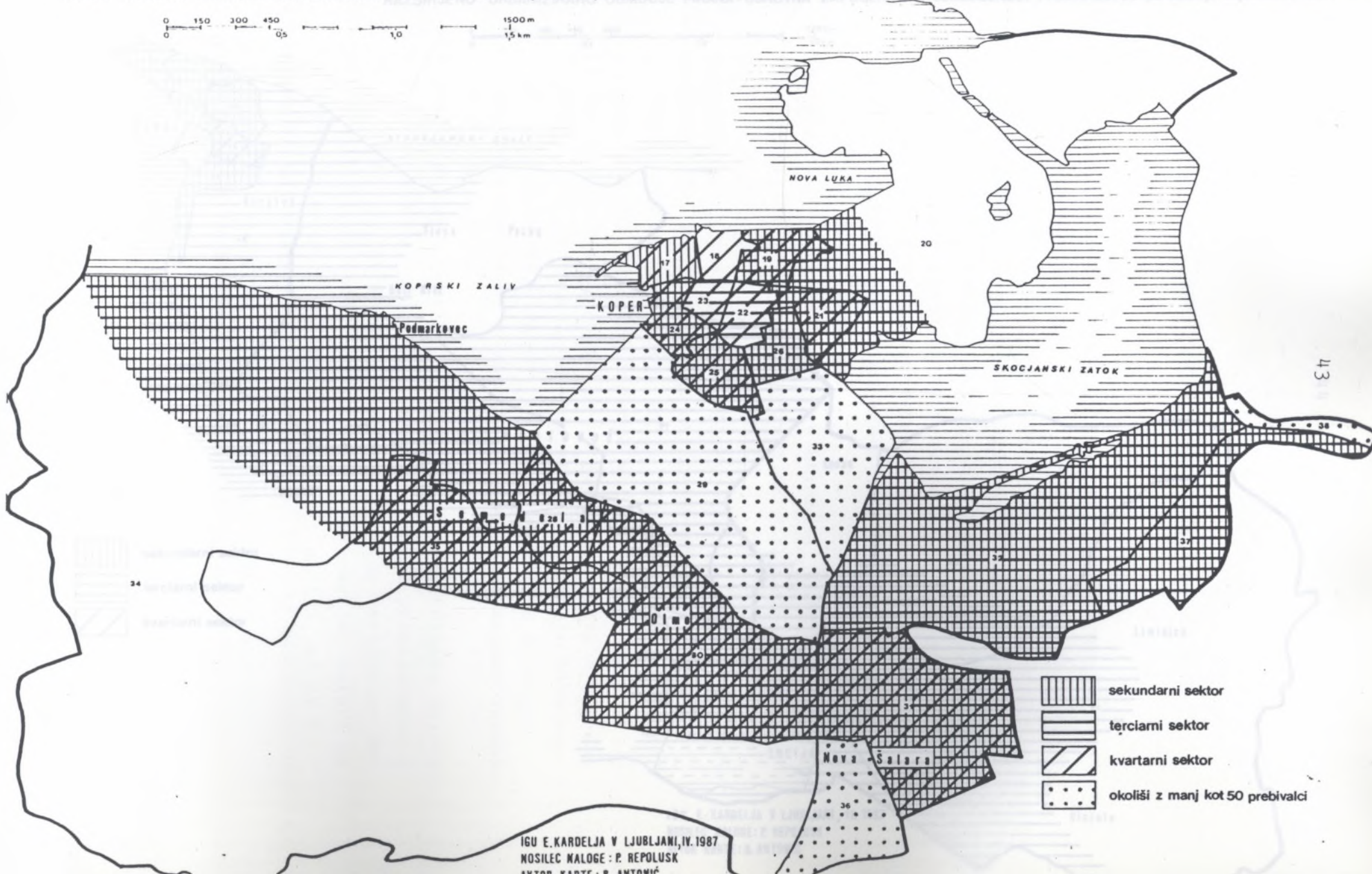
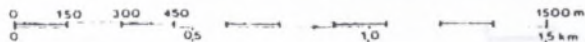
- sekundarni sektor
- terciarni sektor
- kvartarni sektor
- okoliš z manj kot 50 prebivalci

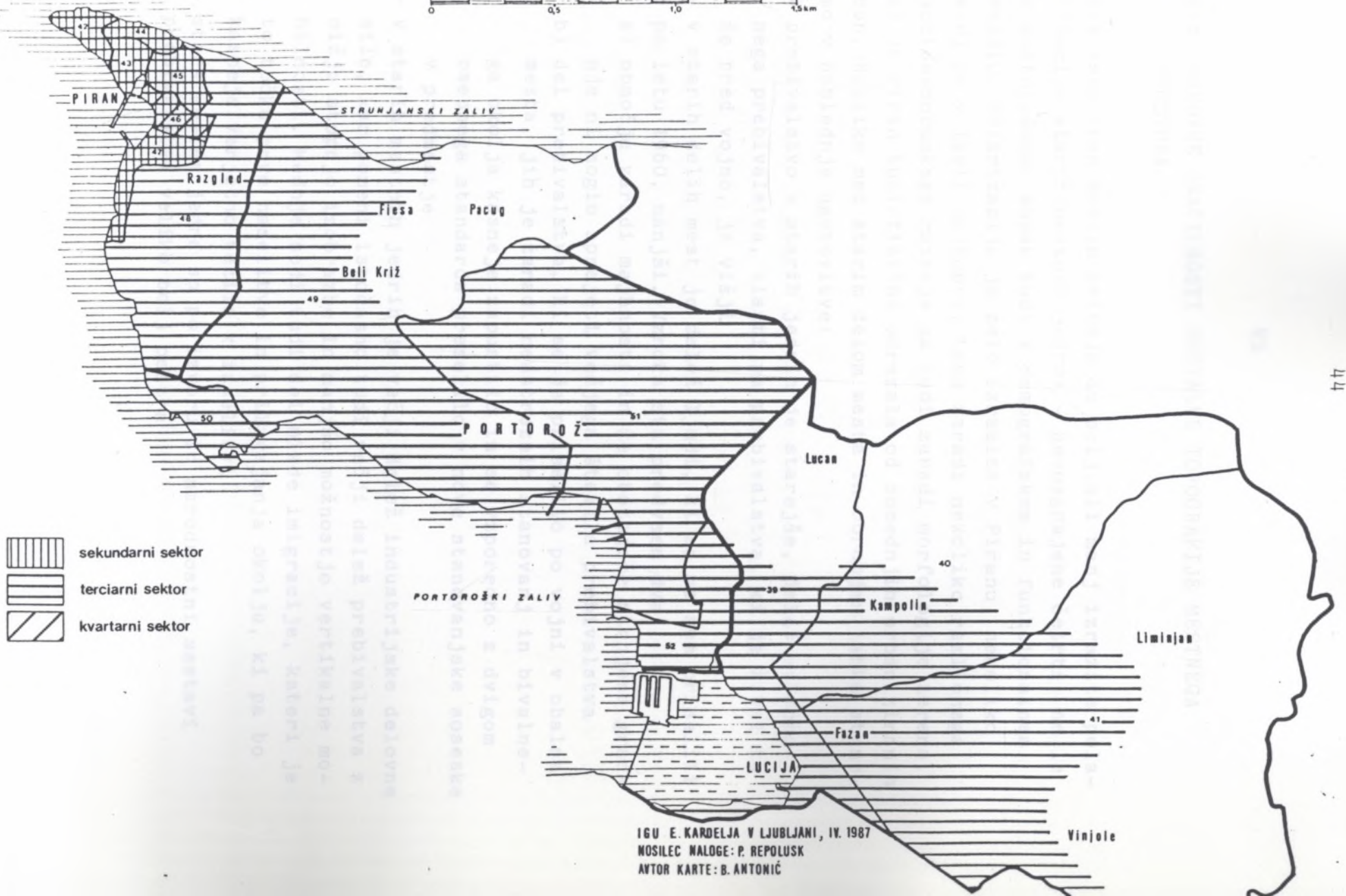
IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, MAREC 1987
NOSILEC NALOGE: P. REPOLUSK
AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

sekundarni sektor
terciarni sektor
kvartarni sektor
okoliš z manj kot 50 prebivalci

KOPER - OSNOVNA ZAPOSILTVENA USMERJENOST PREBIVALSTVA (po sektorjih dejavnosti I.1981)

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, IV. 1987
NOSILEC NALOGE: P. REPOLUSK
AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

2.6. OSNOVNE ZNAČILNOSTI SOCIALNE TOPOGRAFIJE MESTNEGA PROSTORA

Pri vseh treh mestih prihaja do bolj ali manj izrazite polarizacije starih mestnih jedrov - novozgrajene četrti, ne le v morfološkem, ampak tudi v demografskem in funkcionalnem smislu. Polarizacija je zelo izrazita v Piranu, nekoliko manj pa v Izoli in Kopru, tako zaradi nekoliko različnega socioekonomskega razvoja pa tudi zaradi morfologije terena, ki je Piran tudi fizično odrazala od sosednjih urbaniziranih con. Razlike med starim delom mesta in obrobjem lahko strnemo v naslednje ugotovitve:

- prebivalstvo v starih jedrih je starejše, delež avtohtonega prebivalstva, zlasti pa prebivalstva, ki je živel tu že pred vojno, je višji
- v starih delih mest je delež ljudi, ki so se sem priselili po letu 1960, manjši. Vzroka sta predvsem dva:
  - a) območje zaradi majhnosti in že obstoječe strnjene gradnje ni moglo sprejeti večjega števila prebivalstva
  - b) del prebivalstva, ki se je priselilo po vojni v obalna mesta, jih je zaradi neustreznih stanovanj in bivalnega okolja kasneje zapustilo in se vzporedno z dvigom osebnega standarda preselilo v nove stanovanjske soseske v predmestje
- v starih mestnih jedrih je večji delež industrijske delovne sile, kar pomeni istočasno tudi večji delež prebivalstva z nižjo stopnjo izobrazbe in manjšo možnostjo vertikalne mobilnosti. Mednje sodi tudi del mlade imigracije, kateri je to točka prve naselitve in prilagajanja okolju, ki pa bo kasneje verjetno težila k izselitvi
- stara mestna jedra so po izvoru in narodnostni sestavi prebivalstva veliko bolj pestra

Po morfologiji in vsebini lahko izdelamo grobo členitev prostora:

- stari mestni predeli s stanovanjsko, drobnogospodarsko, trgovsko in upravno funkcijo
- stari mestni predeli, ki so z vnašanjem novih arhitektonskih in ekonomskih elementov deloma izgubili svojo morfologijo in strukturo (zlasti v Kopru in Izoli)
- območja predvojne enostanovanjske gradnje vilskega tipa, ki so s svojo podobo v večji meri ohranila do danes (deli Portoroža)
- novozgrajene soseske do leta 1970 (del Smedele, neposredna bližina stare Izole, zahodni del Lucije)
- novozgrajene soseske, pretežno po letu 1970, kamor se je selilo prebivalstvo iz starih mestnih predelov (del Smedele, Jagodje, Livade, del Lucije)
- ruralna območja v neposredni bližini urbanih con s še pomembno kmetijsko funkcijo (deli Lucije, Portoroža, območje ob Škocjanskem zatoku in deli Markovca, Polje, del Livad)
- sklenjene proizvodne in skladiščne cone (del Olma, Nove Šalare, Polja, Izole, Luka Koper).

3. RAZISKAVA KVALITETE BIVALNEGA OKOLJA S POMOČJO ANKETE

3.1. METODOLOGIJA

Za raziskavo s pomočjo ankete smo se odločili iz naslednjih razlogov:

- podatki fizičnega onesnaževanja okolja so v veliki meri zbrani točkovno, na posameznih merilnih mestih. To ustreza splošni oceni onesnaženosti, za mestni prostor pa je premalo občutljivo. Odgovori anketiranih omogočajo oceno vplivov mikro elementov v pokrajini (vpliv pozidave na prevetrenost, vpliv mikroreliefa, vloga oddaljenosti polutanta,...)
- bivalno okolje le s težavo ocenimo globalno, ker je v veliki meri odvisno od individualnega vrednotenja oziroma od vrednotenja s stališča posameznih socialnih, starostnih, ekonomskih in drugih skupin prebivalstva
- anketa je metoda, s katero najlažje ovrednotimo kot element kvalitete bivanjskega okolja tudi socialno in demografsko strukturo prebivalstva samo, vključno s pojavi, ki jih pogojuje.

Izbor sond za anketiranje ni bil slučajen vzorec, ampak je bil zasnovan na členitvi mestnega prostora. Kriteriji za določitev sond so trije:

- starost stanovanjskega fonda
  - a) stari del mesta
  - b) nove stanovanjske soseske
- bližina virov onesnaževanja oziroma degradacije
  - a) mestni predeli so v neposredni bližini virov degradacije (industrija, luka, prometna cesta, onesnaženo morje,...)
  - b) mestni predeli so oddaljeni od virov degradacije
- demografske in socialne razmere
  - a) struktura prebivalstva v soseski oziroma sosedstvu je neugodna in pogojuje nastanek nekaterih socialno-patoloških pojavov
  - b) v soseski ni ali je zelo malo tovrstnih pojavov

Anketa je vsebinsko razdeljena na štiri dele:

- podatki o članih gospodinjstva, na osnovi katerih bo izdelana tipologija gospodinjstev
- podatki o migracijskih značilnostih članov gospodinjstev
- vprašanja o tipu, starosti in funkcionalnosti stanovanj
- mnenja anketiranih o stanju posameznih elementov bivanjskega okolja in njihovi predlogi za izboljšanje.

Primer ankete je priložen raziskovalni nalogi.

V maju in juniju 1988 je bilo opravljenih 400 anket v vseh naseljih mestnega tipa razen v Polju, ki je v osnovi še vedno manjše in precej agrarno naselje. Število anket v posameznih naseljih oziroma območjih se približuje številčnim razmerjem v prebivalstvu. V anketiranih gospodinjstvih je v času anketiranja živelo 1281 prebivalcev.

Tabela 10: Število anket po posameznih območjih v razmerju s številom prebivalstva leta 1981

A

Naselje	št.preb. 1981	%	št.anket	%
Izola	8694	18,6	70	17,5
Jagodje	1323	2,8	15	3,8
Livade	1076	2,3	15	3,8
Polje	184	0,4	-	-
Koper	23581	50,4	194	48,5
Lucija	4072	8,7	35	8,8
Piran	4951	10,6	41	10,3
Portorož	2949	6,3	30	7,5
Skupaj	46830	100,0	400	100,0

B

Urb.območje	št.preb. 1981	%	št.anket	%
obm.Izole	11277	24,1	100	25,0
Koper	23581	50,4	194	48,5
obm.Pirana	11972	25,6	106	26,5

C

	št.preb.1981	%	št.anket	%
stara mestna				
jedra	15126	32,3	131	32,8
novi deli mest	31704	67,7	269	67,2

Vir: Popis prebivalstva 1981, anketa 1988

Anketiranje je bilo usmerjeno v naslednja območja:

- staro mestno jedro Izole
- staro mestno jedro Kopra
- staro mestno jedro Pirana
- zunanji rob Izole v neposredni bližini industrijskih obratov
- osrednji, pretežno blokovni del Semele
- blokovni del Livad
- pretežno blokovni del Lucije
- območje enostanovanjskih hiš v Žusterni
- območje enostanovanjskih hiš v neposredni bližini industrije v Novi Šalari
- območje enostanovanjskih hiš v neposredni bližini industrije v Olmu
- območje enostanovanjske gradnje v Portorožu
- območje Jagodja

Členitve bivalnega okolja smo ocenjevali glede na območja in glede na odzive posameznih skupin prebivalstva. Zato smo izvedli tipologijo anketiranih gospodinjstev glede na njihovo starost, izobrazbo in migracijske značilnosti s predpostavko, da so to osnovne karakteristike prebivalstva, ki povzročajo razlike v vrednotenju bivalnega okolja.

2.2.2. TIPOLGIJA ZNAČILNOSTI ANKETIRANEGA PREBIVALSTVA

Starostno tipologijo gospodinjstev smo izdelali glede na zastopanost starostnih kategorij 0-19, 20-59 ter 60 in več let. V socialno-geografskih analizah se navadno upošteva vseh sedem tipov oziroma kombinacij, v tem primeru pa smo se zaradi majhnosti populacije odločili le za tri tipe:

- mlajša gospodinjstva so tista, ki imajo tudi člane, stare od 0 do 19 let
- zrela gospodinjstva - vsi člani so štari od 20 do 59 let
- starejša gospodinjstva - noben član ni mlajši od 20-ih let, vsaj en član je star 60 ali več let.

Tipologijo gospodinjstev po izobrazbi smo uporabili namesto tipologij prebivalstva po socialnem statusu, ker je z njo tesno povezana. Upoštevali smo končno šolsko izobrazbo članov gospodinjstva in sicer dveh članov z najvišjo končano stopnjo šolanja. Opredelili smo tri tipe:

- "višja ali visoka izobrazba" 20,6
- "srednja (ali poklicna) izobrazba" 20,6
- "Osnovnošolska ali slabša izobrazba" 9,3

Opredeljevanje gospodinjstev po migracijskih karakteristikah je na tem območju problematično, saj gre v veliki meri za priseljeno prebivalstvo. V ožjem pomenu nas je zanimala predvsem migracija iz ostalih republik Jugoslavije, ki je pogosto povezana z nižjo kvalifikacijsko strukturo, oziroma posebnosti v reagiranju teh gospodinjstev na okolje. Določili smo dva tipa:

- "priseljena gospodinjstva", če je bila vsaj polovica članov priseljenih iz drugih republik (pri nepriseljenih članih teh gospodinjstev gre večinoma za potomce priseljencev)
- ostala oziroma "nepriseljena" gospodinjstva

3.2. NEKATERE ZNAČILNOSTI ANKETIRANEGA PREBIVALSTVA

Anketa je zajela 193 mlajših, 86 zrelih in 121 starejših gospodinjstev. Strukturo gospodinjstev po posamičnih zgoraj navedenih conah je zaradi majhnosti delnih vzorcev težko splošiti. Usmeritev anketiranja v posamezne cone je tudi zabrisala razliko med starim mestnim jedrom in novimi deli mest na vseh treh urbanih območjih glede starostne strukture gospodinjstev. Strukturna razmerja so zato v starih in novih delih mest približno enaka kot za celo anketirano populacijo.

Precejšnje razlike med posameznimi območji nastopajo v izobrazbeni strukturi anketiranih gospodinjstev.

Tabela 11: Izobrazbena struktura anketiranih gospodinjstev - v %

	visoka, višja	srednja	OŠ ali manj
stara mestna jedra	16,8	62,2	20,6
novi deli mest	34,2	56,5	9,3
Skupaj	28,5	58,5	13,0

Vir: Anketa 1988

Slabša izobrazbena struktura je tudi v novejših predelih mest, ki so v neposredni bližini industrije (Nova Šalara, Olmo, zunanji rob Izole) - višjo ali visoko izobrazbo imajo le 16,9 % gospodinjstev, v najnižjo kategorijo pa sodi 15,3 % gospodinjstev.

Od 400 anketiranih gospodinjstev jih je 62 oziroma 15,5 % priseljenih (v celoti ali vsaj večina članov) iz drugih republik. Delež v anketirani populaciji je skoraj enak deležu priseljenega prebivalstva iz drugih republik za celo območje leta 1981 (tabela 1).

Tabela 12: Priseljena in nepriseljena anketirana gospodinjstva - prostorska razporeditev - v %

	priseljena gospodinjstva	nepriseljena gospodinjstva
stara mestna jedra	21,4	78,6
novi deli mest	12,6	87,4
Skupaj	15,5	84,5

Vir: Anketa 1988

Priseljena gospodinjstva kažejo precej slabšo izobrazbeno strukturo od nepriseljenih:

Tabela 13: Izobrazbena struktura priseljenih in nepriseljenih anketiranih gospodinjstev (v %)

	višja, visoka	srednja	OŠ ali manj
nepriseljena g.	33,1	56,8	10,1
priseljena gospod.	6,5	67,7	25,8
Skupaj	29,0	58,5	12,5

Vir: Anketa 1988

Na drugačno vsebino migriranja v stare in nove dele mest kaže podatek o vzroku priselitve. V okviru prebivalstva anketiranih gospodinjstev se jih je v stare dele mest zaradi zaposlitve priselilo 44,4 %, kar je v tesni zvezi z ekonomsko

imigracijo, stanovanje v starih delih mest predstavlja vzrok priselitve le za 12,7 % priseljencev. Obratno je stanovanje dominanten vzrok priselitve (34,1 %) v novih delih mest, zaposlitev predstavlja vzrok priselitve 31,7 % priseljencem. V drobnem so v novejših urbanih območjih nekatere razlike, zlasti v delu Izole v neposredni bližini industrijskih obratov, kjer je med vzroki priseljevanja posameznih članov anketiranih gospodinjstev zaposlitev (61,1 %) najpomembnejša.

Prebivalstvo anketiranih gospodinjstev kaže glede na obdobje priseljevanja enake tendence kot celotno prebivalstvo urbanih območij leta 1981 (tabela 5).

Tabela 14: Obdobja priseljevanja prebivalstva anketiranih gospodinjstev

Obdobje	stara jedra		novi deli mest	
	št.	%	št.	%
do 1953	35	17,1	56	10,4
1954-1961	70	34,1	143	26,6
1962-1971	50	24,4	155	28,9
1972-1981	35	17,1	141	26,3
1982 in kasneje	15	7,3	42	7,8
Skupaj	205	100,0	537	100,0

Odseljevanje iz posamičnih predelov kaže precejšnje razlike zlasti v številu odseljenih, manj pa pri vzrokih za odselitev, ki so v glavnem isti - poroka in prenaseljenost. V novejših delih mest so se posamični člani odselili iz 77 oziroma 28,6 % gospodinjstev, v starih jedrih pa iz 49 oziroma 37,4 % gospodinjstev. Med območji anketiranja kažejo najvišji delež gospodinjstev z odseljenimi člani stari del Pirana (48,8 %), stari del Kopra (42,0 %), novejši del Izole (40,0 %), visok pa je delež teh gospodinjstev tudi v

Semedeli (30,0 %). Smeri odseljevanja so tako v starih kot v novih delih urbanih območij iste - slaba polovica se je selila samo v okviru naselja, nadaljnja četrtnina pa v okviru naselij občin Izola, Koper in Piran.

3.3. STANOVANJSKE RAZMERE

Stanovanjska gradnja je sledila trendom zelo hitrega prebivalstvenega in gospodarskega razvoja območja. Potrebe po novih stanovanjih so v morfološkem smislu razvoja urbanih območij povzročile izredno hitro prostorsko širjenje naselij, kljub gradnji večstanovanjskih objektov. Površine novjših delov urbanih con so skoraj desetkrat večje od površin starih mestnih delov, v njih pa je leta 1981 živel samo dvakrat toliko prebivalstva. Prostorska ekspanzija stanovanjskih sosek je pozitivna s stališča manjših poselitvenih gostot in s tem dviga kvalitete bivanja, širi pa se na zelo obsežne površine in glede na aktualne razvojne trende zlasti na območju Izole in Pirana (Lucije) še zdavnaj ni končana.

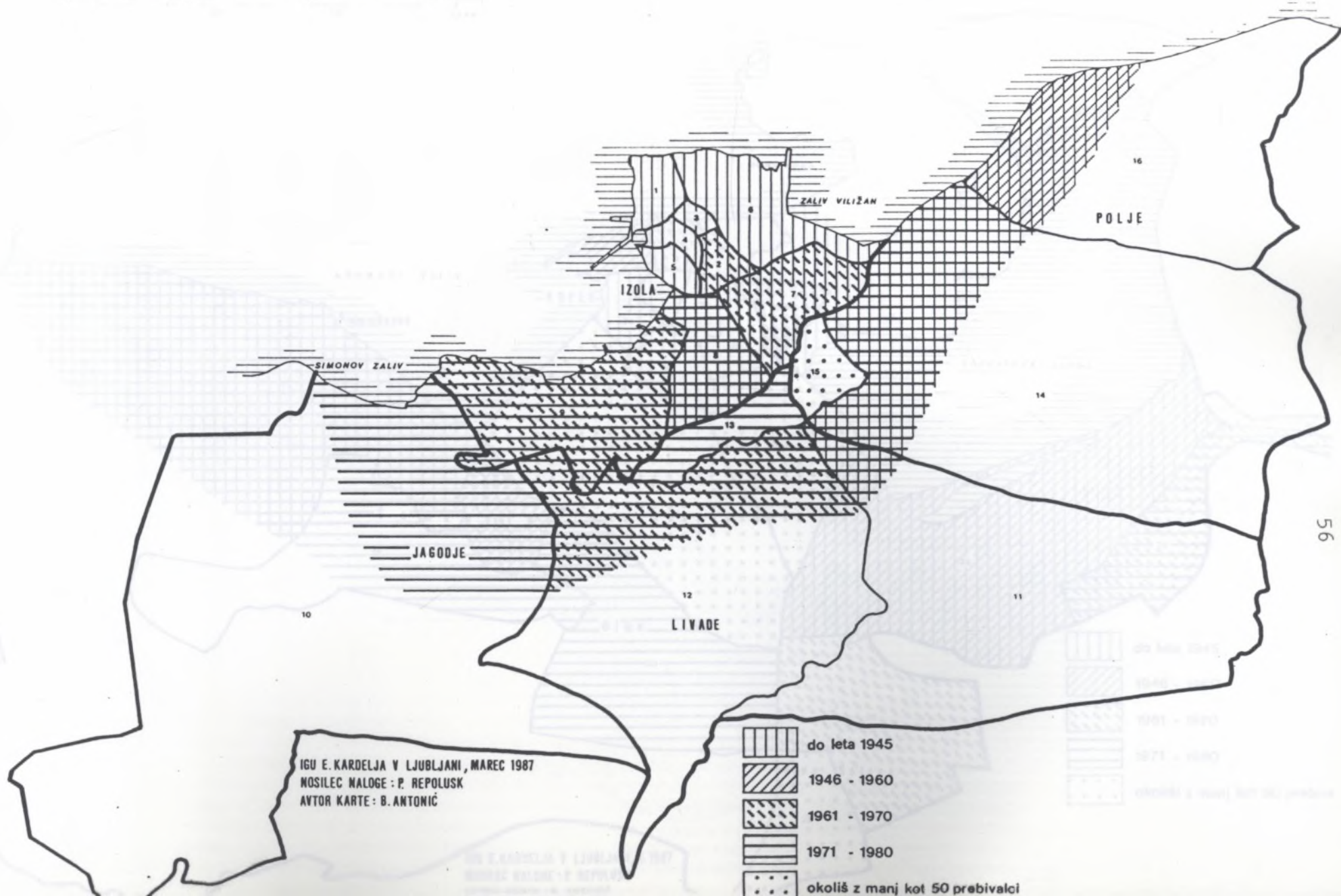
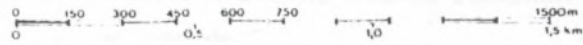
Stanovanje oziroma njegova funkcionalnost in primernost za prilagajanje novim potrebam v bivanju je pri lokalnih premikih prebivalstva in posredno pri vrednotenju kvalitete bivanja pomemben faktor. V naših socialnih in ekonomskih razmerah je individualno (gospodinjsko) investiranje v stanovanje še manj elastično kot v večini ostalih dežel. Fleksibilnost pri spreminjanju stanovanjskega prostora v smislu posamičnih življenjskih ciklusov je manjša, zato je poselitvena struktura v naših urbanih naseljih sorazmerno manj sprejemljiva, relativno visoka vrednost stanovanja pa zaradi tega tudi manj pogojuje močnejšo socialno različnost med bivalnimi conami v mestu in manjšo nevarnost pojavljanja procesov slumizacije.

Tabela 15: Starost stanovanj (obdobje izgradnje) leta 1981 v %

	Stara jedra					Novejši deli mest				
	do 1918	1919- 1945	1946- 1960	1961- 1970	1971- 1981	do 1918	1919- 1945	1946- 1960	1961- 1970	1971- 1981
obm. Izole	83,5	2,8	3,0	5,8	4,9	17,2	6,0	5,5	23,6	47,7
Koper	66,0	0,6	14,6	15,1	3,8	3,5	0,8	8,2	35,0	52,5
obm. Pirana	97,2	0,1	0,6	1,7	0,4	22,0	3,0	3,5	18,5	53,0
Skupaj	79,9	1,1	7,2	8,6	3,2	10,9	2,5	6,5	28,6	51,5

Vir: Popis prebivalstva leta 1981

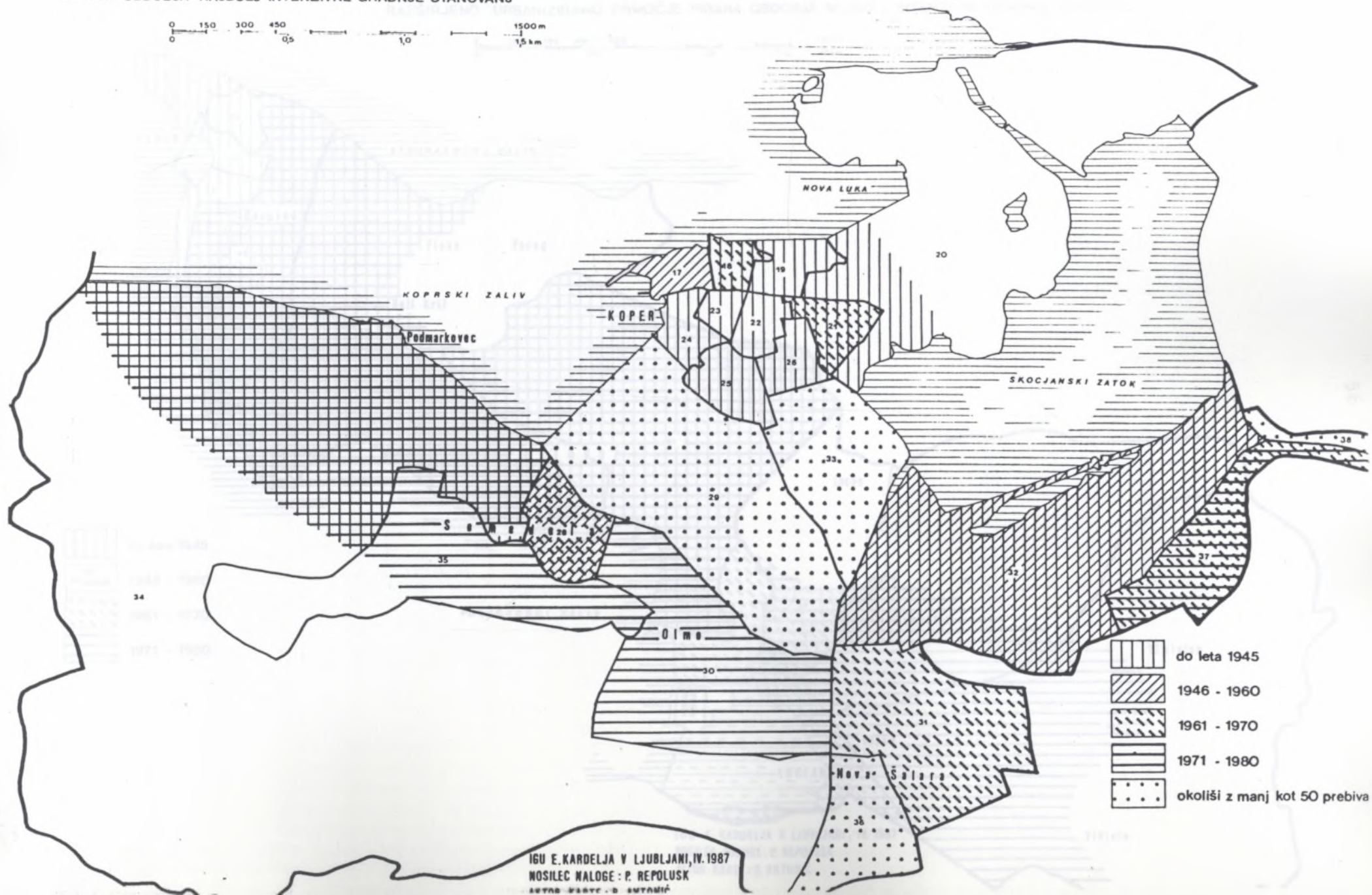
RAZŠIRJENO URBANIZIRANO OBMOČJE IZOLE-OBDOBJA NAJBOLJ INTENZIVNE GRADNJE STANOVANJ

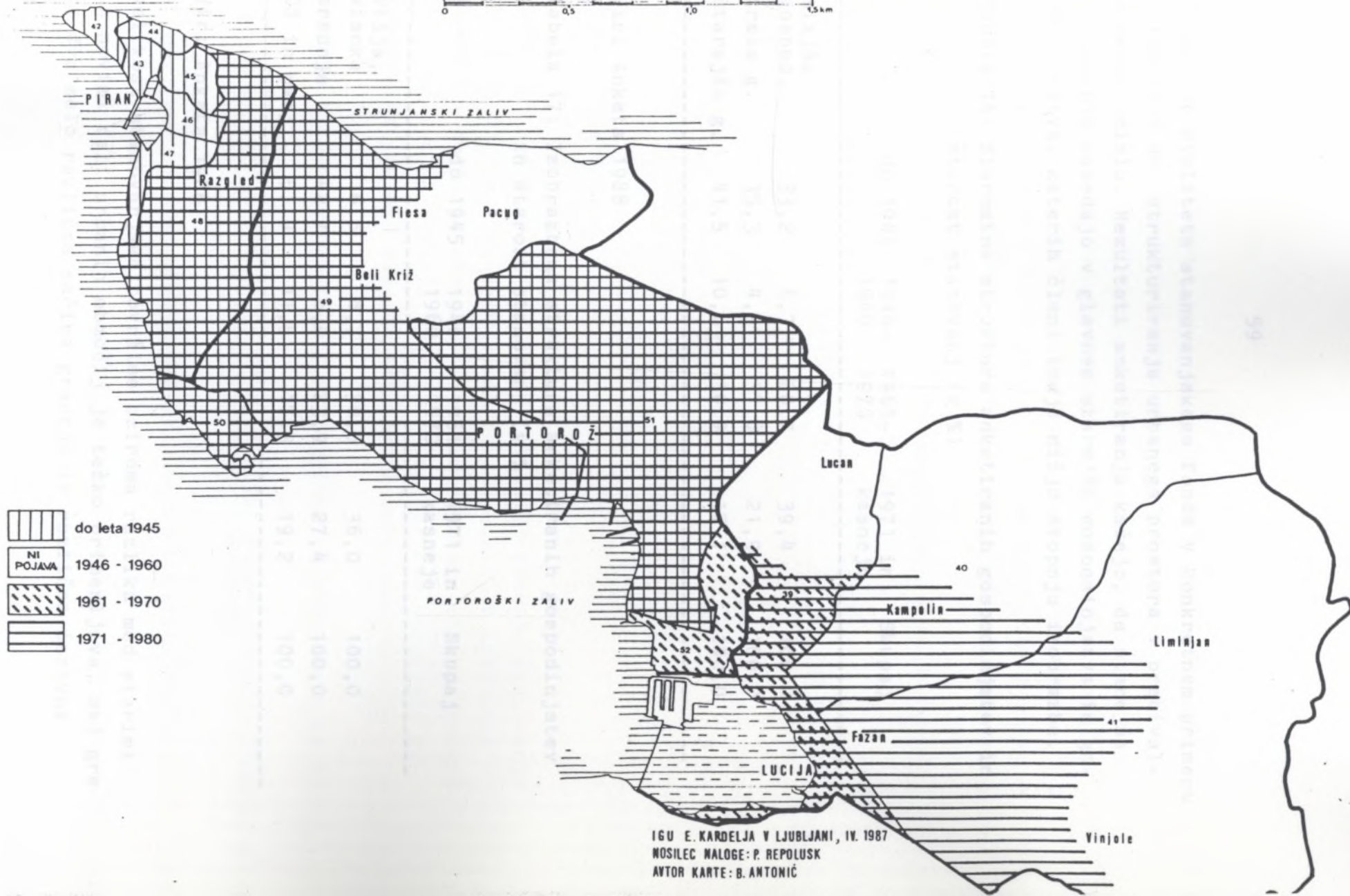

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, MAREC 1987
 NOSILEC NALOGE: P. REPOLUSK
 AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

- do leta 1945
- 1946 - 1960
- 1961 - 1970
- 1971 - 1980
- okoliš z manj kot 50 prebivalci

KOPER-OBDOBJA NAJBOLJ INTENZIVNE GRADNJE STANOVANJ

- do leta 1945
- NI POJAVA 1946 - 1960
- 1961 - 1970
- 1971 - 1980

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, IV. 1987
NOSILEC NALOGE: P. REPOLUSK
AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

Vseeno je kvaliteta stanovanjskega fonda v konkretnem primeru pripeljala do strukturiranja urbanega prostora v prebivalstvenem smislu. Rezultati anketiranja kažejo, da starejša stanovanja zasedajo v glavnem starejša gospodinjstva in gospodinjstva, katerih člani imajo nižjo stopnjo izobrazbe.

Tabela 16: Starostna struktura anketiranih gospodinjstev in starost stanovanj (v %)

	do 1945	1946- 1960	1961- 1970	1971 in kasneje	Skupaj
mlajša gospod.	33,2	6,7	20,7	39,4	100,0
zrela g.	35,3	4,9	37,8	21,9	100,0
starejša g.	41,5	10,6	30,9	17,1	100,0

Vir: Anketa 1988

Tabela 17: Izobrazbena struktura anketiranih gospodinjstev in starost stanovanj (v %)

	do 1945	1946- 1960	1961- 1970	1971 in kasneje	Skupaj
višja, visoka	16,6	8,7	38,6	36,0	100,0
srednja	42,7	6,0	23,9	27,4	100,0
OŠ in manj	51,9	11,5	17,3	19,2	100,0

Vir: Anketa 1988

Velikost stanovanjske površine oziroma razlika med starimi in novimi deli urbanih območij je težko primerljiva, saj gre za dva zelo različna načina gradnje in različna časovna

standarda. V splošnem je v novejših delih mest več stanovanj z manjšo površino in več stanovanj z večjo površino (predvsem na račun novogradenj). Značilen je še vedno razmeroma visok delež starejših gospodinjstev v stanovanjih z več kot 60 m² površine - 68,6 %, pri zrelih znaša ta odstotek 68,7 % in pri mlajših 74,1 %. Precejšnja je razlika v stanovanjskem standardu pri različnih izobrazbenih skupinah prebivalstva:

Tabela 18: Izobrazbena struktura anketiranih gospodinjstev in velikost stanovanj (v %)

	do 40 m ²	41-60 m ²	61-80 m ²	81 in več m ²	Skupaj
višja,					
visoka	2,6	12,2	29,6	55,7	100,0
srednja	7,3	21,6	38,8	32,4	100,0
OŠ in manj	21,6	39,2	29,4	9,8	100,0

Vir: Anketa 1988

Pojav, ki močno vpliva na bodočo dinamiko razvoja stanovanjskega fonda, je lastniški odnos do stanovanj. V starostni strukturi gospodinjstev ni bistvenih razlik v odnosu lastništva - ostala stanovanja, pač pa v izobrazbeni strukturi gospodinjstev in med starimi ter novimi deli mest:

Tabela 19: Odnos anketiranih stanovalcev do stanovanja (v %)

	podnajem- niki	družbena stan.	kupili stan.	novogradnja	drugo	Skupaj
stara jedra	7,8	60,4	16,3	4,7	10,9	100,0
novi deli mest	2,6	40,9	15,2	33,5	7,8	100,0

Vir: Anketa 1988

Tabela 20: Izobrazbena struktura gospodinjstev in odnos do stanovanja (v %)

	podnajem- niki	družbena stan.	kupili stan.	novo- gradnja	drugo	Skupaj
višja, visoka	4,4	36,8	15,8	36,8	6,1	100,0
srednja	3,4	50,4	15,0	20,9	10,2	100,0
OŠ in manj	8,0	56,0	18,0	10,0	8,0	100,0

Vir: Anketa 1988

Del anketiranih gospodinjstev (12,6 %) se namerava odseliti iz stanovanja, v glavnem v okviru naselja (44,0 %) ali matične občine (28,0 %). Pri 42,6 % je vzrok v neustreznem stanovanju, pri 20,4 % pa v slabem bivalnem okolju. Pri anketiranih gospodinjstvih, ki se nameravajo odseliti, so značilni tudi naslednji podatki:

- v starih delih se namerava odseliti 16,9 % gospodinjstev, v novih pa 10,5 %
- med mlajšimi gospodinjstvi se jih namerava odseliti 18,8 %, med zreliimi 13,6 % in med starejšimi 2,4 %
- odseliti oziroma spremeniti bivališče načrtuje 20,2 % gospodinjstev z visoko ali višjo izobrazbo, 10,0 % gospodinjstev s srednjo in 7,8 % gospodinjstev z osnovnošolsko ali nižjo izobrazbo.

Podatki so zajeti v okviru razmeroma majhne vzorčne populacije, vendar so dokaj karakteristični in nas pripeljejo do zaključka, da se bo v posamični, zlasti starih delih mest, še bolj povečala koncentracija nižjih socialnih slojev in starejšega prebivalstva, bodisi zaradi kvalitete stanovanj ali širših vidikov kvalitete bivanja. V tem oziru je tudi sanacija posamičnih predelov naselij bolj problematična, tako zaradi interesa kot tudi materialnih možnosti prebivalstva pa tudi širše skupnosti.

Prebivalstvo je s kvaliteto stanovanj precej bolj zadovoljno v novih delih mest (68,4 % anketiranih gospodinjstev) kot v starih jedrih (28,2 %). V starih delih mest se pojavlja močna potreba po renovaciji stanovanj (pri 56,5 % gospodinjstvih, v novih delih le pri 18,6 % gospodinjstvih). Kot stara in nefunkcionalna so bila ocenjena samo stanovanja v starih delih mest in to pri manjšem delu prebivalstva (8,4 % gospodinjstev). Presenetljivo nizek je delež anketiranih v novih blokovnih soseskah, ki so stanovanja ocenili kot nova, a locirana v nehumanem okolju in območju prevelike natrpanosti.

3.3.1. Prisotnost najvažnejših degradacijskih pojavov v mestnem prostoru

Ka vprašanje 22 v anketi, kjer je zajeta večina elementov, ki jih v urbanskem prostoru pogosto opredeljujemo kot potencialno moteče. Vsaku od gospodinjstev je lahko opredelilo do tri, ki se jim v okolju njihovega bivališča zdi najpomembnejši. Elementi degradacije v vprašanju zajemajo slabo kvaliteto naravnih elementov okolja kot tudi negativne tendence v prebivalstvenih aktivnostih in grajeni strukturi mesta. Nekateri od elementov se medsebojno prepletajo (gostota naseljenosti - socialni problemi v soseski, višina območja s stanovanjsko funkcijo - onesnaženost gorja, zrak, voda itd.). Pomembni elementi so povezani s neposredno ali posredno degradacijo prostora, skupaj, nekateri pa tudi tudi s prostorsko razporeditvijo.

3.4. ODNOS PREBIVALSTVA DO ELEMENTOV BIVALNEGA OKOLJA

Odnos do elementov okolja je bil obdelan na nivoju razlik med posameznimi območji urbanih con in na nivoju razlik v reagiranju že opredeljenih skupin prebivalstva. Zaradi manjšega vzorca anketiranih v nekaterih predelih je bilo vrednotenje teritorialnih razlik izvedeno v večini primerov na nivoju stara mestna jedra - novi deli mest, razen v primerih, ko se je posamičen pojav degradiranja bivalnega okolja tudi pri manjših populacijah pojavil zelo pogosto. Vzorec 400 anketiranih gospodinjstev je za tako veliko območje razmeroma majhen (v času anketiranja je imelo območje približno 50 000 prebivalcev), vendar so bile materialne možnosti za anketo večjega vzorca prešibke. Vseeno so nekateri rezultati pokazali tesno povezavo z rezultati socialne topografije mestnega prostora in pa s prisotnostjo objektov ali pojavov, ki povzročajo degradacijo.

3.4.1. Prisotnost najvažnejših degradacijskih pojavov v mestnem prostoru

Na vprašanje 22 v anketi, kjer je zajeta večina elementov, ki jih v urbanem prostoru pogosto opredeljujemo kot potencialno moteče. Vsako od gospodinjstev je lahko opredelilo do tri, ki se jim v okolici njihovega bivališča zde najpomembnejši. Elementi degradacije v vprašanju zajemajo slabo kvaliteto naravnih elementov okolja kot tudi negativne tendence v prebivalstvenih značilnostih in grajeni strukturi mest. Nekateri od elementov se medsebojno prepletajo (gostota naseljenosti - socialni problemi v soseski, bližina objektov z nestanovanjsko funkcijo - onesnaženost morja, zraka, hrup itd.). Posamični elementi so povezani z neposredno bližino bivališč (npr. socialni problemi, hrup), nekateri pa imajo tudi širše prostorske razsežnosti.

Tabela 21: Prisotnost elementov degradacije bivalnega okolja v starih in novih delih mest (% gospodinjstev, ki je opredelilo posamične elemente)

	stara mestna jedra	novi deli mest	Skupaj
neurejena okolica	22,9	17,8	19,5
onesnažen zrak	26,0	13,4	17,5
onesnažena voda	2,3	1,5	1,8
onesnaženo morje	18,3	14,9	16,0
neurejena komunala	43,5	32,4	36,0
bližina objektov z nestan.funkcijo	7,6	3,3	4,8
hrup	33,6	33,8	33,8
prevelika gostota naselitve	8,4	12,6	11,3
socialni problemi v okolju	14,5	4,8	8,0
nič jih ne moti	12,2	22,3	19,0
Skupaj	25,4	27,4	26,4

Vir: Anketa 1988

Tabela 22: Odnos različnih skupin prebivalstva do elementov degradacije bivalnega okolja (% gospodinjstev, ki je opredelilo posamične elemente).

	starost gospod.			izobrazba gospod.			migracijske značilnosti gospod.	
	mlada	zrela	starejša	visoka višja	sred. OŠ	in manj	nepri-selj.	pri-seljena
neurejana okolica	18,7	18,6	21,5	21,9	17,5	23,1	18,3	27,4
onesnažen zrak	18,1	17,4	24,8	18,4	17,1	17,3	16,9	17,7
onesnažena voda	1,6	1,2	2,5	1,8	1,7	1,9	1,8	1,6
onesnaženo morje	19,2	19,8	8,3	23,7	14,5	5,8	16,3	12,9
neurejena komunalna	43,0	30,2	28,9	44,7	32,5	32,7	37,6	27,4
bližina obj.z nestan.funkc.	5,7	3,5	4,1	7,9	4,3	-	4,4	4,8
hrup	25,4	32,6	47,9	30,7	35,0	34,6	34,6	27,4
prevelika gostota nas.	15,0	12,8	4,1	12,3	12,4	3,8	13,9	1,6
socialni problemi v okolju	10,9	4,7	5,0	4,4	8,5	11,5	7,1	11,3
nič jih ne moti	16,1	17,4	25,6	14,9	20,5	23,1	17,5	29,0

Vir: anketa 1988

Najbolj pogosto izpostavljeni problemi so zlasti neurejena komunalna urejenost in hrup, poleg tega pa še neurejena okolica, onesnažen zrak, onesnaženo morje, gostota poselitve in bivalni problemi v okolju.

Posamezni pomembnejši elementi bodo obdelani še posebej, tabele služijo le oceni splošne problematike bivalnega okolja v mestih.

Primerjava med starimi in novimi deli mest:

- v starih delih mest je delež gospodinjstev, ki jih v okolju nič ne moti, kljub slabši socialni strukturi prebivalstva, nižji kot v novih delih, saj gre zaradi lokacije industrije, značilnosti imigracije in slabega stanja stanovanjskega fonda za večje kopičenje elementov degradacije.
- zaradi bližine industrijskih objektov ter manjše prevetrenosti je kvaliteta zraka v starih delih mest bolj problematična kot v novih. Gre predvsem za smrad. V novejših delih mest je med posameznimi območji precejšnja razlika, zlasti glede na oddaljenost od industrije in prometnic. Bivalni problem, ki je sicer zelo prisoten, neurejena komunalna infrastruktura, je moteč pri slabi polovici prebivalstva starih delov mest. Gostota pozidave ali poselitve je zaradi nehumanosti nove arhitekture kot problem prisotna zlasti v novih delih naselij, koncentracija socialno-patoloških pojavov pa v starih delih mest.

Odnos različnih skupin prebivalstva (tabela 22) do bivalnega okolja je deloma povezan s koncentracijo, zlasti priseljenih in manj izobrazjenih gospodinjstev, v območjih s slabšimi pogoji za bivanje, deloma pa z razlikami v reagiranju posamičnih tipov gospodinjstev.

Pri starostnih tipih gospodinjstev je karakterističen zelo visok delež starejših gospodinjstev, ki nimajo pripomb na kvaliteto bivanja. Ocena elementov okolja je med starejšimi in mlajšimi bistveno različna. Starejše prebivalstvo se predvsem pritožuje nad kvaliteto zraka in nad hrupom, precej manj pa ga moti onesnaženost morja, neurejena komunalna ureditev mest, gostota poselitve in socialni problemi v okolju.

Tudi gospodinjstva s člani z nižjo stopnjo šolske izobrazbe kažejo manj kritičen odnos do kvalitete bivalnega okolja. Bolj izobraženo prebivalstvo komunalna ureditev mest in onesnaženost morja pogosteje upošteva kot pomembna faktorja okolja, kot je to pri manj izobraženem prebivalstvu. Po drugi strani gospodinjstva z nižjo stopnjo izobrazbe bolj občutijo problem pojava socialno-patoloških pojavov v območju bivanja (predvsem zato, ker žive v takem okolju), manj pa jih moti visoka gostota poselitve.

Priseljena (neslovenska in neitalijanska) gospodinjstva so skupina z največjim deležem anketiranih, ki jih v okolju nič ne moti. Skorajda vse degradacijske elemente omenjajo manj pogosto kot nepriseljena gospodinjstva, razen tistih, ki so neposredno povezana z okoljem, kjer je koncentracija priseljencev višja - neurejena okolica bivališč in socialno-patološki pojavi v bližini.

Podatki anketiranja kažejo, da je zaradi kompleksnosti problematike v tem trenutku najmanj kvaliteten bivalni prostor na območjih starih jeder Kopra in Pirana ter na območjih Isole v bližini industrije - med Prešernovo cesto in starim mestnim jedrom.

3.4.2. Hrup

Hrup je poleg komunalne infrastrukture moteč element za največji del prebivalstva. Hrup je iz različnih razlogov prisoten tako v starih kot novih urbanih predelih. Občuti ga predvsem starejše prebivalstvo in prebivalstvo z nižjo stopnjo izobrazbe, ki je nekoliko bolj skoncentrirano ob izviroh hrupa. Hrup je povezan z močno koncentracijo dejavnosti na majhni površini, ob dnevnih konicah in višku turistične sezone pa se pridruži še kvarni vpliv prometa, ki je v posamičnih predelih dominanten.

Tabela 23: Izvor hrupa (št. odgovorov, pri odstotku delež gospodinjestev, ki hrup opredeljujejo kot moteč dejavnik)

	stara jedra		novi deli mest		Skupaj	
	št.odg.	%	št.odg.	%	št.odg.	%
cestni promet	42	32,1	106	39,4	148	37,0
koncentracija prebivalstva	14	10,7	9	3,3	23	5,8
turizem	11	8,4	6	2,2	17	4,3
luška dejavnost	8	6,1	2	0,7	10	2,5
industrija	8	6,1	-	-	8	2,0
drugo	11	8,4	3	1,1	14	3,6
Skupaj	94	71,8	126	46,8	220	55,0

Vir: Anketa 1988

Delež gospodinjestev, ki je opredelilo hrup kot moteč element, je nekoliko višji kot v tabelah 21 in 22, kjer je bila možnost navajanja omejena. Kot bolj hrupno območje so se izkazali stari deli mest. Kot edini pomembnejši vir hrupa v novih soseskah se je izkazal cestni promet, ki je tudi sicer daleč najpomembnejši izvor hrupa, dočim se v starih mestnih jedrih pojavijo tudi drugi vzroki. Območja, ki so najbolj prizadeta zaradi hrupa, so vsa tri stara jedra in pa del Izole tik ob starem jedru ob prometnici. V vseh naseljih in četrtih je dominanten vzrok hrupa cestni promet, v starem delu Izole poleg tega še industrija in sosedje (prevelika gostota, problemi socialne strukture), v starem jedru Kopra luka in sosedje, v novem delu Kopra sosedje, v starem delu Pirana sosedje in turizem ter v Portorožu turizem.

3.4.3. Vpliv onesnaženosti zraka

Glede onesnaženosti zraka sodijo urbane cone ob obali v 2. razred (urbano območje Pirana), kjer je zrak onesnažen pod dovoljeno mejo ter v 3. razred (Koper, območje Izole), kjer je zrak onesnažen nad dovoljeno, a pod kritično mejo (Uradni list SRS 1988, str. 1441). Območje Kopra in Izole sodita glede kriterijev razvrščanja po kvaliteti zraka (koncentracije SO_2 in dima) v drugi razred, vendar so v zraku še nekatere druge škodljive snovi v koncentracijah, ki niso zanemarljive (Naše okolje 1988, št. 1-2, str.7). Dovoljene koncentracije SO_2 v Sloveniji so nasploh mnogo višje, kot v večini ostalih držav (MDK pri nas je $0,75 \text{ mg/m}^3$, SK pa $0,30$, priporočene meje koncentracij pa naj bi bile $0,30$ - MDK in $0,10$ SK). Dovoljene koncentracije dima so: MDK - $0,30$ ter SK - $0,15 \text{ mg/m}^3$. Iz tabel 24 in 25 je razvidno, da so koncentracije SO_2 in dima v primerjavi z ostalo Slovenijo razmeroma nizke in da se od leta 1981 do leta 1988 niso povečale. Zaradi blažje klime tudi ne prihaja do občutnih razlik v koncentracijah med kurilno in nekurilno sezono. Glavni onesnaževalci zraka so Tomos, Iplas, Droga Argo, Delamaris ter betonarni SGP Gorica in SGP Primorje v Šalari oziroma Olmu ter zasebna betonarna v Livadah (Naše okolje, letnik XII, 1988 - št. 1-2, str. 7-8). Poleg emisijskih oziroma imisijskih onesnaževanj gre še za smrad, katerega viri so tudi drugje - cestni promet, onesnaženo morje, kanalizacija idr. Nekoliko manj pereč problem kot drugje v Sloveniji so individualna kurišča.

Anketirano prebivalstvo se pritožuje predvsem na smradom (93 ali 23,3 % anketiranih gospodinjstev), nekoliko manj nad prahom, dimom in sajami (62 ali 15,5 % anketiranih gospodinjstev). Ocena anketiranega prebivalstva se med posameznimi predeli bistveno razlikuje. Onesnaženost zraka je precej višja v starih delih mest (tabela 21), spreminja pa se tudi med posameznimi naselji ali deli naselij.

Tabela 24: IZOLA - onesnaženost zraka z SO₂ in dimom

Obdobje	Koncentracija SO ₂						Dim					
	cela sezona		nekurilna sez.		kurilna sez.		cela sezona		nekurilna sez.		kurilna sez.	
	povpreč- na	maksi- malna	povpr.	maks.	povpr.	maks.	povpr.	maks.	povpr.	maks.	povpr.	maks.
1981-82	0,02	0,11	0,01	0,11	0,04	0,10	0,02	...	0,01	...	0,03	...
1982-83	0,02	0,12	0,02	0,05	0,03	0,12	0,02	0,10	0,01	0,03	0,03	0,10
1983-84	0,02	0,08	0,01	0,05	0,03	0,08	0,02	0,12	0,01	0,03	0,04	0,12
1984-85	0,02	0,18	0,02	0,05	0,03	0,18	0,02	0,10	0,01	0,03	0,03	0,10
1985-86	0,02	0,08	0,01	0,05	0,03	0,08	0,02	0,06	0,01	0,03	0,02	0,06
1986-87	0,02	0,10	0,02	0,10	0,03	0,10	0,02	0,09	0,01	0,03	0,03	0,09
1987-88	0,02	0,09	0,01	0,05	0,02	0,09	0,02	0,11	0,01	0,06	0,03	0,11

Celotna sezona: april - marec; nekurilna sezona: april - september; kurilna sezona: oktober - marec.
 Povprečna koncentracija je povprečje dnevni vzorcev; maksimalna koncentracija - vzorec z najvišjim dnevnim povprečjem

Vir: Statistični letopis SRS

Tabela 25:KOPER - onesnaženost zraka z SO₂ in dimom

Obdobje	SO ₂				Dim							
	cela sezona		nekur.sez.		kurilna sez.		cela sezona		nekur.sez.		kurilna sez.	
	povpr.	maks.	povpr.	maks.	povpr.	maks.	povpr.	maks.	povpr.	maks.	povpr.	maks.
1981-82	0,03	0,13	0,01	0,06	0,04	0,13	0,03	...	0,02	...	0,04	...
1982-83	0,03	0,12	0,02	0,08	0,03	0,12	0,03	0,11	0,02	0,04	0,04	0,11
1983-84	0,02	0,08	0,01	0,05	0,03	0,08	0,02	0,12	0,01	0,04	0,03	0,12
1984-85	0,03	0,10	0,03	0,08	0,03	0,10	0,03	0,09	0,02	0,04	0,03	0,09
1985-86	0,02	0,08	0,01	0,06	0,03	0,08	0,02	0,06	0,01	0,05	0,03	0,06
1986-87	0,02	0,30	0,01	0,05	0,04	0,30	0,02	0,07	0,01	0,03	0,02	0,07
1987-88	0,02	0,07	0,01	0,05	0,02	0,07	0,02	0,09	0,01	0,03	0,03	0,09

Celotna sezona: april - marec; nekurilna sezona: april - september; kurilna sezona: oktober - marec.
 Povprečna koncentracija je povprečje dnevni vzorcev; maksimalna koncentracija - vzorec z najvišjim dnevnim povprečjem

Vir: Statistični letopis SRS

Tabela 26: Delež anketiranih gospodinjstev, ki se pritožujejo zaradi onesnaženosti zraka (dima in saj oziroma smradu)

Območje ali naselje	dim, saje, prah	smrad
stari del Izole	10,0	80,0
novi del Izole	76,7	50,0
Jagodje	20,0	26,7
Livade	46,7	46,7
stari del Kopra	18,0	30,0
novi del Kopra	9,7	13,2
Portorož	6,7	3,6
Piran	-	-
Lucija	-	-
Skupaj	15,5	23,3

Najglavljena onesnaževalca zraka sta industrija in promet. Najvir: Anketa 1988

Tabela 27: Izvor prahu, dima in saj
 Tabela 27: Izvor prahu, dima in saj
 vir: anketa 1988

polutant	št.odg.	%
industrija	30	48,4
promet	16	25,8
individualna kurišča	8	12,9
luška dejavnost	4	6,5
drugo	4	6,5
Skupaj	62	100,0

Vir: anketa 1988

Tabela 28: Izvor smradu

polutant	št.odg.	%
industrija	50	53,8
promet	11	11,8
luška dejavnost	9	9,7
onesnaženo morje	9	9,7
neurejena kanalizacija	7	7,5
smeti	4	4,3
individualna kurišča	3	3,2
Skupaj	93	100,0

Vir: Anketa 1988

Poglavitna onesnaževalca zraka sta industrija in promet. Najmočnejši polutant na urbanem območju Izole je industrija, katere vpliv seže tudi v novejša soseska v Livade in Jagodje. Negativne učinke ima tudi promet na komunikaciji, ki povezuje celo obalno črto. Onesnaženo morje kot vir smradu zmanjšuje vrednost bivalnega okolja predvsem v starem delu mesta.

Največkrat omenjeni polutanti na območju Kopra so luška dejavnost, onesnaženo morje, promet in kanalizacija.

Urbano območje Pirana se ne srečuje s problemom onesnaženosti zraka razen v Portorožu, kjer je vir onesnaženja in s tem degradacije gost cestni promet.

Območja z največjim vplivom slabe kvalitete zraka na razvrednotenje bivalnega okolja so celotno urbano območje Izole, zlasti naselje Izola, in staro jedro Kopra.

Način ogrevanja stanovanj je na urbanem območju obalnih mest kljub nekaterim podatkom o rasti porabe trdih goriv manj problematičen, tako zaradi manjše uporabe premoga kot tudi zaradi drugačnih klimatskih razmer (krajša in milejša zima, prevetrenost). Leta 1981 (Zavod SRS za statistiko - rezultati raziskovanj št. 336) je bilo v Sloveniji s premogom ogrevanih 18,0 % stanovanj, s premogom in dodatnimi viri pa še 26,6 % stanovanj, torej skupno 44,6 % stanovanj. V občinah Izola, Koper in Piran je bilo s premogom ogrevanih 3,7 % stanovanj, v kombinaciji s premogom 6,7 % stanovanj, skupno 10,4 %.

Tabela 29: Način ogrevanja stanovanja anketiranih gospodinjstev za širša urbana območja (v %)

	območje Izole	Koper	območje Pirana	Skupaj
peči na drva	55,9	43,2	29,4	42,2
električne peči	18,6	19,4	27,8	21,6
peči na olje	8,8	12,2	12,7	11,6
mešano gorivo	4,9	7,7	13,5	8,7
toplovod	-	6,3	12,7	6,7
peči na premog	2,0	9,9	3,2	6,2
plinske peči	9,8	0,5	0,8	2,7
drugo	-	0,9	-	0,4
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: anketa 1988

Poleg ostalih virov onesnaženja je zelo akuten problem izpuhov motornega prometa, ki je na območju urbanih naselij zelo gost. Podatki o cestni obremenitvi leta 1985 (Promet 85, Podatki o štetju... - karta) kažejo za magistralno cesto pri Izoli povprečno število motornih vozil na 24 ur (povpreček za vse dni v letu 1985) 13 750. Višji povpreček je bil samo na vpadnicah v neposredni bližini Ljubljane.

3.4.4. Vpliv onesnaženega morja na bivalno okolje

Onesnaževanje morja je širši regionalni pojem, tako medobčinski, medrepubliški in meddržavni. Poglavitni onesnaževalci so predvsem neurejena kanalizacija mest, industrija ter luška dejavnost. Efekti onesnaženosti morja na kvaliteto bivalnega okolja niso vezani le na neposredno lego stanovanjskega območja ob morju, saj smrad in slab vizuelni učinek vplivata tudi na nekoliko bolj oddaljena stanovanjska območja.

Podatke o najmočnejšem onesnaženju morja v Koprskem zalivu in na območju Izole potrjujejo tudi rezultati ankete.

Tabela 30: Odnos anketiranih gospodinjstev do onesnaženega morja kot elementa degradacije bivalnega okolja (po urbanih območjih, delež od vseh anketiranih gospodinjstev)

	območje Izole		Koper		območje Pirana		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
ni onesnaženo	18	18,0	13	6,7	16	15,1	47	11,8
povzročajo smrad	40	40,0	96	49,5	12	11,3	148	37,0
škoduje turizmu	36	36,0	55	28,4	37	34,9	128	32,0
škoduje akvakulturi	22	22,0	47	24,2	15	14,2	84	21,0
slab vizuelni učinek	37	37,0	66	34,0	44	41,5	147	36,8
drugo	1	1,0	17	8,8	11	10,4	29	7,3

Vir: Anketa 1988

Problem smradu je poleg širšega območja Kopra in Izole prisoten predvsem v starem jedru Pirana. Mnenje o negativnem vplivu na turizem in pa o negativnem vizuelnem učinku je prisotno v območjih z večjo turistično ambicijo - v Piranu in deloma Izoli. Onesnaženost morja kot element degradacije bivalnega okolja sodi med tiste, ki so tesno povezani s karakteristikami in zahtevnostjo skupin prebivalstva, ki ta element ocenjuje. Odvisno je od aspiracij prebivalstva in pa od splošnega poznavanja potencialno škodljivih posledic onesnaženosti morja, ki se kaže tudi v različnem odnosu različnih izobrazbenih skupin (gospodinjstev). Problem je deloma nakazan že v tabeli 22, kjer pa je onesnaženost morja prikazana v sklopu vseh elementov degradacije.

Tabela 31: Odnos gospodinjstev po izobrazbeni strukturi do onesnaženosti morja (v % - delež od vseh anketiranih gospodinjstev tega tipa)

	visoka, višja iz.	srednja šola	OŠ in manj	Skupaj
morje ni onesnaženo	7,0	13,2	15,4	11,8
povzročča smrad	38,6	35,5	40,4	37,0
škoduje turizmu	38,6	30,8	23,1	32,0
škoduje akvakulturi	25,4	21,4	9,6	21,0
slab vizuelni učinek	36,8	35,9	40,4	36,8
drugo	14,0	3,8	7,7	7,3

Vir: Anketa 1988

Problem onesnaženosti je bolje poznan prebivalstvu z višjo stopnjo izobrazbe, njegovi neposredni kvarni učinki (smrad in slab vizuelni učinek) pa so enako močno zastopani tudi pri prebivalstvu z nižjo izobrazbo, ki v večji meri živi v območjih, ki so bolj prizadeta. Relativnost vrednotenja je očitna tudi iz podatka, da bolje informiran del prebivalstva bolj upošteva potencialno ekonomsko škodo in možne negativne vplive na zdravje in počutje (večji del odgovorov v kategoriji "drugo").

3.4.5. Vpliv turizma na bivalno okolje

Turizem večina prebivalstva ne ocenjuje kot neposreden vzrok padanja bivalne kvalitete. Kvarni vplivi so predvsem posredni, prek povečanega prometa (13,8 % anketiranih gospodinjstev) in hrupa (6,0 %). Ostali momenti - onesnaževanje obale, nove dejavnosti v prostoru - so kot negativni pojavi tretirani samo v posamičnih primerih. Skoraj polovico prebivalstva (48,5 %) - turizem ne moti, zelo visok delež pa jih je mnenja, da so težave zanemarljive zaradi ekonomske vloge dejavnosti ali da turizem dviguje kvaliteto bivalnega okolja. Večji del prebivalstva omenja težave, ki pa so manj tesno povezane s kvaliteto bivanja (višje cene, oskrba je premalo prilagojena domačemu prebivalstvu).

Nekoliko večji problem kot v drugih predelih je na območju turističnih naselij, v starih delih mest zaradi hrupa in v nekaterih novih četrteh ob prometnicah zaradi gostega prometa.

3.4.6. Problemi zaradi strukture in načina poselitve prebivalstva

Prebivalstveni elementi, ki je že sam po sebi del bivalnega okolja, je prikazan v poglavju o socialni topografiji mest. Rezultati ankete potrjujejo zastavljene hipoteze o problemih gostote in poselitve:

- visoke gostote ne le v starih ampak tudi v delu novih stanovanjskih sosesk
- koncentracije priseljencev in socialno ter ekonomsko slabše stoječih slojev
- manjša iniciativnost dela prebivalstva za izboljšanje okolja

Tabela 32: Odnos do socialnih razmer v sosedstvu - razlika med starimi in novimi deli mest (v % - delež anketiranih gospodinjstev v območju)

	stara mestna jedra	novi deli mest	Skupaj
razmere so dobre	55,7	79,2	71,5
preveč socialno-patoloških poj.	15,3	2,2	9,3
preveč priseljencev	32,1	12,3	18,8
okolje je za človeka nevarno	3,1	0,4	1,3
drugo	5,3	2,6	3,5

Vir: Anketa 1988

Socialne razmere v starih delih mest so bistveno slabše, zlasti pojavi socialne patologije, prebivalstvo pa kot negativen prebivalstveni element izpostavlja predvsem visok delež priseljenega prebivalstva. Edini neugoden pojav, ki je bolj prisoten v novih delih mest, je visoka gostota poselitve. Verjetno ne gre le za visoke gostote, ki so v novih delih večja samo v posamičnih območjih, ampak tudi za arhitekturni in urbanistični koncept novih sosesk, ki vzporedno s koncentracijo prebivalstva prinaša še odtujenost in izolacijo stanovalcev.

O manjšem odzivu na probleme socialnega okolja naletimo zlasti pri priseljenih (neslovenskih in neitalijanskih) gospodinjstvih, ki v prvi fazi adaptacije drugače reagirajo v prostoru. Stopnja zadovoljnosti s socialnimi razmerami v okolici je kljub temu, da so ta gospodinjstva naseljena v kvalitetno slabših predelih, celo višja.

Tabela 33: Odnos do socialnih razmer v okolici - razlika med priseljenimi in nepriseljenimi gospodinjstvi (v % - delež anketiranih gospodinjstev posamezne skupine)

	priseljena gosp.	nepriseljena gosp.	Skupaj
razmere so dobre	74,2	71,6	71,5
prevelika gostota poselitve	1,6	10,9	9,3
preveč socialno-patoloških poj.	8,1	5,9	6,5
preveč priseljencev	14,5	19,2	18,8
okolje je za človeka nevarno	1,6	0,9	1,3
drugo	6,5	2,1	3,5

Vir: Anketa 1988

Po rezultatih ankete je največ problemov, ki jih povzroča struktura prebivalstva, v starih jedrih, zlasti v starem jedru Pirana, v novejših delih mest pa se problem pojavlja le na manjših območjih, predvsem v conah gradnje blokov in stolpnic in višjih koncentracij industrijske delovne sile, npr. v Livadah, v Olmu in v novem delu Izole severno od Prešernove ceste.

3.4.7. Vizuelna ocena okolja

Pri vizuelni oceni bivalnega okolja anketiranih gospodinjstev je presenetljivo nizek delež odgovorov, da stanovanjski okoliš zaradi novih arhitektonskih in urbanističnih posegov, ki ne spoštujejo tradicionalnih vrednot prostora, zmanjšuje kvaliteto bivalnega območja. Takega mnenja je le 16 ali 4,1 % anketiranih, predvsem v novejših delih urbanih naselij. Pri vrednotenju vizuelnega efekta se ne pojavljajo bistvene razlike med posameznimi skupinami prebivalstva.

Tabela 34: Vizuelna ocena okolja - razlika med starimi in novimi deli mest (delež anketiranih gospodinjstev po območjih) - v %

	stara jedra	novi deli mest	Skupaj
okoliš ustreza	43,4	71,3	61,3
okoliš je kvaliteten, a ga motijo nekateri negativni elementi	46,5	19,6	28,0
posamezni objekti motijo morfološko sklad.	7,8	4,2	5,3
okoliš vizuelno ne ustreza	2,3	4,9	4,0

Vir: Anketa 1988

Delež prebivalstva, ki jim stanovanjski okoliš vizuelno povsem ustreza, je zelo visok v novih delih mest. Manjši je ta delež v starih jedrih, vendar večina prebivalstva vidi probleme predvsem v urejenosti, manj pa v neupoštevanju urbanistične in arhitektonske dediščine.

3.4.8. Dinamika spreminjanja bivalnega okolja ter mnenje prebivalstva o možnostih izboljšanja le-tega

Kompleksnejše vrednotenje prebivalstva samega o spreminjanju bivalnega okolja kot celote kaže na razlike med starimi in novimi deli mest ter na relativnost vrednotenja pri bolj ali manj izobraženem prebivalstvu.

Tabela 35: Spreminjanje kvalitete okolja v starih in novih delih mest - v % (delež anketiranih gospodinjstev na posameznem območju)

	stara jedra	novi deli mest	Skupaj
kvaliteta hitro raste	5,4	4,9	5,1
kvaliteta raste	31,8	40,0	37,3
stanje se ne spreminja	31,0	32,5	32,0
kvaliteta nazaduje	22,5	17,7	19,3
kvaliteta hitro nazaduje	9,3	4,9	6,3

Vir: Anketa 1988

Slaba tretjina gospodinjstev v starih delih meni, da kvaliteta bivanja upada, v novih delih je takega mnenja četrtnina. Prebivalstvo negativno ocenjuje trende gibanja kvalitete predvsem v starih jedrih, zlasti v Piranu, pa tudi v Olmu, Šalari in Livadah.

Tabela 36: Razlike v oceni sprememb kvalitete okolja med različnimi izobrazbenimi tipi gospodinjestev - v % (delež anketiranih gospodinjestev posameznega tipa)

	visoka, višja	srednja	OŠ in manj	Skupaj
kvaliteta hitro raste	1,8	7,0	3,9	5,1
kvaliteta raste	31,6	39,0	42,3	37,5
stanje se ne spreminja	36,8	28,1	38,5	32,0
stanje nazaduje	22,8	19,3	11,5	19,3
stanje hitro nazaduje	7,0	6,6	3,9	6,3

Vir: Anketa 1988

Pojav je vsekakor povezan z večjo selektivnostjo v kvaliteti okolja pri bolj izobrazbenem prebivalstvu, čeprav že naseljuje bivalno bolj ugodna območja.

Na vprašanje o tem, kaj bi bilo potrebno v naseljih urediti, da bi se dvignila kvaliteta bivanja, so se pojavila naslednja mnenja:

118 odgovorov - povečati zelene površine; odgovor je skoraj izključno vezan na območja nove večstanovanjske gradnje

102 odgovora - ureditev prometa; promet je problematičen predvsem v novih delih mest in v starem jedru Pirana

98 odgovorov - komunalna ureditev mest: problem je pomemben na celem območju, zlasti v starih jedrih

34 odgovorov, predvsem v starih jedrih - revitalizacija

26 odgovorov - presenetljivo nizek del prebivalstva na območju Izole in Kopra smatra, da je potrebno urediti probleme v zvezi s kvarnimi vplivi industrije

15 odgovorov - socialne razmere oziroma problem oblikovanja socialno šibkih območij je kot problem okolja treba sanirati po mnenju prebivalcev Kopra in starega dela Pirana

Ostali odgovori so bili manj pogosti; v Izoli in Piranu je po mnenju manjšega dela prebivalstva potrebno očistiti morje; zelo nizek je delež ljudi, ki vidijo problem v nehumanem načinu gradnje novih sosek (samo v Kopru).

Območja (Dijaloški in Izojski) so bila v prvem obdobju zelo širile območja razvoja, kar kaže na gradnjo stanovanj po posamičnih območjih. To kaže na razširitev in razvoj (tabela št. 35, karte na straneh 36 - 37). Razširitev se je v prvem obdobju zelo širila območja razvoja, kar kaže na gradnjo stanovanj, nekoliko kasneje pa širila, kar kaže na razvoj in razvoj. Primerjava s celotno Slovenijo je vidna v tabeli št. 37. Podatki o širjenju pozidanih površin, ne samo v celotni državi, so poštani na nivoju katastrskih občin Izola in Malijska v občini Izola, Bertoki, Koper in Sosedela v občini Koper ter Piran in Portorož v občini Piran. Katastrske občine obsegajo nekoliko večji teritorij, podatki pa vzorno kaže na vsakrat večjo ekspanzijo pozidanih površin kot v celi republiki v obdobju 1953 do 1979. Površine v tabeli imenujemo urbanizirane, ker poleg pozidanih površin obsegajo tudi površine za infrastrukturne objekte.

Tabela 37: Delež in gibanje urbaniziranih površin leta 1953 in 1979

KO	urbanizirane povr.		delež od povr.KO v %		indeks gibanja
	1953	1979	1953	1979	
Izola	73	86	48,2	57,0	117,8
Malijska	44	58	47,5	5,9	113,8
Sk. Izola	117	144	10,3	12,7	123,1
Bertoki, Koper					
Sosedela	757	1068	19,6	27,7	141,1
Piran	37	38	44,3	46,1	102,7
Portorož	234	281	16,3	19,5	120,1
Sk. Piran	271	319	17,8	20,9	117,6
Skupaj	1145	1521	17,8	29,7	133,7
100%	100%	100%	100%	100%	116,1

3.5. ŠIRJENJE NASELJA V OKOLICO

Posledica hitrega gospodarskega in prebivalstvenega razvoja mest je tudi hitro prostorsko širjenje pozidanega območja. Dinamika širjenja (obdobja gradnje stanovanj) po posamičnih območjih je bila prikazana že prej (tabela št. 15, karte na straneh 56 - 58). Fizično so se v prvem obdobju zelo širila območja Smedele, Žusterne ter Portoroža, nekoliko kasneje pa Olma, Livad, Jagodja in Lucije. Primerjava s celotno Slovenijo je podana v tabeli št. 37. Podatki o širjenju pozidanih površin na območju obalnih mest so podani na nivoju katastrskih občin Izola in Malija v občini Izola, Bertoki, Koper in Smedela v občini Koper ter Piran in Portorož v občini Piran. Katastrske občine obsegajo nekoliko večji teritorij, podatek pa vseeno kaže na dvakrat večjo ekspanzijo pozidanih površin kot v celi republiki v obdobju 1953 do 1979. Površine v tabeli imenujemo urbanizirane, ker poleg pozidanih površin obsegajo tudi površine za infrastrukturne objekte.

Tabela 37: Delež in gibanje urbaniziranih površin leta 1953 in 1979

KO	urbanizirane povr.		delež od povr.KO v %		indeks gibanja
	1953	1979	1953	1979	1979/1953
Izola	73	86	48,2	57,0	117,8
Malija	44	58	4,5	5,9	113,8
Sk.Izola	117	144	10,3	12,7	123,1
Bertoki, Koper	757	1068	19,6	27,7	141,1
Piran	37	38	44,3	46,1	102,7
Portorož	234	281	16,3	19,5	120,1
Sk.Piran	271	319	17,8	20,9	117,6
Skupaj	1145	1531	17,6	23,5	133,7
SRS	109397	127059	5,4	6,3	116,1

Največjo dinamiko širjenja izkazuje območje Kopra, najnižjo območje Pirana. Vendar je najhitrejša rast urbanih površin v zadnjih letih prav v Izoli in Piranu oziroma njenemu zaledju.

Slabosti hitre prostorske ekspanzije so predvsem v prekrivanju stare prostorske zasnove poselitve in pa v tem, da so površine na tem območju izredno pomembne tudi za razvoj ostalih dejavnosti. Ne nazadnje se s širjenjem mest znatno zmanjšujejo površine namenjene kmetijski dejavnosti. Problem je pereč predvsem v občinah Izola in Piran, kjer je zaledje majhno in se večino na novo grajenih objektov širi na območje urbanih jeder.

Za prikaz prostorskega širjenja mestnih naselij smo uporabili fotointerpretacijo aeroposnetkov za leto 1953, 1969 in 1985. Fotointerpretacija je prikazana na kartah v merilu 1 : 5 000 v prilogi. Prvi niz kart prikazuje sukcesivno širjenje pozidanega območja v letih 1953, 1969 in 1985, drugi pa rabo tal leta 1969.

S pomočjo primerjave kart o rabi tal leta 1969 in o fizičnem obsegu mest leta 1985 smo opredelili 8 območij močnejše gradnje med temi leti. To je industrijsko območje v Polju (predvsem Mehanotehnika) ter sedem večjih stanovanjskih območij - Livade, Jagodje, del Olma, zgornji del Semecele, del Nove Šalare, del Lucije ter več manjših con v Portorožu, ki zapolnjujejo prostor med že pozidanimi območji. Predvsem v Livadah, Olmu in Luciji, deloma pa v Jagodju in Šalari, so bili prej na teh površinah bolj ali manj obsežni njivski kompleksi.

Odgovori na anketna vprašanja o nadaljnjem širjenju mestnih naselbin se grupirajo v tri skupine:

- nadaljevanje pozidave novih sosesk
- iskanje možnosti v zaledju ali na novih lokacijah, ki so manj primerne za druge dejavnosti

- naselja naj se ne širijo več

Odgovori za posamezna urbana območja so bili naslednji:

	obm. Izole	Koper	obm. Pirana	Skupaj
nove soseske	30	84	33	147
zaledje	45	49	20	114
naselja naj se ne širijo več	10	29	26	65

Vir: Anketa 1988

Mnenje o omejevanju urbanih aglomeracij je prisotno zlasti v starih delih mest. Od območij v zaledju so bila največkrat omenjena:

- v Izoli naselja v KS Dvori (karta) ter pobočje na v po-Mehanotehniko
- v Kopru naselja Vanganel, Šmarje (z okolico), Bertoki, Ankaran, Pridvor in Triban
- v Piranu posamični deli Portoroža in Lucije ter Seča in Sečovlje

4. POVZETKI REZULTATOV RAZISKAVE

- a) Območje raziskovanja je zajelo: v občini Izola naselja Izola, Jagodje, Livade in Polje, v občini Koper naselje Koper in v občini Piran naselja Lucija, Piran in Portorož.
- b) Poselitev je v neposrednem sosedstvu virov degradacije bivalnega okolja. Osnovna povzročitelja degradacije sta predvsem dva - močna koncentracija številnih prostorsko intenzivnih dejavnosti na majhnem območju, ki se med seboj izključujejo. Drug vzrok je v izredno hitri rasti populacije in območij bivanja.
- c) Polucija naravnih prvin okolja (morje, zrak, naraščanje hrupa) je ovrednotena glede na odzive prebivalstva v posameznih območjih in glede na odzive različnih skupin prebivalstva.
- č) Prebivalstvo samo in njegove strukture so element bivalnega okolja, bodisi zaradi želja po spreminjanju kvalitete okolja ali pa samo povzročča nekatere degradacijske pojave, zlasti socialnega značaja.
- d) S pomočjo računalniške obdelave je bila izvedena dodatna analiza podatkov popisa prebivalstva leta 1981 na nivoju statističnih okolišev, ki podrobneje strukturirajo območje mestnih naselij. Rezultat analize je socialna topografija mestnih naselij. Osnovna ugotovitev je, da imajo stari deli mest slabšo starostno, izobrazbeno, zaposlitveno in migracijsko strukturo prebivalstva.
- e) Vpliv slabšanja bivalnega okolja smo ugotavljali s pomočjo anketiranja. Anketiranje je bilo usmerjeno v dvanajst morfološko, demografsko in funkcijsko različnih območij. Kriteriji za opredelitev območij so bili:

- starost in tip gradnje
- struktura prebivalstva
- oddaljenost virov polucije

f) Prebivalstvo najbolj moti neurejena komunalna infrastruktura mest, tudi manjših delov in hrup. Ostali degradacijski elementi, ki so pogosti skoraj na vsem območju, so neurejena okolica, onesnažen zrak, onesnaženo morje, prevelika gostota poselitve in socialni problemi v okolju. Največkrat omenjeni viri polucije naravnih elementov okolja so industrija, cestni promet, luška dejavnost, onesnaženo morje in kanalizacija.

g) Pri anketiranju nas je zanimal odziv posameznih skupin prebivalstva na elemente degradacije. Anketirana gospodinjstva smo klasificirali po treh kriterijih:

- starost
- izobrazba
- delitev na gospodinjstva, priseljena iz drugih republik in ostala

Med posameznimi tipi gospodinjstev prihaja do razlik v kvaliteti stanovanj, prostorski koncentraciji posameznih tipov, stopnji degradacije okolja, kjer žive ter predvsem do različnih aspiracij do sprememb okolja in stopnji informiranosti o negativnih vplivih na okolje. Največje razlike nastopajo pri gospodinjstvih z različno stopnjo izobrazbe ter med priseljenimi in nepriseljenim prebivalstvom. Glede na to, da so manj izobražena, starejša in priseljena gospodinjstva že zdaj pogosta v slabših bivalnih predelih, zlasti starih jedrih, in da so precej močne tendence izseljevanja mlajšega in bolj izobraženega prebivalstva iz teh con, prihaja ne samo do koncentracije socialno-patoloških problemov, ampak tudi do nižjih potreb pri vrednotenju bivalnega okolja. Ker so ta gospodinjstva praviloma tudi finančno šibkejša, je to možna zavora pri renovaciji in revitalizaciji starih delov mest.

h) V prostorskem oziru prihaja do največjih razlik med starimi mestnimi jedri na eni ter novimi soseskami na drugi strani. Poleg slabše socialne strukture prebivalstva v starih delih gre še za slabšo kvaliteto stanovanj, večje probleme v zvezi s komunalno infrastrukturo, industrijska in luška dejavnost je pogosto v neposredni bližini starih delov, večje so tudi težave z onesnaženim zrakom. V novejših delih mest pa prihaja do večje degradacije okolja zaradi prometa in gostot poselitve. Znotraj teh dveh območij so še precejšnje razlike.

- i) Območja z najslabšo kvaliteto bivalnega okolja so:
- staro jedro Pirana: socialni problemi; hrup zaradi prometa, onesnaženo morje; slab stanovanjski fond
  - staro jedro Kopra: hrup zaradi prometa in luške dejavnosti; onesnažen zrak zaradi luke, prometa, onesnaženega morja in neurejene kanalizacije; socialni problemi
  - staro jedro Izole: hrup in onesnažen zrak zaradi industrijske dejavnosti; socialni problemi; onesnaženo morje
  - novi del Izole med Prešernovo cesto in starim jedrom: hrup zaradi prometa in industrije; onesnažen zrak zaradi industrije in prometa; slabo socialno okolje

Območja z večjim številom motečih dejavnikov:

- Livade ob osrednji obalni komunikaciji: vpliv prometa na hrup in kvaliteta zraka; gosta poselitev
- območja v okolici industrije v Olmu in Novi Šalari: hrup zaradi industrije in prometa; slab zrak zaradi industrije; slabšanje socialnih razmer v bližini

Območja z manjšim številom motečih dejavnikov

- območje Portoroža in Lucije ob prometnici
- posredni kvarni vplivi izolske industrije v Jagodju
- osrednji del Semele: gostota pozidave; kvarni vplivi prometa, zlasti na povečanje hrupa

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV

1. Bervar G., 1977, Kategorije mestnih četrti s šibko socialno strukturo v mestih Slovenije. Časopis za kritiko znanosti 5. Ljubljana.
2. Klemenčič T., 1985, Stanovanjsko gospodarstvo. Ljubljana.
3. Krivic B., 1977, Socialno deformirani predeli Ljubljane na območju občin Ljubljana - Bežigrad in Moste. Časopis za kritiko znanosti, št. 6. Ljubljana.
4. Orožen-Adamič M., 1979, Oris problematike odpadkov v Ljubljani. Geographica Slovenica 9. Ljubljana.
5. Pak M., 1967, Socialnogeografske transformacije nekaterih mestnih četrti Ljubljane in Maribora. Geografski vestnik 39, Ljubljana.
6. Pak M., 1974, Geografski elementi socialnega razlikovanja v mestnem prostoru. Geographica Slovenica 3. Ljubljana.
7. Pak M., 1974, Problemi prebivalstva v mestnem prostoru. 1. slovenski demografski simpozij. Ljubljana.
8. Pak M., 1979, Prostorski problemi Maribora s posebnim ozirom na industrijsko delovno silo. Mariborsko Podravje, Maribor.
9. Pak M., 1980, Industrijska delovna sila v prostorski strukturi Maribora. Geographica Slovenica 10. Ljubljana.
10. Pak M., G. Bervar, 1971, Geografski učinki socialne deformacije v nekaterih predelih slovenskih mest. Geografski vestnik 43. Ljubljana.
11. Piry Ivo, 1983, Demografska gibanja na Slovenski obali. Tipkopis, IGU, Ljubljana.
12. Plut D., D. Radinja, M. Špes, 1985, Vplivi in učinki onesnaževanja okolja v trboveljski občini. Tipkopis, IGU, Ljubljana.

13. Špes M., 1981, Jesenice in problematika življenjskega okolja. Tipkopolis IGU, Ljubljana.
14. Špes M., 1985, Pokrajinski učinki onesnaževanja okolja v Celju in okolici. Magistrska naloga. Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.
15. Titl J., 1965, Socialno-geografski problemi na Koprskem podeželju. Koper.
16. Vogelnik D., 1981, Uvod v socialnoekonomsko statistiko. Ljubljana.
17. Vrišer I., 1974, Populacijski razvoj slovenskih mest. 1. slovenski demografski simpozij. RCEF, Demografski inštitut. Ljubljana.
18. White P., 1985, The West European city. London, New York.
19. Zavod SR za statistiko; Rezultati popisa prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj za leto 1981, Ljubljana.
20. Naše okolje, letnik XII, št. 1-2. Ljubljana 1988.
21. Promet 85. Podatki o štetju prometa na magistralnih in regionalnih cestah v SRS. Ljubljana, 1986.
22. Uradni list SRS 1988, str. 1441.
23. Zavod SR za statistiko, 1984, Rezultati raziskovanj št. 336. Ljubljana.

Priloga 1

LEGENDA h karti "Raba tal v letu 1969"

N   obdelane površine
G   gozd, zaraščene površine
T   travniki
pp   prometne površine, obala
npl   neplodno
igr   športno igrišče

Priloga 2

LEGENDA h karti "Obseg pozidanih površin v letih 1953,
1969 in 1985"

rdeče   -   stanje leta 1953
zelena   -   razširitev do leta 1969
modra   -   razširitev do leta 1985

PRILOGA 3 - ANKETA

	1	2	3	4	5	6
1. Ime prejemnika						
2. Ime prijavitelja						
3. Datum prijave						
4. Vrsta prijave						
4.1. vrsta prijave						
4.2. vrsta prijave						
4.3. vrsta prijave						
4.4. vrsta prijave						
4.5. vrsta prijave						
4.6. vrsta prijave						
4.7. vrsta prijave						
4.8. vrsta prijave						
4.9. vrsta prijave						
4.10. vrsta prijave						
5. Dejavnost zaposlitve						
5. Kraj zaposlitve						

II. Migracijska obeležja

7. Od kje ste se priselili v sedanji kraj bivanja
  - a) ves čas živeli tu
  - b) iz naselja (kateroga) iste občine
  - c) iz naselja (kateroga) ostalih občin SI. Istre
  - d) iz drugih občin SRS
  - e) iz druge (katere) republike ali pokrajine SFRJ
  - f) iz tujine

8. Ali je naselje, od koder ste se priselili, vaš rojstni kraj:
  - a) da
  - b) če ne, kateri je
  - c) koliko časa ste živeli v naselju A

9. Leto priselitve v sedanjji kraj bivanja
10. Vzrok priselitve
  - a) zaposlitev
  - b) stanovanje
  - c) boljše bivalno okolje
  - d) poroka

RAZISKAVA BIVALNEGA OKOLJA V MESTNIH NASELJIH SLOVENSKE ISTRE

Maj 1988 (Koper, Izola, Livade, Jagodje, Polje, Piran, Lucija, Portorož)

Naselje: ..... Ulica: ..... št. okoliša: .....

Starost: ..... Izobrazba: ..... Mobilnost: .....

I. Člani gospodinjstva

1. Položaj v družini

2. Starost(leto rojstva)

3. Izobrazba

a) manj kot 8 let OŠ

b) OŠ

c) 2 ali 3-letna srednja

d) 4-letna srednja

e) višja, visoka

4. Poklic

5. Dejavnost zaposlitve

6. Kraj zaposlitve

II. Migracijska obeležja

7. Od kje ste se priselili v sedanji kraj bivanja

a) ves čas živi tu

b) iz naselja (katerega)
iste občine

c) iz naselja (katerega)
ostalih občin Sl.Istre

d) iz drugih občin SRS

e) iz druge (katere)
republike ali pokrajine
SFRJ

f) iz tujine

8. Ali je naselje ^(A) od koder ste se priselili, vaš rojstni kraj:

a) da

b) če ne, kateri je

c) koliko časa ste živeli v
v naselju A

9. Leto priselitve v zdajšnji kraj
bivanja

10. Vzrok priselitve

a) zaposlitev

b) stanovanje

c) boljše bivalno okolje

d) poroka

e) drugo (kaj)

	1	2	3	4
11. Ali se je kdo iz gospodinjstva izselil (iz tega stanovanja)				
a) ne				
b) da				
c) položaj v družini				
d) leto odselitve				
d) vzrok				
- poroka				
- prenaseljenost				
- slabo stanovanje				
- neprimerno bivalno okolje				
- zaposlitev				
- drugo				
12. Kam so se odselili:				
a) v drug del istega naselja				
b) v drugo (katero) naselje občine				
c) v drugo naselje ostalih občin Sl.Istre				
d) drugam v SRS				
e) drugam v SFRJ				
f) v tujino				

III. Stanovanje

13. Vrsta stanovanjske zgradbe:

19. a) večstanovanjska hiša ali blok (4 ali več stanovanj)
- število stanovanj .....
- b) enodružinska hiša
- c) baraka

14. Starost stanovanjske zgradbe:

- a) zgrajena pred letom 1918
- b) zgrajena med letom 1919 in 1945
- c) zgrajena med letom 1946 in 1960
- d) zgrajena med letom 1961 in 1970
- e) zgrajena po letu 1971

15. Koliko časa že bivajo v tem stanovanju:

- a) 0 - 2 leti
- b) 3 - 5 let
- c) 6 - 10 let
- d) 11 in več let

16. Zakaj so se naselili v to stanovanje (hišo):

a) našli stanovanje (podnajemniki)

b) dobili stanovanje:

- od delovne organizacije
- od stanovanjske skupnosti
- solidarnostno stanovanje

c) kupili stanovanje

d) sami zidali:

- novogradnja
- adaptacija

e) zamenjali stanovanje

f) drugo

17. Kam so se odselili prejšnji stanovalci tega stanovanja:

a) drug del istega naselja

b) v drug kraj iste občine (kateri) .....

c) drugo obalno občino

d) drugo občino SRS

e) drugo republiko ali pokrajino SFRJ

f) v tujino

18. Koliko sob ima družina:

a) 1 sobo

d) 4 sobe

b) 2 sobi

e) več kot 4 sobe

c) 3 sobe

19. Površina stanovanja:

a) do 20 m²

b) 21 - 40 m²

c) 41 - 60 m²

d) 61 - 80 m²

e) 81 - 100 m²

f) nad 101 m²

20. Ali imajo v načrtu, da se bodo preselili in kam:

a) ne

b) v drug del istega naselja

c) drugam v občino (katero naselje) .....

d) v drugo obalno občino

e) v drugo občino SRS

f) v drugo pokrajino ali republiko SFRJ

g) v tujino

21. Vzrok za preselitev:

- a) ne
- b) slabo bivalno okolje
- c) neustrezno stanovanje
- d) zaposlitev
- e) ostalo

IV. Okolje

22. Kaj jih najbolj moti v okolju, kjer živijo (do 3 odgovori):

- a) neurejena okolica
- b) zrak, ki je onesnažen
- c) voda, ki je onesnažena
- d) onesnaženo morje
- e) slaba komunalna opremljenost (ceste, vodovod, razsvetljava, smeti)
- f) bližina objektov z nestanovanjskimi funkcijami
(kateri .....
- g) hrup (gost cestni oz. železniški promet, obrt, gradbeno-industrijska dejavnost, turizem)
- h) prevelika gostota naseljenosti
- i) preveč socialnih problemov v sosesstvu
- j) v okolju jih nič ne moti

23. Hrup

- a) hrupa ni
- b) hrup jih ne moti
- c) hrup jih moti
- d) hrup jih zelo moti

24. Povzročitelji hrupa (do 2 odg.)

	v katerem delu dneva	leta
a) industrija (katera)		
b) cestni promet		
c) železniški promet		
d) sosedi		
e) turizem		
f) luka		
g) ostalo (kaj)		

25. V primeru, da jih moti onesnažen zrak, je potrebno še razčleniti:

	izvor	del dneva	leta
a) prah, dim, saje			
b) smrad			

26. Ogrevanje stanovanja:

a) priključeni na toplovod

b) peči na:

- premog

- olje

- mešano

- drva

c) električne peči

d) plinske peči

27. Ali je po vašem mnenju morje ali obrežje v vaši neposredni bližini onesnaženo:

a) ne

b) delno, a ne kritično

c) da, potrebna bi bila akcija, da se ta pojav odpravi ali ublaži

28. Kdo so glavni onesnaževalci morja (do 2 odgovora):

a) ni onesnaženo

b) morski promet

c) industrija, luška dejavnost

d) neustrezna komunalna urejenost mest

e) drugo (kaj)

29. Onesnaževanje morja kvarno vpliva na (do 2 odgovora):

a) ni negativnih učinkov

b) povečuje smrad

c) povzroča ekonomsko škodo

- za razvoj turizma

- na razvoj akvakulture

d) negativen vizuelni učinek

e) drugo (kaj)

30. Vpliv turizma na kvaliteto bivanjskega okolja (do 2 odgovora):

- a) me ne moti
- b) razvoj turizma koristi kvaliteti bivalnega okolja
- c) povzročata nekatere težave, a so zanemarljive zaradi ekonomske pomembnosti te dejavnosti
- d) povečuje hrup
- e) onesnažuje morje in obalo
- f) v prostor vnaša dejavnosti, ki sem ne sodijo
- g) povečuje promet
- h) drugo (kaj) .....

31. Socialne razmere v sosedstvu (do 2 odgovora):

- a) razmere so dobre
- b) gostota naseljenosti je prevelika
- c) v okolici je preveč socialno-patoloških pojavov
- d) preveč je novih priseljencev, ki prinašajo v naselje nemestne elemente oziroma ne spoštujejo dovolj tradicionalnih vrednot okolja
- e) nekateri ljudje so drugim fizično nevarni
- f) drugo (kaj) .....

32. Bivalno okolje s stališča kvalitete gradnje stanovanj

- a) stanovanja povsem ustrezajo potrebam današnjega časa
- b) stanovanja so stara, a bi jih z ustrezno družbeno akcijo lahko revitalizirali
- c) stanovanja so stara in nefunkcionalna
- d) stanovanja so sicer nova, a so nehumana, preveč natrpana in nas utesnjujejo
- e) drugo (kaj) .....

33. Vizuelna ocena

- a) stanovanjski okoliš nam ustreza
- b) okoliš bi bil vizuelno kakovosten, če ga ne bi motili nekateri manjši negativni dejavniki (divje odlaganje smeti, neurejeni vrtovi...)
- c) posamezni objekti (industrijski, upravni, stanovanjski, prometni) motijo sicer morfološko skladno območje
- d) okoliš zaradi novih arhitektonskih in urbanističnih posegov, ki ne upoštevajo tradicionalnih kulturnih vrednot prostora, izgublja na svoji vrednosti

34. Kam (deli naselja, predmestje, vasi v neposredni bližini) bi se po vašem mnenju moralo širiti mesto?

.....

35. Kako ste zadovoljni z okoljem, kjer živite:

- a) zelo zadovoljni
- b) zadovoljni
- c) nezadovoljni
- d) zelo nezadovoljni

36. Ocena spreminjanja kvalitete bivanjskega okolja:

- a) kvaliteta počasi narašča
- b) kvaliteta hitro narašča
- c) razmere se ne spreminjajo
- d) kvaliteta se je nekoliko zmanjšala
- e) kvaliteta se je močno zmanjšala

37. Kaj je po vašem mnenju potrebno urediti za izboljšanje bivalnega okolja?

.....
.....

38. Na kakšen način bi bili sami pripravljeni prispevati k izboljšanju okolja?

.....
.....